

แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

นางสาวยุพาภรณ์ คำชู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

An Extension Guideline of Safety Vegetables Production by Farmers in
Phuket Province

Miss. YUPAPORN DUMCHOO

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัด ภูเก็ต
ชื่อและนามสกุล	นางสาวยุพาภรณ์ คำชู
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิรส ทองเชื้อ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

ผู้วิจัย นางสาวยุพภรณ์ คำชู รหัสนักศึกษา 2659002261

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู
สรานูรมย์ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 3) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 4) ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 5) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหาข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 240 ราย จากการสำรวจสถานการณ์การปลูกพืชผักปีเพาะปลูก พ.ศ. 2565 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) กำหนดขนาดเกษตรกรผู้ปลูกผักตามสูตรทาร์ยา มาเนที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ 150 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีจับสลาก 2) คัดเลือกเกษตรกรผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกผักจำนวน 10 ราย เพื่อทำการสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 52.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.21 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 9.11 ปี ร้อยละ 60.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร 2) เกษตรกรมีการเตรียมดินโดยมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ซีโอแมลิตพันธุผักจากร้านค้า มีการนำแมลิตพันธุไปปลูกเลย มีการเพาะกล้าพันธุ์ มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือถอนหรือจอบถากวัชพืชในแปลงปลูก มีการใช้แหล่งน้ำจากบ่อน้ำ และน้ำประปา มีการให้น้ำด้วยการใช้สายยาง ใช้สารธรรมชาติในการกำจัดศัตรูพืช การจัดการเก็บเกี่ยวโดยการดูสภาพความเหมาะสมของผัก และบรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด 3) เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยระดับปานกลาง โดยตอบถูกต้องเฉลี่ย 5.16 ข้อ จาก 10 ข้อ การได้รับความรู้ผ่านสื่อต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเกษตรกรได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุด 4) เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 5) จุดแข็งที่สำคัญคือ มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผัก จุดอ่อนคือ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด โอกาสที่สำคัญคือ จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจึงมีตลาดรองรับผลผลิต อุปสรรคคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการผลิตมากที่สุด แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย ได้แก่ การจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้ความรู้เกษตรกร สนับสนุนการจำหน่ายผักในตลาดในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจัดทำเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยแก่ผู้สนใจ

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การปลูกผักปลอดภัย สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

Thesis title: An Extension Guideline of Safety Vegetables Production by Farmers in Phuket Province

Researcher: Miss. YUPAPORN DUMCHOO; ID: 2659002261;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Bumpen Keowan, Associate Professor;(2) Dr. Ponsaran Saranrom, Associate Professor ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of farmers 2) safety vegetable production of farmers 3) knowledge, knowledge resources, and opinion about safety vegetable production of farmers 4) needs for extension of safety vegetable production of farmers 5) analyze internal and external environment, problems, suggestions, and extension guidelines for safety vegetable production of farmers.

This research was survey research. The population of this study was 240 vegetable production farmers in Phuket province from the situation survey of annual production of vegetable in 2022. The sample size was determined by 1) 150 vegetable production farmers through Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method by lotto picking 2) 10 farmers who were representatives of vegetable production farmers through focus group. Data were collected by using interview form and by topic focus group. Data were analyzed by using descriptive statistics, internal and external environment, and data classification. Data were analyzed by using descriptive statistics, internal and external environment, and data classification.

The results of the research found that 1) 52.0% of farmers were female with the average age of 53.21 years old. Most of them completed primary school education, had the average experience in safety vegetable production of 9.11 years, and 60.5% were members of farmer group. 2) Farmers prepared soil by applying organic fertilizer, bought the vegetable seeds from the shops, had the seeds grow right away, and grew seedlings, applied organic fertilizer. Most of the farmers used the hand to pull the weeds or hoe to whittle the weeds out in the crop, used water resource from the well and tap water, watered by using the rubber hose, used natural substances in pest control, managed the harvest by the appropriateness condition of vegetable, and packaged them as per the size of different containers. 3) Farmers received knowledge about safety vegetable production at the moderate level with the average correct answer of 5.16 out of 10 questions. They received the knowledge through various media, overall, at the moderate level with the highest knowledge level received from group media. Farmers agreed with safety vegetable production at the highest level. 4) Farmers needed the extension on safety vegetable production, overall, at the highest level especially regarding the extension and support from various agencies. 5) The key strength was the appropriate weather conditions for vegetable production. The weakness was insufficient productivity to meet the need of the market. The key opportunity was that Phuket is a tourism city, hence, it has the market for such products. The threat was the changing of weather. The problems in the extension of safety vegetable production, overall, at the moderate level especially on the extension of support from various agencies which was at the highest level. Suggestions in the extension of safety vegetable production of farmers, overall, were at the high level especially on the production at the highest level. The extension guidelines for safety vegetable production were such as the organization of the training and field trip to give knowledge to the farmers, the continuous support in the distribution of vegetable in community market, and the creation of additional documents about safety vegetable production for interested individuals

Keywords : Extension guideline, Safety vegetable production, Internal and external environment

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่งต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริส ทองเชื้อ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จาก สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ และให้การสนับสนุนตลอดระยะเวลาการทำวิจัย รวมถึงให้กำลังใจ ส่งผลให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณเกษตรอำเภอเมืองภูเก็ต เกษตรอำเภอกะทู้ เกษตรอำเภอถลาง และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงเกษตรกรทุกท่านในจังหวัดภูเก็ตที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยครั้งนี้ ทำให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากทุกคนในครอบครัว ซึ่งเป็นกำลังใจสำคัญเสมอมา รวมถึงบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง หวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ ผู้วิจัยขอขอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

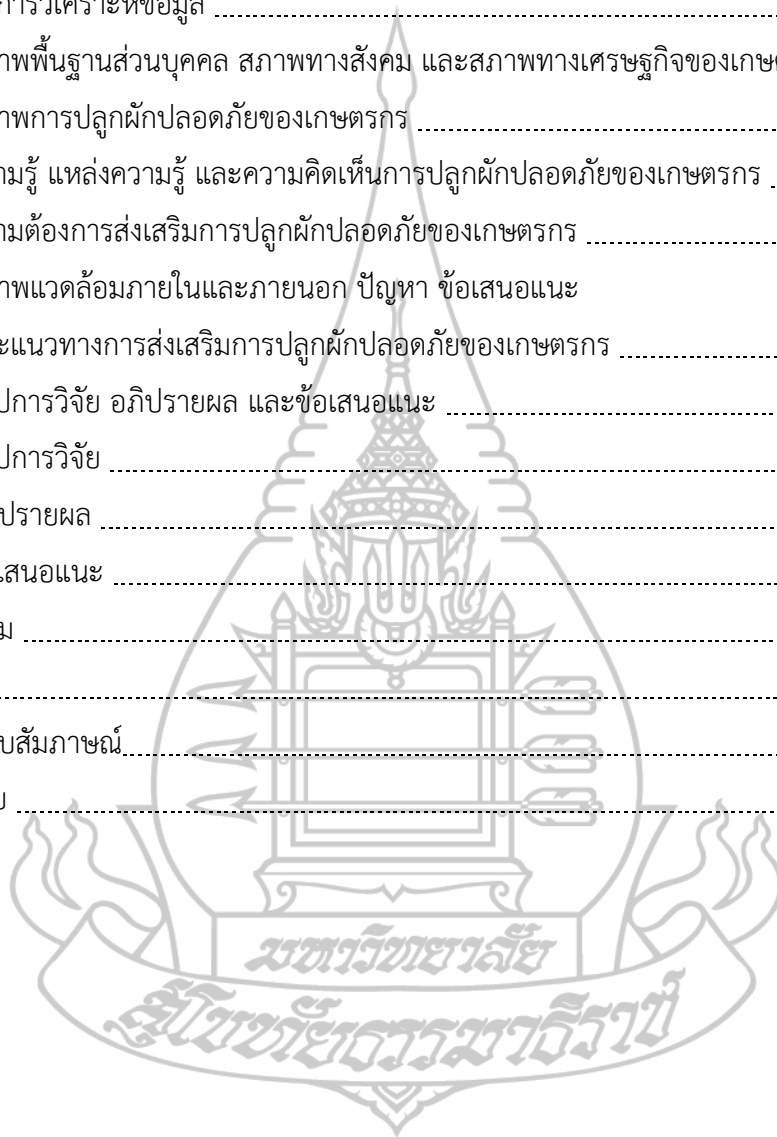
นางสาวบุพการณ์ คำชู

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้	21
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น	24
แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT	26
การปลูกผักปลอดภัย	30
บริบทของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	59
สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	66
ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	70
ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	79
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	83
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
สรุปการวิจัย	96
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	121
แบบสัมภาษณ์	122
ประวัติผู้วิจัย	135

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงครัวเรือนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต	38
ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะทางการเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต	40
ตารางที่ 2.3 แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิต และมูลค่าการผลิตพืชในพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต	41
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	49
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร	60
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร	61
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	63
ตารางที่ 4.4 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเตรียมดิน	65
ตารางที่ 4.5 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการปลูก	66
ตารางที่ 4.6 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านแหล่งน้ำ	67
ตารางที่ 4.7 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการจัดการศัตรูพืช	68
ตารางที่ 4.8 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	69
ตารางที่ 4.9 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	70
ตารางที่ 4.10 จำนวนข้อความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับความรู้ ด้านการปลูกผักปลอดภัย	72
ตารางที่ 4.11 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	73
ตารางที่ 4.12 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	76
ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย	77
ตารางที่ 4.14 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	79
ตารางที่ 4.15 สรุปความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	82
ตารางที่ 4.16 สภาพแวดล้อมภายในที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย ของเกษตรกร	83
ตารางที่ 4.17 สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย ของเกษตรกร	83

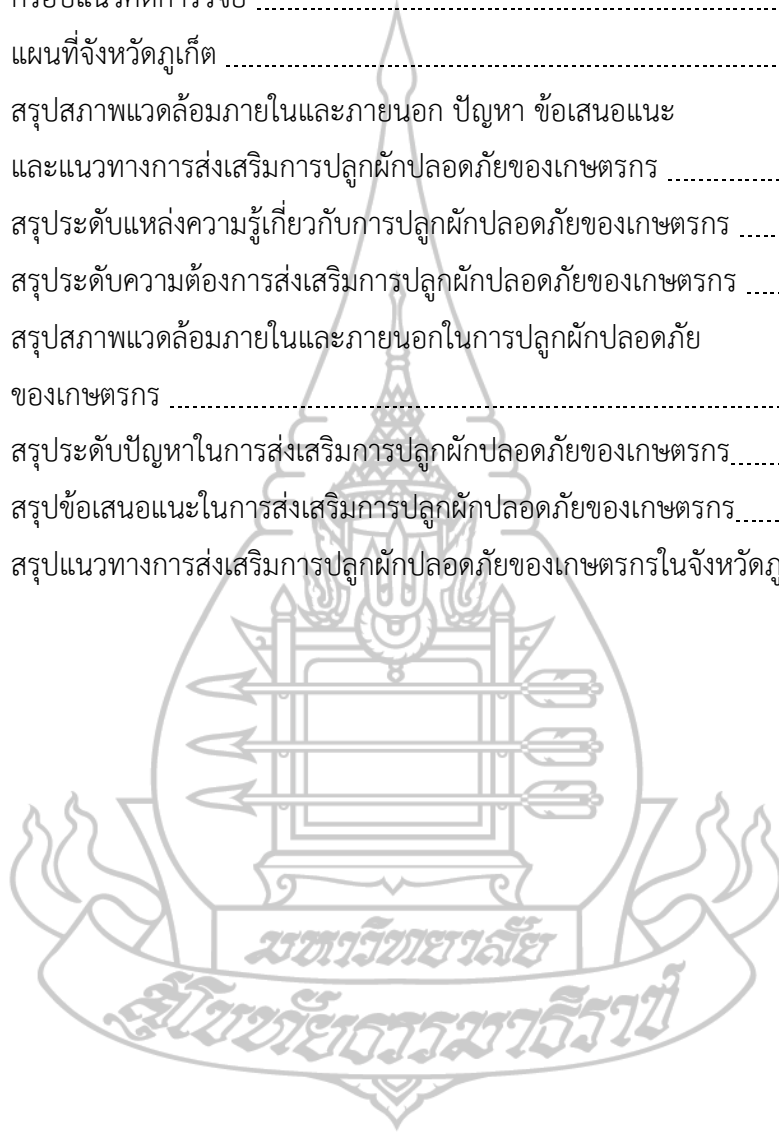
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.18 วิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย ของเกษตรกรโดยใช้ TOWS Matrix	84
ตารางที่ 4.19 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	85
ตารางที่ 4.20 สรุปปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	87
ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร.....	89
ตารางที่ 4.22 สรุปข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดภูเก็ต	39
ภาพที่ 4.1 สรุปรูปภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	95
ภาพที่ 5.1 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	99
ภาพที่ 5.2 สรุประดับความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร	100
ภาพที่ 5.3 สรุปรูปภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการปลูกผักปลอดภัย ของเกษตรกร	101
ภาพที่ 5.4 สรุประดับปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร.....	103
ภาพที่ 5.5 สรุข้อเสนอนแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร.....	105
ภาพที่ 5.6 สรุแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต.....	115

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พืชผักเป็นพืชอาหารที่คนไทยนิยมนำมาใช้รับประทานกันมากเนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง แต่ค่านิยมในการบริโภคผักนั้น มักจะเลือกบริโภคผักที่สวยงามไม่มีร่องรอยการทำลายของศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกผักจะต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชชนิดพ่นในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความต้องการของตลาด เมื่อผู้ซื้อนำมาบริโภคแล้วอาจได้รับอันตรายจากสารพิษที่ตกค้างอยู่ในพืชผักนั้นได้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว เกษตรกรจึงหันมาทำการปลูกผักปลอดภัย โดยนำเอาวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ใช้ร่วมกัน เป็นการทดแทนหรือลดปริมาณการใช้สารเคมีให้น้อยลง เพื่อความปลอดภัยของเกษตรกร ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันผู้บริโภคมีความต้องการพืชผักปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น ด้วยเพราะกระแสในเรื่องรักสุขภาพ และใส่ใจสิ่งแวดล้อม เกษตรกรจึงจำเป็นต้องผลิตพืชผักให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาด และผู้บริโภค การผลิตพืชผักปลอดภัยจะช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร เชื่อมั่นได้ว่าผลผลิตมีสารเคมีตกค้างไม่เกินค่ามาตรฐาน ส่งผลให้เกษตรกรเพิ่มรายได้มีสุขภาพดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ปลูกพืชผัก 1,617 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, 2565) มีการปลูกกันทั่วไป มีการบริโภคภายในครัวเรือน และมีการจำหน่ายภายในจังหวัดอีกด้วย โดยตลาดมีความต้องการสูง เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการพัฒนาด้านท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งเป็นโอกาสของเกษตรกรในการผลิตอาหารรองรับการบริโภคของนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยในจังหวัดภูเก็ตเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ ที่สามารถทำได้ในสังคมเมืองที่มีพื้นที่จำกัด มีผักปลอดภัยเพื่อบริโภค ส่งเสริมทำการเกษตรเสริมสุขภาพ ให้มีความแข็งแรง สร้างความสุข ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในระยะสั้นและระยะยาว เตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงทางการเกษตรในชุมชน อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังมีปัญหาและข้อจำกัดอยู่หลายประการ ได้แก่ องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต ส่งผลให้โดยผลผลิตผักปลอดภัยไม่

เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรยังคงพบปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชเข้าทำลาย ทำให้มีการใช้สารเคมีในการจัดการศัตรูพืช ส่งผลต่อคุณภาพผลผลิตผักไม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการปลูกผักปลอดภัย ปัญหาความต้องการของเกษตรกรและแนวทางในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยให้กับเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

2.5 เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย ศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรศึกษาสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ศึกษาความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร โดยสรุปได้ดังนี้

3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย การเป็นสมาชิกสถาบัน

เกษตรกร แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทาง การเกษตร และช่องทางการจำหน่าย

3.2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

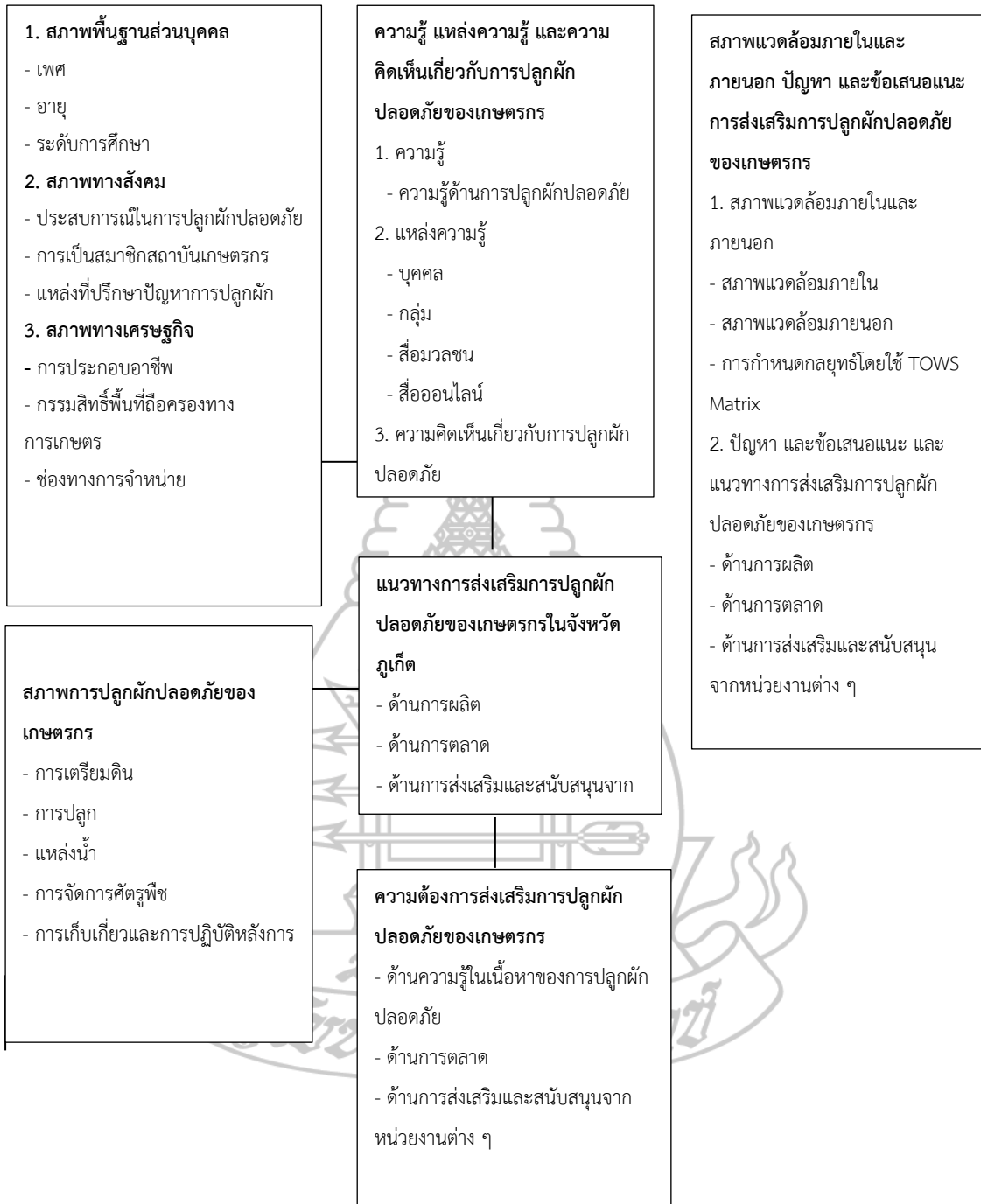
3.3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของ เกษตรกร ประกอบด้วย ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย แหล่งความรู้จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

3.4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้าน ความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ

3.5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการ ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อม ภายนอก การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริม การปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ในด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจาก หน่วยงานต่าง ๆ

โดยมีกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเฉพาะพื้นที่ที่มีเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ในพื้นที่อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาการวิจัย ดังนี้ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ศึกษาสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ศึกษาความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน 2567 ซึ่งมีเป้าหมายเกษตรกรอยู่ใน 3 อำเภอ รวมทั้งหมด 150 ราย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การปลูกผักปลอดภัย คือ การปลูกผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ หรือมีตกค้างอยู่ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 28 เมษายน 2538 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง

5.2 ความรู้ คือ ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย ได้แก่ การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การจัดการศัตรูพืช การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.3 แหล่งความรู้ คือ แหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

5.4 ความต้องการ คือ ความต้องการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตในด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.5 สภาพการปลูกผักปลอดภัย คือ การจัดการปลูกผักปลอดภัยตลอดกระบวนการ ประกอบด้วย การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การจัดการศัตรูพืช การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.6 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการจัดการปลูกผักปลอดภัยในประเด็นการปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัย การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น การปลูกผักปลอดภัย สามารถลดการใช้สารเคมีลงได้ การปลูกผักปลอดภัย สามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ลดต้นทุนการผลิตลง การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักดีขึ้น การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ และการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย

5.7 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ จุดแข็ง และจุดอ่อน และสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ โอกาส และอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

5.8 ปัญหา หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยในด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

5.9 ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยในจังหวัดภูเก็ตต่อไป

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการปลูกผักปลอดภัยในพื้นที่อื่น

6.3 เกษตรกรได้ปรับใช้ในการวางแผนการพัฒนาการส่งเสริมด้านการผลิตและการตลาด เพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต มีเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยและเป็นแนวทางในการวิจัยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร
  2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
  3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
  4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
  5. แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT
  6. การปลูกผักปลอดภัย
  7. บริบทของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก
  8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

ดิเรก ฤกษ์หรั่ง (2527, น. 10) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Work) คือกระบวนการในการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเอง ช่วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน

วิจิตร อาวะกุล (2527, น. 79) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา ให้ความรู้ทางเกษตรแก่เกษตรกรและประชาชน แต่ไม่ได้จำกัดแต่เพียงการเรียนการสอนเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ และบริการต่างๆ ของรัฐและเอกชนอีกอย่างกว้างขวาง บริการของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกันหลายหน่วยงาน

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540, น. 33) กล่าวไว้ว่า งานส่งเสริมการเกษตร (agricultural extension) เป็นการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน (non-formal education) มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายในแนวทางที่ดีขึ้น โดยมีปรัชญาในการปฏิบัติงาน คือ เริ่มงานจากสภาวะการณ์จริงในท้องถิ่น มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลเป้าหมาย ช่วยให้เขาช่วยตัวเอง เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม ตรงกับความสนใจและความต้องการ เข้าใจและรู้จักใช้ประโยชน์ของสังคมในชนบท

พัฒนา สุขประเสริฐ (2557, น. 13) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร โดยใช้การศึกษานอกระบบและการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกษตรกรคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เพื่อการปรับปรุงกระบวนการผลิตและคุณภาพชีวิตโดยไม่ทำลายระบบนิเวศในปัจจุบัน และไม่ก่อให้เกิดเป็น ความเสียหายตามมาในอนาคต ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2565, น. 4-17) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร หมายความว่า กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน และเพิ่มโอกาสในการพัฒนากการเกษตร เน้นการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่งคั่งและมั่นคงในที่สุด โดยให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท

1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2565, น.4-19, น.4-20) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่

เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้ โดยที่เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาอยู่ที่ครอบครัวเกษตรกร และการพัฒนาชุมชนในชนบท (Rural Life of Living) ให้มีสถานะของการ “กินพอคืออยู่พอดีจึงจะมีความสุขในสถานะของสิ่งแวดล้อมที่ดี” นอกจากนั้นยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาเกษตรกร ให้เป็นผู้มีความรู้ในการพัฒนา ด้านอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้

1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้นโลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) คือ ความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้ และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุนการผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุน เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาเกษตรกร สามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างได้ การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีบทบาทในการเป็นส่วนประสานเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีไปสู่การพัฒนาได้อย่างดีเยี่ยม เช่น ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม การพัฒนาการผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณเพื่อเป็นรายได้ย่อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาดและมีความสมดุลกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัวและชุมชนชนบทได้อย่างดี ด้วยเหตุที่เกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญ หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบท และสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3) การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัวตลอดจนชุมชนชนบท และประเทศไทย ผลของการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเกษตรกรและครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ดีย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเหมาะสม และคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6) การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันการเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country) ก็ตาม แต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลว จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนหนึ่งยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสภาวะเศรษฐกิจ สังคมที่ดี มีความมั่นคง ย่อมจะสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผลผลิต ชีวิต และสิ่งแวดล้อมในชนบทให้มีความยั่งยืน การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวพันใน 3 ฝ่ายหลักคือ ด้านวิชาการ การวิจัยค้นคว้า เทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมพัฒนาความรู้ และเกษตรกร ผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามการส่งเสริม หากจะวิเคราะห์แล้วจะพบว่ามีวิวัฒนาการและการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และรวมถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการพัฒนาเกี่ยวพันไปยังองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ชุมชนในชนบท องค์กรประชาชนในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและรัฐ เป็นต้น

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

Swanson (1984 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์, 2565) ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีเข้าสู่เกษตรกรไว้หลายแนวทาง ซึ่งควรนำมาพิจารณา เพื่อประกอบการวิเคราะห์ดังนี้

1.3.1 รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยทั่วไป

1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมตามปกติที่ปฏิบัติในประเทศโลกที่สาม เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัวในชนบทด้วยการบริหารจัดการจะดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

2) การส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visiting System Approach) นับเป็นรูปแบบที่มีการวิจัยและพัฒนาและสนับสนุนโดยธนาคารโลก

ในประเทศบังกลาเทศ และประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ใน พ.ศ. 2520 -2525 และได้ปรับระบบการส่งเสริมดังกล่าวตามสภาพของประเทศไทย รูปแบบและระบบการส่งเสริมดังกล่าวเป็นผลจากการพัฒนา สำหรับประเทศในโลกที่สาม เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตในฟาร์มของแต่ละบุคคล โดยเป็นรูปแบบของระบบมุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ใกล้ชิดเกษตรกร โดยการเยี่ยม และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำปัญหา มาสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ ระบบการส่งเสริมแบบฝักอบรม และเยี่ยมเยียน

3) การส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งพบโดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ให้การศึกษาทางการเกษตร (Land Grant University) ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสถานีวิจัยและฟาร์มทดลองของมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.3.2 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches)

นอกจากที่ได้กล่าวถึงรูปแบบของการส่งเสริม 3 รูปแบบข้างต้นแล้ว ยังมีรูปแบบของการเข้าสู่เกษตรกรของการส่งเสริมในรูปแบบอื่น ๆ อีก ซึ่งอาจจะกล่าวเป็นรูปแบบของการส่งเสริมทางเลือก ประกอบด้วย

1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) ข้อกำหนดของการส่งเสริมในรูปแบบนี้ เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ โดยการบริหารจัดการหน่วยเดียว การส่งเสริมจะเน้นเทคโนโลยีการผลิตเพื่อผลผลิต การใช้ทรัพยากรนำเข้า การตลาด และราคาสินค้าเป็นเป้าหมายสำคัญ การส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรจะดำเนินการโดยหน่วยงานที่มุ่งการผลิตผลผลิตทางการเกษตรและการปฏิบัติจะดำเนินการโดยหน่วยงานผลิตนั้น ๆ การดำเนินการส่งเสริมจะเป็นการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งจัดว่าเป็นการลงทุนการผลิต ให้สามารถดำเนินการผลิตอย่างคุ้มค่าในเชิงธุรกิจความสำเร็จของการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถจะวัดได้จากผลผลิต และผลิตภัณฑ์รวมเฉพาะพืชนั้น ๆ เป็นสำคัญ

2) การส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach) เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำกาเกษตรเกี่ยวกับการผลิตผลผลิตทางการเกษตรโดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้แต่เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร การส่งเสริมในรูปแบบ หรือระบบนี้เป็นการแสดงพลังสนับสนุนประสิทธิภาพโดยการเรียนรู้ และปฏิบัติโดยกลุ่มเกษตรกรประสิทธิภาพของการส่งเสริมจะเกิดจากความต้องการของเกษตรกรผ่านกลุ่มวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมใน

รูปแบบนี้จะมุ่งการเพิ่มผลผลิต และการบริโภค ตลอดจนการทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชนบท การวางแผนโครงการส่งเสริมสามารถดำเนินการโดยการดำเนินการขององค์กรท้องถิ่นโดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคอยช่วยให้คำแนะนำการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานมักจะเป็นคนในท้องถิ่นและจะมีการกระจายการปฏิบัติจากแห่งหนึ่งไปสู่แห่งหนึ่ง เป็นการขยายผลความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ การใช้ทรัพยากรในการพัฒนาจะมีปริมาณน้อยขึ้นอยู่กับสัดส่วนของกิจกรรมนั้น ๆ การดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถดำเนินการโดยการประชุมพบปะของกลุ่มการแสดงสาธิต โดยท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีการผลิต ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้สามารถวัดจากความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของเกษตรกร การดำเนินการสามารถขยายผลต่อเนื่องได้อย่างดี

3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach) การส่งเสริมในรูปแบบ หรือระบบนี้เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริม ที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ดำเนินการโดยองค์กรของรัฐโดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การส่งเสริมจะไม่มุ่งเฉพาะผลกระทบต่อการเพิ่มผลผลิตหรือการพัฒนาเกษตรกรในชนบทในเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จจะมุ่งไปยัง การเสนอโครงการเข้าสู่การพัฒนาในพื้นที่เฉพาะตามเวลาที่กำหนด และโดยการใช้ทรัพยากรภายนอกอย่างมาก ด้วย วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมในรูปแบบดังกล่าว มุ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงการดำเนินการพัฒนา ที่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาอันสั้น การดำเนินการส่งเสริมจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานกลางของรัฐการใช้ทรัพยากรจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาจากต่างประเทศ ความสำเร็จของโครงการสามารถวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นเท่านั้น

4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer) ซึ่งจะเป็นความต้องการของท้องถิ่นก็ว่าได้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้คือการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตจากผลการวิจัยที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้จะเป็นไปอย่างช้า ๆ มีขั้นตอนและมักจะเป็นไปตามสภาพภูมิศาสตร์ และภูมิอากาศของท้องถิ่นแต่ละแห่ง และตามความเหมาะสมของการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะต้องมีความรู้ ความสามารถเฉพาะระบบฟาร์มสูง และการลงทุนค่าใช้จ่ายจะสูง การดำเนินการส่งเสริมหรือถ่ายทอดความรู้จะเป็นการดำเนินการ ทั้งในด้านการส่งเสริม และวิจัย ควบคู่กันไป คล้ายกับการผลิตเชิงวิจัยไปพร้อม ๆ กัน หรือเรียกว่าการวิจัยระดับฟาร์ม (On farm Research) ก็ได้ การวัดความสำเร็จสามารถดำเนินการวัดจากการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรจากโครงการส่งเสริม และสามารถประยุกต์ใช้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว

5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach) การส่งเสริมในรูปแบบนี้เป็นการคาดการณ์ว่าการดำเนินการส่งเสริม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิต จะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น โดยสามารถจะตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นของเกษตรกรได้โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะเป็นภาระของท้องถิ่นในส่วนหนึ่งด้วย แต่เนื่องด้วยเกษตรกรอาจจะมีข้อจำกัดในด้านค่าใช้จ่าย ดังนั้นหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนท้องถิ่นและส่วนกลางจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดร่วมกัน วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมในรูปแบบนี้คือ การมุ่งพัฒนาตนเองของเกษตรกรและเพิ่มผลผลิตจากฟาร์ม การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะดำเนินการดูแลควบคุมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ร่วมกัน นักส่งเสริมจะพิจารณาจากบุคคลภายในท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสามารถปฏิบัติงานในท้องถิ่นได้นาน เนื่องจากจะสามารถลดค่าใช้จ่ายจากส่วนกลางได้มากด้วย ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถวัดได้จากความสนใจ และปรารถนาเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร เพราะบางครั้งเขาต้องมีส่วนในการเสียค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ว่าจะด้วยตนเอง หรือจากกลุ่มเกษตรกรของตน

6) รูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming Approach) เป็นรูปแบบที่มีการดำเนินการโดยผู้ส่งเสริมจะเป็นฝ่ายเอกชนที่สนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกรผู้ผลิต ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ และการรับซื้อผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่กำหนด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกันในการทำความเข้าใจความตกลงในการผลิตตามข้อกำหนด การจัดซื้อผลผลิตตามราคาที่ตกลงที่เหมาะสม อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจต่อทั้งสองฝ่าย โดยจะมีผลประโยชน์ร่วมกันอย่างดีและเหมาะสม การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบพันธสัญญา จึงจำเป็นต่อการผลิตการเกษตรเพื่ออุตสาหกรรมและจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรมทั้งสองฝ่าย และจะต้องได้รับการดูแล ติดตาม กำกับ โดยภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) ได้มีการพัฒนากฎหมายเกษตรพันธสัญญาและตราเป็นพระราชบัญญัติแล้ว สามารถทำให้เกิดความมั่นใจต่อเกษตรกรและคู่สัญญาอย่างดี ทั้งนี้รัฐบาลมุ่งหวังว่าจะสามารถคุ้มครองเกษตรกรผู้ผลิตเป็นสำคัญตามหลักสากลในการช่วยเหลือประชาชนฐานรากของเศรษฐกิจให้มีความมั่นใจในการผลิตด้วยเทคโนโลยีการผลิตที่มีมาตรฐาน ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถควบคุมต้นทุนการผลิต และการพัฒนาเกษตรกรได้ และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตร สามารถประกอบธุรกิจในการผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานตามกำหนดเวลาของธุรกิจ สร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งทางธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดเสรีได้เป็นอย่างดี

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำรูปแบบส่งเสริมการเกษตรมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตรได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมกับ

สถานการณ์และความเหมาะสมของเกษตรกรและปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และสามารถใช้รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรได้หลายรูปแบบในเวลาเดียวกัน

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2565, น.4-41) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์ มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีปัจจัยเงื่อนไขประกอบของแต่ละวิธีการ หรือจะเรียกว่าเทคนิควิธีก็ได้ และยังมีปัจจัยเกี่ยวกับผู้ถ่ายทอดหรือนักส่งเสริมด้วย จึงจะสามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ วิธีการส่งเสริมการเกษตร มีหลักการที่กล่าวไว้ดังนี้

1.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented)

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method)

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการและแนวคิดของการส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่จะไปพบปะรับฟังปัญหา และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์ม หรือไร่ นา โดยจะเห็นถึงสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร สามารถนำสภาพดังกล่าวมาวิเคราะห์ และผนวกกับเทคโนโลยีการถ่ายทอดได้

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office calls) การที่ผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่สำนักงาน เพราะเกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้ บางครั้งผู้รับการส่งเสริมมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขและมีความต้องการเร่งด่วนที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือ ดังนั้น ที่ตั้งสำนักงานส่งเสริมในท้องถิ่น จึงควรตั้งอยู่ในพื้นที่เกษตรกร

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone calls) ปัจจุบันการใช้โทรศัพท์ ได้มีการขยายเครือข่ายและจำนวนเครื่องมากขึ้น ทั้งโดยสายและไร้สาย เกษตรกรสามารถใช้ข้อได้เปรียบดำเนินการได้เพราะการติดต่อทางโทรศัพท์จะสามารถช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว และลดเวลาและระยะทางในการติดต่อของนักส่งเสริมได้ดียิ่ง

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal letter) การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมจัดเป็นวิธีการส่งเสริมที่ให้ประโยชน์วิธีหนึ่ง ผู้รับการส่งเสริมหรือผู้สนใจอาจเขียนจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเมื่อเกิดปัญหา และต้องการคำตอบ บางครั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็สามารถเขียนถึงผู้รับการส่งเสริมเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม ย้ำถึงความร่วมมือหรือเป็นการให้การรับรองในผลงานที่ดีได้

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal contact) มีหลายโอกาส ที่เดียวที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญตามถนนหรือในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา และบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมระลึกถึงปัญหาของชาวบ้าน ที่ตนควรให้ความช่วยเหลือแนะนำทาง วิชาการ และปรารถนาจะพบปะพูดคุยกับเขาเหล่านั้นอยู่บ้างอย่างเป็นทางการ

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method)

(1) การประชุมกลุ่ม (group meeting) การประชุมกลุ่มเป็นวิธีการส่งเสริม ที่เก่าแก่สำคัญและยังใช้ได้ผลอยู่เสมอมา คือ ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และ ประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของคนส่วนมาก นำไปสู่การใช้ความคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน (group thinking, group feeling and group action)

(2) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการหนึ่งของการส่งเสริมที่มีการใช้กัน มาก และเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะพิจารณาดำเนินการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

(3) การสาธิต (Demonstration) สาธิตเป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่ใช้ การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ “ได้ฟัง” และ “ได้เห็น” ไปพร้อมกัน วัตถุประสงค์ของ การสาธิต เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมได้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนมีหลัก วิชา และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริมให้สามารถ ปฏิบัติการได้อย่างถูกต้อง การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ คือ การสาธิตวิธีกับการสาธิตผล

ก. การสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็น ถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป เพื่อให้ผู้เรียนรู้มีความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

ข. การสาธิตผล (Result Demonstration) การแสดงเพื่อพิสูจน์ ให้เห็นว่า การปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้ามาแล้วนั้นจะสามารถนำไปปฏิบัติได้ใน ท้องถิ่นเช่นเดียวกัน

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip of Study Tour) จัดเป็น วิธีการส่งเสริมที่เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้รับการส่งเสริมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง เพราะผู้ร่วม ในการศึกษาและดูงานจะมีโอกาสได้พบเห็นผลงานของผู้อื่น

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) โดยสื่อมวลชนจะช่วยใน การส่งเสริมเผยแพร่ข่าวสาร ใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้รับรู้อย่างกว้างขวาง 1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ เผยแพร่ 2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ 3) หนังสือพิมพ์ 4) วิทยุ 5) โทรทัศน์ 6) ภาพยนตร์ 7) การจัด นิทรรศการ

1.4.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ (Purpose Oriented)

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว (Single Topic Approach) มีข้อสมมติว่า ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลงพบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลัง การเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องก็ทำการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน (Integrated Approach of Package Approach) โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน (Farm and Home approach) ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวมีรายได้สุทธิสูง ในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

4) การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ Intensive โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้นหรือเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

1.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ (Change Agent Oriented)

1) การใช้ Change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง (Generalist approach) โดยถ่ายทอดแบบกว้าง ๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง (Specific)

2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วยนักส่งเสริมที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น พืช ปศุสัตว์ สัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย (Interagency หรือ Cooperative approach) ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักส่งเสริม พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละครั้งก็ได้เพื่อประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ และอื่น ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ในความคิดของเกษตรกร

1.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ (Information Technology Oriented)

โดยใช้วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

1.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนนี้เป็นเกณฑ์ (Community Oriented)

การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกรตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร

จากวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรที่มีลักษณะเป็นการถ่ายทอด สามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ ไม่ว่าจะเป็นการอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ อิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ อิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ อิงเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเกณฑ์ และอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ ซึ่งแต่ละวิธีต้องพิจารณาจำนวนบุคคลเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตร สามารถวัดประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเกษตรมาปรับใช้ในตอนที่ 3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร โดยใช้ช่องทางสื่อในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย คือ สื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนบ้าน/เครือข่าย ประธานกลุ่ม/ผู้นำ เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร สื่อกลุ่ม ได้แก่ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การประชุม และการรณรงค์ สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ วารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารแนะนำ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน และโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูบ (Youtube) ตี๊กต็อก (TikTok)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ประกอบด้วย ความหมายของความต้องการ ประเภทความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของความต้องการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 468) ให้ความหมาย “ความต้องการ” ว่า ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ เมื่อมีความรู้สึกดังกล่าวทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุล เนื่องจากมีสิ่งเร้า

มากระตุ้นมีแรงขับภายในเกิดขึ้นทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องพยายามดิ้นรน แสวงหา เพื่อตอบสนองความต้องการนั้นละเมื่อร่างกายได้รับการตอบสนอง ก็จะมีความต้องการใหม่ๆ มาทดแทนวนเวียน ไม่มีที่สิ้นสุด

เดอิมส์คักดี คทวณิช (2546, น. 150) กล่าวถึง ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ และแรงขับในตัวบุคคล คือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นเนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไป หรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ

สรารุช ชลหาญ (2563, น. 18) กล่าวว่า ความต้องการ คือ ความอยากได้ การขวนขวาย การดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ประสงค์เพื่อจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการหรือหวังไว้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง การอยากได้จะได้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อมีความต้องการนั้น จะกระตุ้นร่างกายเพื่อตอบสนอง โดยความต้องการเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและแรงขับในตัวบุคคล แต่เมื่อร่างกายได้รับการตอบสนองแล้วก็จะมีความต้องการใหม่ๆ มาทดแทนวนเวียน ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2 ประเภทความต้องการ

เดอิมส์คักดี คทวณิช (2546, น. 150) กล่าวว่า ความต้องการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เช่น ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ การพักผ่อน ความต้องการนี้ จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล ไม่เช่นนั้นจะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขจัดส่วนเกินออกไปจากร่างกาย

2) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้อะไร โดยต้องอาศัยการตอบสนองจากบุคคลอื่น ๆ ในสังคมที่ตนนั้นนี้เป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความปลอดภัยความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความเคารพนับถือ ความภาคภูมิใจ และการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเภทความต้องการ มี 2 ประเภทคือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจ

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2565, น.2-26 - น.2-30) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ควรทราบ ได้แก่ 1) ทฤษฎีความต้องการของอับบราฮัม เอช. มาสโลว์ 2) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรเดอริค เออวิง เฮิร์ชเบิร์ก 3) ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ และ 4) ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์

2.3.1 ทฤษฎีความต้องการของอับบราฮัม เอช. มาสโลว์ อับบราฮัม เอช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of human needs) โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

1) ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) หมายถึง ความต้องการปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต

3) ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยมนุษย์เข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับในกลุ่มที่ตนอยู่

4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับยกย่อง เชิดชูและเคารพนับถือจากสังคม ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจใจตนเอง

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด โดยเป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองสามารถทำได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีน้อยคนที่สามารถกระทำได้

2.3.2 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรเดอริก เออวิง เฮิร์ซเบิร์ก เฟรเดอริก เออวิง เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Irving Herzberg) นักจิตวิทยาอุตสาหกรรม ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจที่นิยมแพร่หลายอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎี 2 ปัจจัย ดังนี้

1) สิ่งที่พอใจหรือปัจจัยจูงใจ (motivation factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานดีขึ้น เช่น การได้รับคำชมเชย การได้รับความเคารพนับถือจากคนอื่น ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

2) สิ่งที่ไม่พอใจ หรือปัจจัยอนามัย (hygiene factors) ปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมการทำงาน เป็นปัจจัยที่ใช้บำรุงรักษาจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ที่จะทำให้มีกำลังใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน การบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร

2.3.3 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ เดวิด แมคเคลแลนด์ (David McClelland, 1917 - 1998) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ (learned needs theory) โดยมีแนวคิดว่ามนุษย์มีการเรียนรู้ความต้องการจากสังคมที่

เกี่ยวข้อง จนมีความต้องการที่ถูกก่อตัวและ พัฒนามาตลอดช่วงชีวิตของตน แมคคลีแลนด์ ได้กำหนด ความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement) ความต้องการความผูกพัน (need for affiliation) และความต้องการอำนาจ (need for power)

1) ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement) เป็นความต้องการที่จะทำงานได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน มีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ลักษณะพฤติกรรมจะออกมาเป็น การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ท้าทายความสามารถ มุ่งความสำเร็จมากกว่ารางวัลหรือผู้ตอบแทนและต้องการความก้าวหน้า เป็นการรับผิดชอบงานของตนเองมากกว่าการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น

2) ความต้องการความผูกพัน (need for affiliation) เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์หรือมิตรภาพระหว่างบุคคลนี้ไว้อย่างใกล้ชิด โดยจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่อยากให้บุคคลอื่นชื่นชมชื่นชมตนเอง ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมงานเลี้ยงงานพบปะสังสรรค์ต่าง ๆ

3) ความต้องการอำนาจ (need for power) เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการควบคุม มีอิทธิพล รับผิดชอบหรือครอบงำเหนือผู้อื่น โดยอำนาจในที่นี้สามารถแบ่งได้เป็นอำนาจส่วนบุคคล ซึ่งมักเป็นประโยชน์ส่วนตัว กับอำนาจสถาบันซึ่งมักเป็นอำนาจเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนรวม โดยจะมีพฤติกรรมที่ชอบแสวงหาโอกาสในการควบคุมผู้อื่น ชอบการแข่งขัน ชอบการเผชิญหน้าหรือโต้แย้งกับผู้อื่น

2.3.4 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton P. Alderfer, 1940 - 2015) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งรู้จักกันดีในทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory) ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs) ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs) และความต้องการก้าวหน้า (growth needs)

1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence Needs: E) เป็นความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เพื่อตอบสนองให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ต่อไป เปรียบได้กับความต้องการระดับ “ความต้องการทางร่างกาย และความปลอดภัย” ของมาสโลว์

2) ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs: R) เป็นความต้องการของ บุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล ทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตรงกับ “ความต้องการทางสังคม” ตามแนวคิดของมาสโลว์

3) ความต้องการความก้าวหน้า (Growth Needs: G) เป็นความต้องการสูงสุด คือเป็นความต้องการภายในเพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโตการใช้ความสามารถของ

ตัวเองได้เต็มที่แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ ๆ โดยเปรียบได้กับ “ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง” ตามแนวคิดของมาสโลว์

สรุปได้ว่าความต้องการของมนุษย์ โดยมนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการในแต่ละชั้นเพื่อความพอใจ ได้แก่ความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความปลอดภัย การเป็นที่ยอมรับ และความเคารพในสังคม และความสำเร็จในชีวิต ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ในด้านความรู้ในเรื่องหาของการผลิตผักปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ และแหล่งที่มาของความรู้ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของความรู้

ความรู้ คือสิ่งที่สั่งสมมาจาก ประสบการณ์ การศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ , สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยินได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) อธิบายความหมายของความรู้ว่า “ความรู้” เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้ และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการผสมผสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

ดาวฤดี มีชัย (2562, น. 14) กล่าวว่า ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นเนื้อหาข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น และเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท สำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกัน

สรุปความหมายความรู้ คือ เป็นสารสนเทศที่ได้มาจากประสบการณ์ การศึกษา การค้นคว้า และทักษะ เป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นและเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์

ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท และความรู้จากประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำมา
ประโยชน์ใช้ในการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ประเภทของความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-11) ได้อธิบายถึงการจำแนกประเภทของความรู้ตาม
ลักษณะการปรากฏของความรู้ ว่ามี 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) และ
ความรู้ฝังลึก (tacit knowledge) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด
(objective) เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นและสามารถแสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสมได้
โดยการพูด/บอกกล่าว แสดงอาการหรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น และอาจถูกบันทึกลงเป็น
สารสนเทศหรือข้อมูลในวัสดุหรือระบบบันทึกแบบต่าง ๆ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม
เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงาน และกลยุทธ์ เป้าหมายและความสามารถขององค์กร
 ฯลฯ ซึ่งสามารถแปลงเป็นรหัส รวบรวม และถ่ายทอดได้ง่ายโดยผ่านวิธีต่าง ๆ ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ง่าย เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี กฎ ระเบียบคู่มือปฏิบัติงานต่าง ๆ วิดีทัศน์
การจัดการฐานข้อมูล ฯลฯ จึงสามารถสื่อสาร/ถ่ายทอดไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้ โดยวิธีการที่เป็นทางการ
ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อถ่ายทอดความรู้

3.2.2 ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ในตำรา แต่เป็น
ทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของและอยู่ในตัวของ
บุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็น
คำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย และตัวเจ้าของความรู้เองก็อาจไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนมีความรู้นั้น
อยู่ เนื่องจากความรู้ฝังลึกนี้เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ได้มาจากการกระทำและ
ประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สามัญสำนึก ดุลยพินิจ
พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีลักษณะเป็นความเชื่อ
ทักษะ และเป็นอัตวิสัย (subjective) ต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่อง
ส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ (context-specific) ทำให้สื่อสารได้ยาก แต่เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งาน
ประสบความสำเร็จ เช่น วิจารณ์ญาณ ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ
หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่ มี
ลักษณะเป็นความรู้ฝังลึก อยู่ในคนทำงาน และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง ซึ่งต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ให้คนได้พบกัน สร้างความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันและกัน

สรุปได้ว่า ประเภทของความรู้ มี 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่สร้าง
ขึ้นโดยบุคคลและสามารถแสดงผลออกมาได้อย่างชัดเจน และความรู้ฝังลึก เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ใน
ตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความรู้ด้านการ

ปลูกผักปลอดภัยมีการวัดระดับความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก จากการทำแบบทดสอบความรู้ โดยแบ่งระดับความรู้จากน้อยที่สุดถึงมากที่สุด

3.3 แหล่งที่มาของความรู้

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2550, น. 43-47) ได้จำแนกตามประเภทของความรู้ 2 ประเภทคือ แหล่งความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และแหล่งความรู้ที่ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น (Tacit Knowledge) มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 แหล่งความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) แบ่งเป็น 2 ประเภทคือแหล่งสิ่งพิมพ์และแหล่งที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์

1) แหล่งสิ่งพิมพ์ นับเป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงได้ง่าย ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารการประชุม รายงานการประชุมวิทยานิพนธ์ และสิ่งพิมพ์รัฐบาล

2) แหล่งที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ได้แก่ แหล่งอิเล็กทรอนิกส์ แหล่งโสตทัศนวัสดุ เช่น รูปภาพ ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ วัสดุบันทึกเสียงและภาพ เป็นต้น แหล่งวัสดุย่อส่วน เป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากการถ่ายภาพต้นฉบับลงบนม้วนฟิล์ม ให้มีขนาดเล็กไม่สามารถอ่านด้วยตาเปล่าต้องใช้เครื่องอ่าน แหล่งวิทยาการต่างๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ พิพิธภัณฑน์ โบราณสถาน สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน เป็นต้น และของจริง เป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสภาพจริงตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ทะเล พืชพันธุ์ไม้ สัตว์และสวนที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ปราสาทราชวัง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

3.3.2 แหล่งความรู้ที่ฝังลึกหรือความรู้แฝงเร้น (Tacit Knowledge) แหล่งความรู้ประเภทนี้คือ บุคคล ทั้งที่เป็นส่วนบุคคลและกลุ่มบุคคลที่รวมกันอยู่ในองค์กร ความรู้เหล่านี้มีทั้งที่สามารถถ่ายทอดได้ บันทึกได้ ถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรับรู้ได้แต่ไม่สามารถบันทึกได้ และเจ้าของความรู้ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรู้ได้ ความรู้เช่นนี้ จะฝังตัวอยู่ในทักษะ ความสามารถความเชื่อ คุณค่าประสบการณ์ บรรทัดฐาน กระบวนการทำงาน เป็นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกฝนตนเอง การทดลองปฏิบัติงานที่เกิดจากความร่วมมือกัน

กล่าวโดยสรุป แหล่งความรู้จะแบ่งเป็น แหล่งความรู้ที่สามารถจับต้องได้หรือความรู้ที่ชัดแจ้งเป็นแหล่งความรู้ที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงได้ง่าย และ แหล่งความรู้ฝังลึกหรือแฝงเร้นเป็นความรู้ที่เกิดจากฝึกฝน การถ่ายทอดทักษะ ความเชื่อ ความสามารถ เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้บันทึกได้ และถ่ายทอดได้แต่บันทึกไม่ได้ ซึ่งการแสวงหาความรู้ดังกล่าวโดยการสนทนา การปฏิบัติ การพูดคุย การฝึกฝน โดยจะพบว่าในหลักของการวัดความรู้จะขึ้นอยู่กับการตั้งคำถาม แนวความคิดหรือผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติในแต่ละรูปแบบ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนบ้าน/เครือข่าย ประชานกลุ่ม/ผู้นำ

เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร สื่อกลุ่ม ได้แก่ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การประชุม และการรณรงค์ สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ วารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสาร แนะนำ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน และโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูบ (Youtube) ตี๊กต็อก (TikTok)

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น การจำแนกความคิดเห็น และการวัดความคิดเห็น มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 246) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยัน

สุนทรী สังกะเทศ (2562, น. 15) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคล ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ ความเชื่อ ค่านิยมและอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็ได้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522, น. 103) กล่าวถึง “ความคิดเห็น” ว่าเป็นการแสดงออกซึ่งวิจาร์ณญาณที่มีต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามทัศนคติ (attitude) ของบุคคล ข้อเท็จจริง (fact) ในขณะที่ทัศนคติจะเป็นการแสดงความรู้สึกต่างๆไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็น เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามทัศนคติของบุคคล ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นเป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยัน

4.2 การจำแนกความคิดเห็น

Remmer (1996) อ้างอิงใน ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 10) จำแนกความคิดเห็นออกเป็น 2 ประการ ประกอบด้วย

4.2.1 ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (extremeness) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

4.2.2 ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดีคือชอบ ยอมรับเห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง (neutrality) เฉย ๆ ไม่มีความคิดเห็น ส่วนความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี (negative) คือเป็นไปในทางที่ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย และไม่ยอมรับ

สรุปได้ว่า การจำแนกความคิดเห็น ออกเป็น 2 ประการ คือ ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ เป็นความคิดเห็นที่มีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี และความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี

4.3 การวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขสิริ (2531) อ้างอิงใน สุนทรี สังกะเทศ (2562, น. 16) ได้จำแนกการวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่

1) วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2) วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ สูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกัน ได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3) วิธีการจำแนกความแตกต่างในการตีความ (Semantic Differential Scale: S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตั้งแต่ ด้านซ้ายสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าเชิงลบสุด ซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4) วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ และความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีสร้างมาตร วัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบและให้คะแนน 5,4,3,2,1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น การวัดความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้ เลือกใช้แบบวัดความคิดเห็นเป็นแบบสอบถาม โดยใช้วิธีของลิเคิร์ท คือ กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน ระดับมากมีค่าเท่ากับ 4 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับน้อยมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน ระดับน้อยที่สุดมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

5. แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT

แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT ประกอบด้วย ความหมายของ SWOT องค์ประกอบของการวิเคราะห์ SWOT ขั้นตอน/วิธีการดำเนินการวิเคราะห์ SWOT และประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

5.1 ความหมายของ SWOT

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (ม.ป.ป.) การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

อาทิตย์ วงษ์สง่า (ม.ป.ป.) การวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า SWOT Analysis หมายความว่า การวิเคราะห์และประเมินว่าองค์กรมีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats)

สรุป การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ขององค์กร เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร จากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกถึงผลกระทบต่อองค์กรในอนาคต

5.2 องค์ประกอบของการวิเคราะห์ SWOT

SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัวจากคำว่า Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats โดยมีรายละเอียดอักษรย่อ ดังนี้

1) Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

2) Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้วยความสามารถซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในองค์กรที่ทำได้ไม่ดี

3) Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร

4) Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

5.3 ขั้นตอน/วิธีการดำเนินการวิเคราะห์ SWOT

5.3.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้างระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

1) จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

2) จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมอง ของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้น ๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

5.3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงาน ขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี

1) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉวยข้อดีเหล่านั้นมาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

2) อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญ แรงกระทบดังกล่าวได้

5.3.3 ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรคแล้ว ให้นำจุดแข็ง-จุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไร โดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive -Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิด และหาประโยชน์อย่างเต็มที่

2) สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรค ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนจนามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

3) สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลาย ประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้นทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) เพื่อขจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดให้

4) สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่น ๆ แทน

5.4 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ผู้ใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงานโอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

5.5 การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

เทปกักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ (2553) TOWS Matrix เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ มีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ดังนี้

5.5.1 การระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นการระบุให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจะเป็นการประเมินภายในองค์กร ส่วนการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดจะเป็นการประเมินภายนอกองค์กร กล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้เทคนิค TOWS Matrix นี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ที่ละเอียดในทุกแง่มุม เพราะถ้าวิเคราะห์ไม่ละเอียดหรือมองไม่ทุกแง่มุม จะส่งผลทำให้การกำหนดกลยุทธ์ที่ออกมาจะขาดความแหลมคม

5.5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับอุปสรรค

ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก

2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรมีจุดแข็ง ขณะเดียวกันองค์กรก็เจอกับ

สภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดจากภายนอกที่องค์กรควบคุมไม่ได้ แต่องค์กรสามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาพร้อมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่องค์กรมีอยู่ได้

4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคมาพิจารณาพร้อมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับ ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรเผชิญกับทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดจากภายนอกที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการประเมินสถานการณ์ขององค์กรเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยมีขั้นตอนการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร และระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรไปในทางที่เหมาะสม สำหรับ TOWS Matrix เป็นเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อพัฒนากลยุทธ์โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยใช้ SWOT แล้วมีการเชื่อมโยงข้อมูลจุดแข็ง-โอกาส, จุดแข็ง-อุปสรรค, จุดอ่อน-โอกาส และจุดอ่อน-อุปสรรค เพื่อนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ

6. การปลูกผักปลอดภัย

การปลูกผักปลอดภัย ประกอบด้วย ความหมายของผักปลอดภัย และวิธีการปลูกผักให้ปลอดภัย ดังนี้

6.1 ความหมายของผักปลอดภัย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545,น. 2-25) ได้กล่าวถึง ผักปลอดภัยจากสารพิษคือ พืชผักที่ ระบบการผลิตมีการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมทั้งปุ๋ยเคมี เพื่อการเจริญเติบโต โดยผลผลิตที่ได้อาจจะมีหรือไม่มีสารพิษตกค้าง แต่หากยังมีสารพิษตกค้างอยู่ต้องไม่เกินปริมาณที่กำหนด เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 และ ผักอนามัย คือ พืชผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ มีความสะอาดผ่านกรรมวิธีการปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยว ตลอดจนการขนส่ง และการบรรจุหีบห่อได้คุณลักษณะตามมาตรฐานหรือ คือ พืชผักที่ระบบการผลิตมีการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมทั้งปุ๋ยเคมีเพื่อการ

เจริญเติบโต โดยผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ ยังมีสารเคมีตกค้างไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและมีความสะอาด ผ่านกรรมวิธีการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว

6.2 วิธีการปลูกผักให้ปลอดภัย

6.2.1 เลือกพื้นที่ปลูกให้เหมาะสม ดังนี้

1) แหล่งปลูก ควรเป็นพื้นที่ราบมีความสม่ำเสมอ ไม่มีน้ำท่วมขัง ระบายน้ำได้ดี ไกลแหล่งน้ำที่สะอาด และสะดวกในการนำน้ำมาใช้ การคมนาคมสะดวก สามารถนำผลผลิตสู่ตลาดได้รวดเร็ว

2) ดิน ควรมีความอุดมสมบูรณ์สูง มีการระบายน้ำและถ่ายเทอากาศดี ค่าความเป็นกรดต่างที่เหมาะสมในการปลูกผัก ประมาณ 6.0-6.5

3) แหล่งน้ำ ควรสะอาด มีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ตลอดฤดูกาลปลูก

6.2.2 เตรียมพันธุ์พืชผัก

1) เลือกใช้พันธุ์พืชผักที่ต้านทานศัตรูพืช และปลอดภัยโรค เลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศและฤดูปลูก

2) เพื่อป้องกันโรคที่อาจติดมากับเมล็ดพันธุ์ จึงควรดำเนินการกับเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปปลูก ดังนี้

(1) แช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่มีอุณหภูมิ 50-55 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10-15 นาที เพื่อช่วยลดปริมาณเชื้อโรคที่อาจติดมากับเมล็ดพันธุ์ และเป็นการกระตุ้นการงอกของเมล็ด

(2) ในพื้นที่ที่พบว่ามี การระบาดของโรคราน้ำค้าง และใบจุด ควรคลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี เช่น เมทาแลคซิล 35 % SD (เอพรอน) หรือไอโพรไดโอส (รอร์ล) อัตรา 10 กรัม ต่อน้ำหนักเมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม จะทำให้ต้นกล้าผักไม่ถูกทำลายจากโรคดังกล่าว

6.2.3 การปรับปรุงดิน

ดิน มีความสำคัญต่อการปลูกพืช เนื่องจากเป็นที่ยึดลำต้นและแหล่งอาหารของพืช เป็นแหล่งสำรองน้ำให้แก่รากพืช ตลอดจนเป็นที่อยู่อาศัยของเชื้อโรคและสัตว์ จึงควรจัดการดินก่อนปลูกและเตรียมดิน ดังต่อไปนี้

1) การจัดการดิน

(1) ปรับสภาพความอุดมสมบูรณ์ให้ดินพืชผักจะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และโรคผักบางชนิดจะระบาดรุนแรงในดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมดังนั้นจึงควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยมูลสัตว์ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด ในอัตรา 1,000 - 3,000 กิโลกรัมต่อพื้นที่ปลูก 1 ไร่

(2) ปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน สภาพดินทั่วไปจะมีการเปลี่ยนแปลงถ้าหากมีการใส่ปุ๋ยเคมีติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปี เช่น ดินจับเป็นก้อนแข็งซึ่งเกิดจากการตรึงธาตุอาหารบางชนิดที่จำเป็นต่อพืช การไถพรวนดินที่ผิดวิธีก่อให้เกิดการชะล้างของผิวดิน การปลูกพืชชนิดเดียวกันติดต่อกันหลายปี ทำให้เนื้อดินเกิดการเปลี่ยนแปลงไปได้ด้วยการปรับสภาพความเป็นกรดและเป็นด่างของดินกระทำได้โดยใส่ปูนขาว ปูนมาร์ล หรือปูนโคโลไมท์ อัตรา 200-300 กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากหว่านหรือใส่ปุ๋ยแล้วจะต้องรดน้ำตาม

(3) การให้ปุ๋ยหลังปลูกพืช เนื่องจากธาตุอาหารส่วนใหญ่จะมีอยู่ในดินแล้วแต่ธาตุไนโตรเจนและโปแตสเซียมจะถูกชะล้างได้ง่าย ดังนั้นจะต้องให้ปุ๋ยทั้งสองในระหว่างที่พืชเจริญเติบโต ซึ่งการให้ปุ๋ยอาจทำได้โดยการให้พร้อมกับการให้น้ำสำหรับเกษตรกรทั่วไป ให้ใช้ปุ๋ยสูตรที่มีขายในท้องตลาด เช่น 15-15-15, 16- 16-16 หรือ 13-13-21 แบ่งใส่ 2 ครั้ง

ก. ครั้งแรก ปุ๋ยสูตร 15-15-15, 16-16-16 ใส่หลังปลูกผักไปแล้ว 3 สัปดาห์

ข. ครั้งที่สอง ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ใส่หลังจากใส่ครั้งแรก 2-3 สัปดาห์ หรือเมื่อผักเริ่มออกดอกติดผลวิธีการใช้ปุ๋ย ให้โรยรอบๆ ต้น หรือโรยบางๆระหว่างแถว ระวังอย่าให้ชิดโคนต้น เมื่อใส่ปุ๋ยแล้วให้พรวนดินกลบและรดน้ำตาม

(4) การให้ธาตุอาหารเสริม การให้ปุ๋ยก่อนปลูกพืช ธาตุอาหารพืชบางชนิดมีอยู่แล้วในดิน บางชนิดต้องมีการเพิ่มเติม การเตรียมดินนอกจากจะเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อให้ดินร่วนโปร่งแล้วยังสามารถเพิ่มธาตุอาหารบางชนิดก่อนปลูกได้เลย โดยไม่ต้องให้หลังปลูกอีก

2) การเตรียมดิน

การเตรียมดินให้ถูกต้อง นอกจากจะช่วยให้พืชผักเจริญเติบโตสมบูรณ์แล้ว ยังเป็นการลดปัญหาจากศัตรูพืชที่อาจจะเกิดขึ้นในช่วงการผลิตพืชผักเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงต้องเตรียมพื้นที่และเตรียมดินให้ถูกต้อง ดังนี้

(1) ปรับระดับพื้นที่ให้ราบเรียบไม่เป็นแอ่งขังน้ำ

(2) จัดทำคูระบายน้ำเพื่อระบายน้ำฝน หรือน้ำชลประทานที่ไหลมากจน

เกินความจำเป็น

(3) พื้นที่ที่เป็นแหล่งหลบอาศัยของหนู และสัตว์ศัตรูพืชต่าง ๆ ก็ควรขุดปรับทำลายแหล่งอาศัยให้หมด

(4) กำจัดวัชพืชที่ขึ้นอยู่เดิมไม่ให้แข่งขันกับพืชที่จะปลูกรวมทั้งขุดถอนต่อไม้ที่เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมดิน และการดูแลแปลงปลูก

(5) ไถเตรียมดินด้วยการไถตะลิก 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วันขึ้นไป

(6) ไถพรวนดินอีก 1 ครั้ง หลังจากไถตะแล้วตากไว้ 7 วัน ซึ่งการไถพรวนครั้งนี้จะทำให้ดินมีเนื้อละเอียด ร่วนซุย เหมาะแก่การปลูกพืชผักและผลไม้ นอกจากนี้ถ้าหากมีต้นอ่อนวัชพืชที่งอกมากก็จะถูกไถกลบทำลายไป ในบางพื้นที่ที่มีปัญหาวัชพืชและศัตรูพืชเคຍะบาดอย่างรุนแรงมาก่อนควรจะตากดินทิ้งไว้อีก 7 วัน แล้วไถพรวนอีกครั้งหนึ่งก็จะลดปัญหาได้มากภายหลัง

(7) ปรับสภาพดินที่เป็นกรดด้วยปูนขาว ปูนมาร์ล ปูนโดโลไมท์ให้มีสภาพเป็นกลาง โดยทั่วไปควรใส่ประมาณไร่ละ 100-200 กิโลกรัม ทุกๆ ปี หรือเลือกชนิดพืชที่ทนดินเปรี้ยว ดินเค็ม

6.2.4 ระยะเวลาปลูกและการดูแล

การเลือกระยะปลูกว่าควรเป็นเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดของพืชผักที่เกษตรกรเลือกปลูก แต่มีข้อแนะนำคือ ควรปลูกผักให้มีระยะห่างพอสมควร อย่าให้แน่นเกินไป เพื่อให้มีการระบายอากาศที่ดี เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการระบาดของโรค นอกจากนี้ควรหมั่นตรวจแปลงอยู่เสมอ โดยอาจเลือกสำรวจเป็นจุด ๆ ประมาณ 10-20 จุดต่อไร่ ถ้าพบว่ามีอาการระบาดของโรคและแมลงในระดับที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พืชผักนั้น ก็ควรดำเนินการกำจัดโรคแมลงที่พบทันที

6.2.5 การควบคุมวัชพืชในแปลงผัก

วัชพืชนอกจากจะแย่งน้ำแย่งอาหารของพืชผักที่ปลูกอยู่ในแปลงแล้วยังเป็นที่อาศัยของโรคและแมลงพาหะของโรคพืชด้วย ดังนั้น การควบคุมวัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้พืชมีการเจริญเติบโตที่ดี การควบคุมวัชพืชในแปลงผักมีวิธีดังนี้

1) การเตรียมดิน

หลังจากเตรียมไถ หรือขุดดินขึ้นมา ควรคราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แล้วตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ก่อนปลูก การตากดินจำเป็นอย่างยิ่งจะช่วยให้เมล็ดวัชพืชงอกขึ้นมาแล้วแห้งตายไป ก่อนปลูกให้ทำการคราดกลบพร้อมทั้งใส่ปุ๋ยรองพื้น ควรให้หน้าดินร่วนซุยสม่ำเสมอ เมื่อปลูกผักแล้วพยายามให้กระทบกระเทือนหน้าดินให้น้อยที่สุด การเตรียมดินก่อนลงปลูกจะช่วยขจัดปัญหาวัชพืชไปได้อย่างมาก

2) การคลุมดิน

การคลุมดิน จะช่วยรักษาความชื้นในดิน และบังแสงสว่างทำให้เมล็ดวัชพืชโตช้ากว่าพืชผัก วัสดุที่ใช้คลุม ได้แก่ พลาสติกเทา-เงิน ฟางข้าว เปลือกถั่ว ใบหญ้าคา แกลบ เป็นต้น การใช้พลาสติกเทา-เงิน จะต้องเจาะรูพลาสติกตรงตำแหน่งที่ปลูกผัก

3) การใช้มือถอน หรือจอบถาก

การใช้มือถอน หรือจอบถาก ใช้ในการกำจัดวัชพืชที่ยังเล็กอยู่ และกำจัดบ่อยครั้งเท่าที่สามารถจะทำได้ เหมาะกับแปลงผักขนาดเล็ก และแรงงานเพียงพอ

4) การเพิ่มจำนวนต้นต่อไร่

การเพิ่มจำนวนต้นต่อไร่จะช่วยลดพื้นที่ว่างที่วัชพืชจะแก่งแย่งขึ้น เมื่อโตขึ้นก็ทำการถอนแยกออกไปใช้ประโยชน์

6.2.6 การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผัก เพื่อให้ได้ผลผลิตพืชผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ ควรให้หลายๆ วิธีผสมผสานกัน วิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผักที่ได้ผลดี มีดังนี้

1) การป้องกันกำจัดโดยวิธีกล

เช่น การใช้กับดักกาวเหนียวสีเหลือง การใช้กับดักแสงไฟ การใช้พลาสติกสีเทา-เงิน หรือฟางข้าว การใช้โรงเรือนมุ้งตาข่ายไนลอน

2) การป้องกันกำจัดโดยอาศัยศัตรูธรรมชาติ

เป็นการใช้สิ่งมีชีวิตควบคุมศัตรูพืช ได้แก่ แมลงตัวห้ำตัวเบียน ที่ทำลายแมลงศัตรูพืชชนิดอื่น หรืออาจใช้สิ่งมีชีวิตเล็กๆ เช่น เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส เชื้อรา ไล่เดือยฝอย เป็นต้น

3) การป้องกันกำจัดโดยใช้สารสกัดจากพืช

พืชที่นิยมนำมาใช้สกัดเป็นสารควบคุมโรคและแมลง คือสะเดา เนื่องจากในสะเดามีสารอะซาดิแรคติน (Azadirachtin) ซึ่งมีคุณสมบัติช่วยในการป้องกันและกำจัดแมลงได้

4) การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี

ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชนั้น เกษตรกรต้องหมั่นตรวจแปลงปลูกพืชของตนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพยากรณ์สถานการณ์ของศัตรูพืชในแปลงของตน แล้วจึงพิจารณาเลือกใช้วิธีการป้องกันและกำจัดที่เหมาะสม ในกรณีที่ใช้เชื้อจุลินทรีย์ หรือสารสกัดจากพืชธรรมชาติแล้วยังไม่สามารถยับยั้งการระบาดของศัตรูพืชได้ จึงใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืชนั้นๆ โดยพิจารณาจาก

(1) เป็นสารเคมีที่เหมาะสมกับศัตรูพืชนั้น

(2) สารเคมีนั้นสลายตัวได้เร็ว

(3) ใช้อัตราที่เหมาะสมตามคำแนะนำ

(4) เว้นระยะการเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำ เพื่อไม่ให้มีสารพิษตกค้างในพืชผัก

6.2.7 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

1) เทคนิคและวิธีการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิต จะขึ้นอยู่กับความสุกแก่ ซึ่งแตกต่างกันตามชนิดและพันธุ์ของพืชผัก เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณค่าทางอาหาร รสชาติและลักษณะรูปร่าง สี สัน ความสด ฯลฯ ดีที่สุด เมื่อถึงมือผู้บริโภค ควรทำด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดรอยช้ำ รอยขีดข่วนเพื่อรักษาคุณภาพ

ให้ดีที่สุด การบรรจุ และขนย้ายควรทำด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้บอบช้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เชื้อโรคเข้าทำลายได้ง่าย พืชผักเสียหาย โดยเฉพาะในสภาพอากาศร้อนของประเทศไทย จะมีผลต่อการสูญเสียของพืชผักหลังการเก็บเกี่ยว โดยเฉพาะผักใบ จึงควรเก็บเกี่ยวให้มีประสิทธิภาพเช่น เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม เก็บเกี่ยวได้รวดเร็ว เก็บเกี่ยวให้เกิดการเสียหายน้อยที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งวิธีการเก็บเกี่ยวแบ่งได้ ดังนี้

(1) การเก็บเกี่ยวด้วยมือ การเก็บเกี่ยววิธีนี้ ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เหมาะกับการเก็บเกี่ยวที่ต้องการเก็บผลผลิตที่มีคุณภาพสูงเพื่อส่งตลาดสดการเก็บเกี่ยวด้วยวิธีนี้ มีข้อดีคือ เก็บเกี่ยวได้รวดเร็ว อย่างระมัดระวัง เกิดความเสียหายน้อย สามารถสร้างความชำนาญในการพิจารณาคัดเลือกเก็บเกี่ยวเฉพาะผลผลิตที่แก่พอดีเท่านั้น แต่มีข้อเสียคือ แรงงานอาจเกิดการขาดแคลนค่าแรงสูง และหากเป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะ ประสบการณ์ จะต้องมีการฝึกอบรมให้มีความรู้ความชำนาญเพียงพอเสียก่อน

(2) การเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องมือ การเก็บเกี่ยววิธีนี้ เหมาะสมกับการผลิตพืชผักเพื่อส่งโรงงานมากกว่าส่งตลาดสด วิธีนี้จะช่วยประหยัดในเรื่องเวลา แรงงาน แต่ข้อจำกัดคือ ผักต้องมีขนาดสม่ำเสมอและสุกแก่พร้อมๆ กัน เช่น มันเทศ แครอท และมันฝรั่ง เป็นต้น

2) ดัชนีการเก็บเกี่ยว

ความสุกแก่ของผลผลิตเป็นปัจจัยหลักในการเก็บเกี่ยว ที่มีผลต่อคุณภาพของผลผลิต การเก็บเกี่ยวพืชผักที่มีอายุเกินอายุเก็บเกี่ยวจะทำให้พืชผักมีอายุการเก็บรักษาสั้น ไม่เหมาะสมต่อการขนส่ง หรือหากเก็บเกี่ยวก่อนอายุการเก็บเกี่ยวจะมีผลทำให้พืชผักคุณภาพไม่ดี ในพืชผักแต่ละชนิดมีดัชนีการเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกัน และในพืชเดียวกัน อาจต้องใช้การสังเกตลักษณะของผลผลิตเป็นดัชนีเก็บเกี่ยวด้วย เช่น การเคาะฟังเสียง การดูขั้วผล เป็นต้น

3) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ผลผลิตพืชผักเก็บเกี่ยวแล้ว ควรรีบนำเข้าที่ร่ม ไม่ควรให้ถูกแสงแดดแล้วรีบระบายความร้อนภายในผลผลิต โดยการแผ่ออก อย่างวางผลผลิตทับซ้อนกัน พืชผักที่เก็บเกี่ยวจะถูกขนย้ายไปยังจุดคัดแยก เพื่อทำการล้างตัดแต่ง คัดเกรด และบรรจุต่อไป โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ดังนี้

(1) การล้าง

พืชผักบางชนิด ควรล้างผลผลิตก่อนนำส่งตลาด เพื่อล้างเอาส่วนของดินที่ติดมากับรากและใบออก ทำให้ดูสะอาด ได้ราคาดีขึ้น และทำให้ผักอยู่ในสภาพสดและขึ้น เพราะผักกินใบจะเหี่ยวอย่างรวดเร็ว หลังจากที่ถูกแสงแดดแม้เพียงเล็กน้อย น้ำที่ใช้ควรสะอาด น้ำไหล หรือควรเปลี่ยนน้ำบ่อยๆ เพื่อป้องกันการติดเชื้อจุลินทรีย์ทำลายคุณภาพของพืชผัก อย่างไรก็ตามพืชผัก

บางชนิดไม่จำเป็นต้องล้าง เช่น พืชผักตระกูลกะหล่ำ-ผักกาด และพวกผักสลัด ซึ่งช่วยลดระยะเวลา และในผักสลัด ยังช่วยลดการเน่าที่รอยตัดได้ด้วย

(2) การตัดแต่ง

การตัดแต่งนี้อาจจะเริ่มตั้งแต่ก่อนการล้างซึ่งมักตัดแต่งแยกส่วนที่ไม่ดี หรือเน่าเสียออกจะแยกส่วนที่ไม่ต้องการออกให้มากที่สุด ใบที่ติดมากับผลจะต้องเอาออก ก้านหรือขั้ว ก็จะต้องให้เหลือน้อยในผักบางชนิด เช่น ต้นหอม กะหล่ำปลี ผักกินรากต่างๆ ควรได้รับการตัดแต่งส่วนที่เน่าเสียส่วนที่ผิดปกติในขณะที่เก็บเกี่ยว เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีลักษณะน่าดูขึ้น และเป็นการตรวจสอบคุณภาพก่อนการบรรจุ การคัดส่วนที่ไม่ดีทิ้ง ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งและการขนย้าย ลดการเสียหายเพิ่มขึ้นจากส่วนที่เน่าเสียเดิมก่อนการขนส่งโดยเฉพาะการขนส่งทางไกล

(3) การคัดเกรด

ผักทุกชนิดควรได้รับการคัดขนาดและคุณภาพพืชผักที่มีคุณภาพอยู่ในเกรดดีย่อมได้ราคาสูงกว่าผักที่เกรดรองลงมา หากได้แยกเกรดไว้นั้น จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อผลผลิตตามเกรดต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์การแบ่งเกรดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะ ขนาด และคุณภาพ เช่น สี รูปร่าง ความสม่ำเสมอ ความสุกแก่

(4) การบรรจุ

ภาชนะบรรจุผักต้องไม่ทำให้ผักเสียหาย โดยทั่วไปนิยมใช้ถุงพลาสติก ในการบรรจุขนย้ายพืชผัก หรืออาจจะใช้ตะกร้า เข่งเพราะสะดวก หาง่าย สามารถบรรจุได้ในปริมาณมาก

(5) การขนย้ายและการเก็บรักษา

ผลผลิตพืชผักสดควรขนย้ายและเก็บรักษาด้วยความเหมาะสม และถูกต้อง เพื่อรักษาคุณภาพไว้ให้ยาวนานที่สุด ควรขนย้ายด้วยความระมัดระวัง ให้เกิดรอยขีดหรือฉีกขาดน้อยที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร โดยมีโดยมีการเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

7. บริบทของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก

บริบทของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ สภาพทั่วไป และสภาพการเกษตร ดังนี้

7.1 สภาพทั่วไป

สำนักงานจังหวัดภูเก็ต (2566, น.15) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และข้อมูลการปกครอง/ประชากร ดังนี้

7.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่ในภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 45 ลิปดา ถึง 8 องศา 15 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 98 องศา 15 ลิปดาถึง 98 องศา 40 ลิปดาตะวันออก มีลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของภาคใต้ในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ส่วนกว้างที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 21.3 กิโลเมตร ส่วนยาวที่สุดของเกาะภูเก็ตเท่ากับ 48.7 กิโลเมตร รวมพื้นที่ 543.034 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 339,396.25 ไร่ มีเกาะบริวาร 32 เกาะ เฉพาะเกาะมีพื้นที่ 27 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 402 รวมระยะทาง 867 กิโลเมตร หรือ 688 กิโลเมตรทางอากาศ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

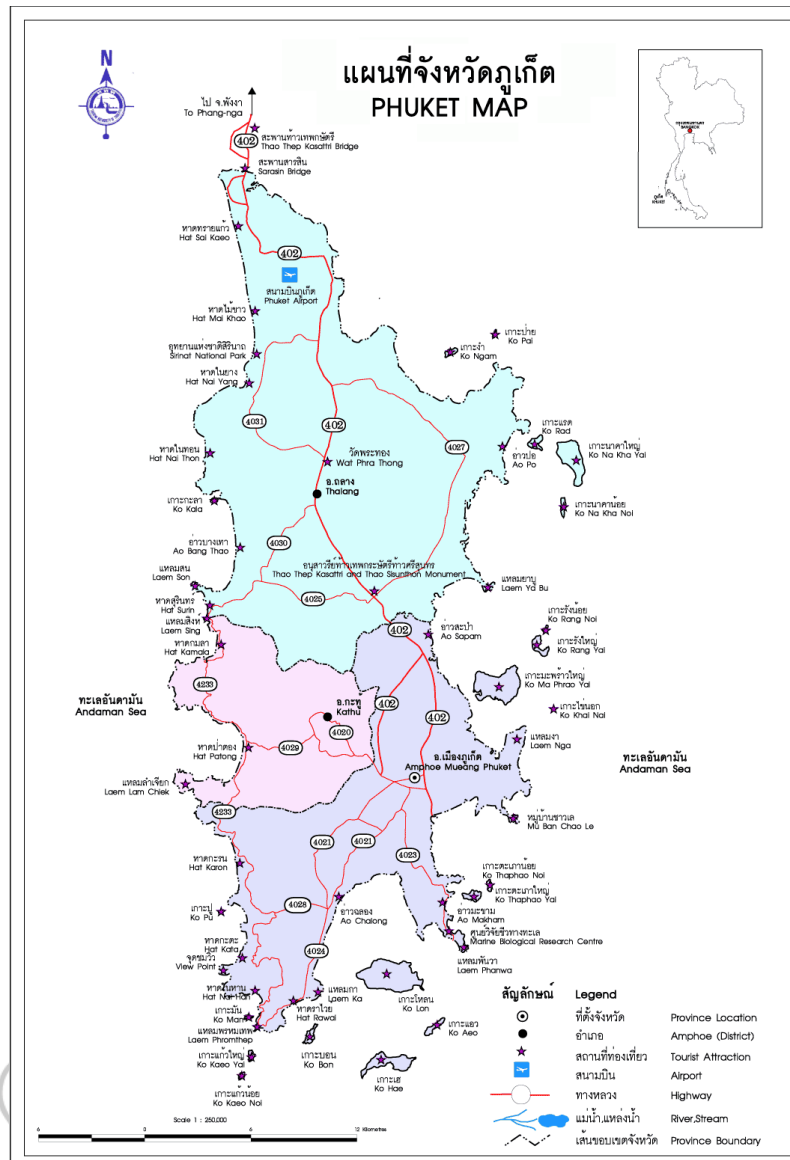
ทิศเหนือ ติดช่องแคบปากพระ จังหวัดพังงา เชื่อมโดยสะพานเทพกระษัตรี และสะพานศรีสุนทร

ทิศตะวันออก ติดทะเลเขตจังหวัดพังงา

ทิศใต้ ติดทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันตก ติดทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดภูเก็ต (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2566)

7.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นหมู่เกาะ วางตัวในแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 เป็นภูเขาที่มียอดเขาที่สูงที่สุด คือยอดเขาควนหัวสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 541 เมตร และประมาณร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางและตะวันออกของเกาะ พื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกเป็นดินเลนและป่าชายเลน ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขา และหาดทรายที่สวยงาม

7.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะภูมิอากาศแบบเขตศูนย์สูตร อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศร้อนชื้นตลอดปี มี 2 ฤดู ประกอบด้วย ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง เดือนพฤศจิกายน ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึง เดือนมีนาคม ลักษณะภูมิอากาศเช่นนี้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช

7.1.4 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

1) ข้อมูลการปกครอง

จังหวัดภูเก็ตบริหารราชการแผ่นดินในรูปแบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ และอำเภอถลาง มีตำบล 17 ตำบล 96 หมู่บ้าน 61 ชุมชน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 19 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 9 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 6 แห่ง

2) ข้อมูลประชากร

ประชากรจังหวัดภูเก็ต ณ 30 เมษายน 2565 มีจำนวน 417,885 คน เป็นชาย 197,297 คน หญิง 220,588 คน อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองภูเก็ตมากที่สุดคือ 248,998 คน รองลงมา คือ อำเภอถลาง จำนวน 111,962 คน และอำเภอกะทู้ จำนวน 56,925 คน

7.2 สภาพการเกษตร

7.2.1 การใช้พื้นที่ทางการเกษตร

จากข้อมูลการถือครองพื้นที่ทำการเกษตร มีการนำไปใช้เพื่อผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก และพืชไร่ โดยพืชหลักที่ทำการผลิต ประกอบด้วย ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าวผลแก่ มะพร้าวผลอ่อน สะตอ ข่าวนาปี สับปะรดภูเก็ต ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ผักเหมียง กาแฟ และเห็ด โดยใช้เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นมากที่สุด (86,605 ไร่) รองลงมาเป็นการปลูกพืชผัก (1,617 ไร่) พืชไร่ (1,555 ไร่) นาข้าว (73 ไร่) พืชสมุนไพร (40 ไร่) และไม้ดอกไม้ประดับ (23 ไร่) แต่มีพื้นที่ปลูกไม่มากนัก รวมทั้งปริมาณการผลิตพืชบางชนิดไม่เพียงพอกับความต้องการในพื้นที่โดยเฉพาะพืชผัก เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น

ตารางที่ 2.1 แสดงครัวเรือนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)		
	พ.ศ.2563	พ.ศ.2564	พ.ศ.2565
เมืองภูเก็ต	959	926	916
กะทู้	923	906	861
ถลาง	3,503	3,442	3,138
รวม	5,385	5,274	4,915

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2565)

ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะทางการเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

ลักษณะการเกษตร	จำนวนพื้นที่ (ไร่)			
	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564
นาข้าว	64	69	69	73
ไม้ผลไม้ยืนต้น	88,583	85,096	86,442	86,605
พืชผัก	1,023	1,052	1,617	1,617
พืชไร่	2,070	1,401	1,555	1,555
ไม้ดอกไม้ประดับ	52	52	23	23
พืชสมุนไพร	27	40	40	40
รวม	91,819	87,710	89,746	89,913

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2565)

7.2.2 สถานการณ์การผลิตพืช

จากข้อมูลการถือครองพื้นที่ทำการเกษตร มีการนำไปใช้เพื่อผลิตไม้ยืนต้น พืชไร่ ไม้ผล และนาข้าว เป็นหลัก และมีชนิดพืชที่ทำการผลิตประกอบด้วย ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน สะตอ สับปะรด ปาล์มน้ำมัน ลองกอง มังคุด เงาะ และข้าว ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิตพืชในจังหวัดภูเก็ต พบว่า มีแนวโน้มลดลงในด้านพื้นที่ปลูกจนทำให้ปริมาณผลผลิตของพืชลดลงตามไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการนำพื้นที่เกษตรกรรมบางส่วนไปใช้ประโยชน์นอกภาคการเกษตรซึ่งให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า เช่น การท่องเที่ยว การค้าปลีก-ค้าส่ง

สถานการณ์การผลิตผักในจังหวัดภูเก็ต เกษตรกรที่ปลูกพืชผักมีจำนวน 240 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, 2565) ส่วนใหญ่ปลูกชะอม ข่า ผักบุ้ง ตะไคร้ ถั่วฝักยาว พริกชี้หนู กระเจี๊ยบเขียว และกะเพรา มีการปลูกผักไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายภายในจังหวัด โดยมีการจำหน่ายพืชผักผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ตลาดในท้องถิ่นพ่อค้าคนกลาง ผ่านกลุ่มสมาชิก การจำหน่ายโดยตรงถึงผู้บริโภคหรือธุรกิจต่างๆ เช่น ร้านอาหาร โรงแรม และห้างสรรพสินค้า

ตารางที่ 2.3 แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิต และมูลค่าการผลิตพืชในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

ลำดับ	ชนิดพืช	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร(ราย)	พื้นที่ ปลูก (ไร่)	พื้นที่ ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	มูลค่า (ล้านบาท)
1	ยางพารา	3,197	70,089	58,133	10,557	182	547.78
2	ปาล์มน้ำมัน	112	2,845	2,452	6,317	2,603	41.06
3	มะพร้าวผล แก่	523	4,966	4,923	6,455	1,370	85.27
4	มะพร้าวอ่อน	296	1,897	689	2,782	4,719	36.39
5	สละ	695	2,214	2,145	2,650	4,442	112.49
6	ข้าวนาปี	18	73	73	32	452	0.61
7	สับปะรด ภูเก็ต	74	1,555	1,306	4,940	4,055	55.60
8	ทุเรียน	719	2,718	2,513	822	324	33.10
9	มังคุด	289	449	449	175	430	4.70
10	เงาะ	312	383	379	186	471	4.21
11	ลองกอง	291	577	566	180	340	5.10
12	ผักเหมียง	257	462	458	167	362	15.11
13	กาแฟ	1	5	5	0.550	110	0.04
14	เห็ด	43	13	13	46	3,500	3.82
รวม		7,547	88,246	74,104	35,310	23,360	993.89

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2565)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตและได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีตัวแปรประกอบด้วย

8.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

8.1.1 เพศ

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น.65) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

8.1.2 อายุ

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น.65) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55.38 ปี ด้านรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี

8.1.3 ระดับการศึกษา

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น.65) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ส่วนรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

8.1.4 ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย

ปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.130) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.79 ปี

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 65) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 14.90 ปี

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ผลิตผักเฉลี่ย 5.99 ปี

8.1.5 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 65) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ไม่สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.3 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

8.1.6 แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก

ปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.123) พบว่า แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผักมาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล)

8.1.7 การประกอบอาชีพ

ปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.123) พบว่า เกษตรกรประกอบอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร

8.1.8 กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.6 ถือครองที่ดินของตนเอง สอดคล้องกับวิจิตรา เหลียวตระกูลและคณะ (2562) ศึกษาพฤติกรรมการผลิตผักและทัศนคติในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.11 ถือครองที่ดินของตนเอง

8.1.9 ช่องทางการจำหน่าย

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 66) พบว่า มีการขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง ไม่สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.82) พบว่า ร้อยละ 59.2 มีการจำหน่ายเอง

8.2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

วิจิตรา เหลียวตระกูลและคณะ (2562) พบว่า เกษตรกรผลิตผักหมุนเวียนหลายชนิดในแปลงปลูก พฤติกรรมของเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.33 - 94.72) มีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ยังมีการใช้สารเคมี แต่มีการควบคุมการใช้สารเคมีในการผลิต ซึ่เมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่าย และมีระบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิต และพบว่าเกษตรกรส่วนน้อยที่ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินและน้ำ การจ้างแรงงานที่มีทักษะ และตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผลผลิตเกษตร (ร้อยละ 23.33, 17.22 และ 10.28 ตามลำดับ)

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 66) พบว่า 1) สภาพการผลิตผักปลอดภัย พบว่า เกษตรกรปลูกผักวางตุ้งมากที่สุด เกษตรกรร้อยละ 28.7 ปลูกผัก 5 รอบ ในหนึ่งปีการผลิต เกษตรกรร้อยละ 89.1 เตรียมดินโดย ไถพรวนดิน 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วัน เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักจากร้านค้า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเพาะกล้าพันธุ์ การให้ปุ๋ยเกษตรกรร้อยละ 93.9 ใส่ปุ๋ยเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือถอนหรือจอบลากวัชพืชในแปลงปลูก เกษตรกรร้อยละ 77.6 ใช้สารเคมีฆ่าแมลงในแปลงผัก และส่วนใหญ่เลือกใช้สารเคมีที่เหมาะสมกับศัตรูพืชชนิดนั้น 2) การจัดการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 66.7 เก็บเกี่ยวผักโดยใช้วิธีการนับอายุตามชนิดพันธุ์ผัก เกษตรกรร้อยละ 71.4 มีการขนย้ายผักที่เก็บเกี่ยวแล้วเข้าสู่ที่ร่มหรือโรงเรือนเพื่อดำเนินการต่อไป และเกษตรกร ร้อยละ 95.2 ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติต่าง ๆ ในการผลิตผัก

8.3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

8.3.1 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความรู้เฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับประมุข ศรีชัยวงศ์และคณะ (2564) ศึกษาพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่องการผลิตผักปลอดภัย

8.3.2 แหล่งความรู้

ปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.123-124) พบว่า แหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ตามลำดับ

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.84) พบว่า เกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับ

8.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

วิจิตรา เหลียวตระกูลและคณะ (2562) พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติทางการเกษตรต่อการผลิตผักปลอดภัยในระดับความคิดเห็นมาก โดยเกษตรกรมีความตระหนักถึงการใช้นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร และสารเคมีที่ปนเปื้อนในผักส่งผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค สอดคล้องกับวีรวัช ชัยธิมา (2562 น.71) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดสารพิษในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมของเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการปลูกผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก

8.4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

อนุวัฒน์ อยู่สูงค์ (2562, น.69) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการผลิตผักปลอดภัยด้านการผลิต ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านการดูแลรักษามากที่สุด

ปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.126) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร

8.5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

8.5.1 สภาพแวดล้อมภายในในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

สลักจิต จันทร์ปล้อง (2564, น.71) ศึกษาแนวทางขับเคลื่อนการเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย ตำบลหนองผักแว่น อำเภอลำดวน จังหวัดลพบุรี ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) จุดแข็ง พบว่าสมาชิกในกลุ่มมีความเข้มแข็ง สามัคคีและรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในการผลิตและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีช่องทางการจำหน่ายที่แน่ชัด ประธานกลุ่มมีความเป็นผู้นำ สามารถเป็นต้นแบบให้กับสมาชิกได้ เกษตรกรมีการวิเคราะห์และวางแผนการผลิตพืชตามความต้องการของตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่มีการออมเงินของครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีเครื่องมือ/ เครื่องจักร /วัสดุอุปกรณ์ใช้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่ง

เงินทุนเป็นของตัวเอง เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้มากตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ในด้านพื้นที่ การวางแผนการจัดการ การเลือกพันธุ์/เมล็ดพันธุ์ การจัดการและปรับปรุงดิน การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง และ เกษตรกรมีการตรวจสอบสารเคมีในเลือด 2) จุดอ่อน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก เกษตรกรบางรายยังไม่มีประสบการณ์ด้านการปลูกผัก เกษตรกรมีประสบการณ์น้อยด้านการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัย เกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดได้เพียงปานกลาง ตามข้อกำหนดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ในด้านการจัดการศัตรูพืช การบันทึกข้อมูล และการทวนสอบ และเกษตรกรปฏิบัติตามข้อกำหนดได้น้อย ตามข้อกำหนดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ในด้านการแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง

8.5.2 สภาพแวดล้อมภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

สลักจิต จันทรปล้อง (2564, น.72) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 2 ด้าน ได้แก่ 1) โอกาส พบว่า มีการบริหารจัดการน้ำ เพียงพอต่อการทำกิจกรรมภายในฟาร์ม ทำเลที่ตั้ง การคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลผลิต ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในด้านวิชาการและงบประมาณ เกษตรกรมุ่งมั่นเข้าสู่การได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านการผลิตพืชผักอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม พัฒนาต่อยอดขับเคลื่อนเข้าสู่มาตรฐาน SDGs PGS ที่เป็นมาตรฐานของสหพันธ์เกษตรกรไทย ยั่งยืนแห่งประเทศไทย เพิ่มช่องทางการให้ความรู้เรื่องหลักการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS ทุกมิติ อย่างต่อเนื่อง และพื้นที่มีสภาพแวดล้อม ทรัพยากรดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม สามารถปลูกพืชได้หลายชนิด 2) อุปสรรค พบว่า การแพร่ระบาดของโรคพืช แมลงศัตรูพืช และอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงมีผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตทางการเกษตร พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนในด้านต่างๆทันเหตุการณ์ สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และสถานการณ์การระบาดของโรคที่อุบัติใหม่ ส่งผลต่อการจำหน่ายผลผลิต การสร้างความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างเกษตรปลอดภัยกับเกษตรอินทรีย์ให้แก่ผู้บริโภค ช่องทางการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เรื่องหลักการเกษตรอินทรีย์และหลักการ PGS การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ และพื้นที่หากเกิดน้ำหลากหรือน้ำท่วมขังในช่วงเกิดภัยพิบัติ เกษตรกรต้องจัดการพื้นที่เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

8.5.3 ปัญหาการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.86-87) พบว่า ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้าน

วิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก

8.5.4 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

รัชดาภรณ์ โพรธิพาด (2564, น.88-89) พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรเห็นกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก 2) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก

8.5.5 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ประมุข ศรีชัยวงศ์และคณะ (2564) พบว่า แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยแบ่งออกได้เป็น 4 แนวทางหลัก คือ 1) พัฒนาและขยายเครือข่ายในวงกว้าง เช่น จัดตั้งเครือข่ายระดับตำบล เพิ่มจำนวนสมาชิกของเครือข่ายเดิมที่มีอยู่แล้วในแต่ละหมู่บ้าน 2) พัฒนาศักยภาพในการผลิตของเครือข่าย ทั้งในระดับบุคคล และระดับเครือข่าย ผ่านกระบวนการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ได้แก่ 2.1) ข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัย เช่น เทคนิคการบริหารจัดการศัตรูพืชที่ไม่ใช้สารเคมี เทคนิคการปลูกพืชที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ข้อมูลการตลาด การจัดระบบและวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เป็นต้น 2.2) ปัจจัยการผลิต เช่น การจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร และเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ เครื่องบดย่อยเศษพืช และหม้อนึ่งฆ่าเชื้อสำหรับการเพาะเห็ด เป็นต้น 2.3) เครือข่ายการตลาดอาหารปลอดภัยและอาหารอินทรีย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปจำหน่ายในเมือง 2.4) งบประมาณหรือกองทุนเพื่อพัฒนาเครือข่าย 3) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ 4) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้กับเยาวชน เช่น การส่งเสริมให้มีการนำพืชอาหารที่ปลอดภัยมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารกลางวันภายในโรงเรียน การกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาทุกแห่งต้องมีพื้นที่ปลูกพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT การปลูกผักปลอดภัย บริบทของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผัก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบตัวแปรในการศึกษา ประกอบด้วย 1)

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร แหล่งที่ปรึกษา ปัญหาการปลูกผัก การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร และช่องทางการจำหน่าย

2) สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการ ศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 3) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็น เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย แหล่งความรู้ จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย 4) ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูก ผักปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ 5) สภาพแวดล้อม ภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ในด้านการปลูก ด้าน การตลาด ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ตที่ได้จากการสำรวจสถานการณ์การปลูกพืชผักปีเพาะปลูก พ.ศ. 2565 ของจังหวัดภูเก็ต ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ และอำเภอถลางจำนวน 240 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (อ้างถึงในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2564, น. 5-38) ในการคำนวณ โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สูตร
$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ การสุ่มอยู่ที่ระดับ 0.05

แทนค่า $N = 240$

$e = 0.05$

$$n = \frac{240}{1+240(0.05)^2}$$

$$n = 150.00$$

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n) = 150 ราย

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเท่ากับ 150 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ของประชากรทั้งหมด

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอจากสูตร

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชื่ออำเภอ	ประชากร (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
อำเภอเมืองภูเก็ต	40	25
อำเภอกะทู้	40	25
อำเภอถลาง	160	100
3 อำเภอ	240	150

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต (2565)

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของแต่ละอำเภอตามจำนวนที่กำหนด และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับสลาก โดยการนำรายชื่อจำนวนประชากรแต่ละอำเภอที่ปลูกผัก มาเขียนหมายเลข เพื่อนำมาจับสลากให้ได้จำนวนเท่ากับขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาของแต่ละอำเภอแล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายชื่อที่สุ่มสลากได้ จำนวนตัวอย่าง 150 ราย โดยการจับสลากรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิดมีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

1) **ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2) **กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง** เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อและรายละเอียดคำถาม วิธีการตรวจนับผลการประเมินและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อความ

3) **นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์** เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็น จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาดำเนินการแก้ไข

2.1.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดคำถาม 2 แบบ คือแบบปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 5 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร มีลักษณะเลือกตอบและเติมข้อความ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร แหล่งที่ปรึกษา ปัญหาการปลูกผัก การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร และช่องทางการจำหน่าย

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร มีลักษณะเลือกตอบ ประกอบด้วย การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

1) ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย ซึ่งคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ถูกและผิด ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว คือถูก หรือ ผิด โดยแบ่งได้ดังนี้

ตอบถูกตามหลักวิชาการ ให้คะแนนเท่ากับ 1

ตอบผิดจากหลักวิชาการ ให้คะแนนเท่ากับ 0

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีแหล่งความรู้ทั้งหมด 4 แหล่ง ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับการได้รับความรู้มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการได้รับความรู้มาก

3 หมายถึง ระดับการได้รับความรู้ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการได้รับความรู้น้อย

1 หมายถึง ระดับการได้รับความรู้น้อยที่สุด

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมาก

3 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ลักษณะ

คำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย จำนวน 5 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 4 ข้อ และด้านการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

3 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

1 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของ

เกษตรกร

1) ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้าน การผลิต จำนวน 6 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 4 ข้อ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่างๆ จำนวน 2 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับปัญหามากที่สุด

4 หมายถึง ระดับปัญหามาก

3 หมายถึง ระดับปัญหาปานกลาง

2 หมายถึง ระดับปัญหาน้อย

1 หมายถึง ระดับปัญหาน้อยที่สุด

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของ

เกษตรกรลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต จำนวน 3 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 4 ข้อ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ จำนวน 3 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมาก

3 หมายถึง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับน้อยที่สุด

2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) สำหรับผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกผัก

จำนวน 10 ราย แบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และวิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

ตอนที่ 2 ปัญหาการในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัย มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข โดยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) มีผู้ให้ ความหมาย ดังนี้

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2561, น. 6-42, น.6-43) การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน หรืออย่างน้อย 3 คนเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา การตรวจสอบความตรงของเนื้อหานั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อความกับเนื้อหาที่จะวัด โดยที่ผู้วิจัยจัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด
ให้คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด
ให้คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1

ΣR คือ ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหาที่กำหนด แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ไปหาค่าความเที่ยงตรง ได้ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{98.01}{99} = 0.99$$

โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.99 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.3.2 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยมีการนำแบบสัมภาษณ์ทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกผัก จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลการสัมภาษณ์ ทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ระดับทดสอบเกี่ยวกับค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จาก ตอนที่ 3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ตอนที่ 3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency)

ซึ่งล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539) อธิบายว่า การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด ในกรณีที่เครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า หรือให้เรียงลำดับมาตราวัดเจตคติต่าง ๆ ครอนบาค (Cronbach) ได้เสนอแนะวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2} \right]$$

โดยที่ α	หมายถึง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
K	หมายถึง จำนวนข้อคำถาม
$\sum S_i^2$	หมายถึง ค่าความแปรปรวนของแต่ละข้อคำถาม
S_t^2	หมายถึง ค่าความแปรปรวนทั้งฉบับ

สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดมีความเที่ยงและเชื่อถือได้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามมาหาความเที่ยงตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

- 1) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย เท่ากับ 0.878
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย เท่ากับ 0.867
- 3) ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร เท่ากับ 0.881
- 4) ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร เท่ากับ 0.848
- 5) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร เท่ากับ 0.811

สรุปผลการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่าสูงกว่า 0.70 ผู้วิจัยสามารถนำแบบทดสอบฉบับร่างจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง เนื้อหาคำถาม เพื่อจะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย ในพื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดภูเก็ต ใช้ระยะเวลาระหว่างมกราคม 2567 ถึง มิถุนายน 2567 แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ชั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ปากกา และยานพาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ แนะนำตัวผู้วิจัยว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สมบูรณ์และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้ บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์และบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลพร้อมกล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาบันทึกข้อมูลลงรหัสแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของ

เกษตรกร

1) ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย พิจารณาจากข้อมูลการเลือกตอบ (ถูกหรือผิด) ตามความรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การวัดความรู้ด้วยการให้คะแนน

สำหรับข้อที่ตอบถูกต้องหลักวิชาการเท่ากับ 1 และข้อที่ตอบผิดจากหลักวิชาการเท่ากับ 0 จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 10 คะแนน ซึ่งนำมาจัดกลุ่ม ดังนี้

ตอบถูกต้อง 1 - 2 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

ตอบถูกต้อง 3 - 4 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับน้อย

ตอบถูกต้อง 5 - 6 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับปานกลาง

ตอบถูกต้อง 7 - 8 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมาก

ตอบถูกต้อง 9 - 10 ข้อ เท่ากับ มีความรู้ในระดับมากที่สุด

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับการได้รับความรู้ของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความต้องการการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีความต้องการในระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีความต้องการในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีความต้องการในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของ

เกษตรกร

1) ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับปัญหาการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง มีปัญหาในระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง มีปัญหาในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง มีปัญหาในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

4.2 ประเด็นการสนทนากลุ่มผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกผัก จำนวน 10 ราย

ตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และวิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

ตอนที่ 2 ปัญหาการในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

n = 150

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	72	48.0
หญิง	78	52.0
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	5	3.3
31-40 ปี	8	5.3
41-50 ปี	43	28.7
51-60 ปี	56	37.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	38	25.4
ค่าต่ำสุด 26 ปี ค่าสูงสุด 72 ปี		
ค่าเฉลี่ย 53.21 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.327		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	60	40.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	16.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	20	13.3
อนุปริญญา / ปวส.	19	12.7
ปริญญาตรี	23	15.3
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงของสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ดังนี้

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 52.0 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 48.0 เป็นเพศชาย

อายุ เกษตรกร ร้อยละ 37.3 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.7 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 25.4 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 61 ปี ร้อยละ 5.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และร้อยละ 3.3 มีอายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 26 ปี อายุสูงสุด 72 ปี มีอายุเฉลี่ย 53.21 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 40.0 จบการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 16.7 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 15.3 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 13.3 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.ร้อยละ 12.7 จบการศึกษานุปริญญา / ปวส.และร้อยละ 2.0 จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกรของเกษตรกรได้แก่ ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และแหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผักปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	12	8.0
3 - 4	19	12.7
5 - 6	32	21.3
7 - 8	18	12.0
9 - 10	32	21.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 11	37	24.7
ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 30 ปี		
ค่าเฉลี่ย 9.11 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.018		
2. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็น	72	48.0
เป็น (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	78	52.0
กลุ่มเกษตรกร	46	60.5
กลุ่มสหกรณ์	10	13.2
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	37	48.7
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	21	27.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 150

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก		
สมาชิกในครัวเรือน	26	17.3
เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน	38	25.4
เกษตรกรผู้นำ /ปราชญ์ชาวบ้าน	21	14.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล)	65	43.3

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงของสภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ดังนี้

ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย ร้อยละ 24.7 มีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยมากกว่าหรือเท่ากับ 11 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.3 มีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยระหว่าง 9-10 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยระหว่าง 5-6 ปี ร้อยละ 12.7 ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยระหว่าง 3-4 ปี ร้อยละ 12.0 ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยระหว่าง 7-8 ปี และร้อยละ 8.0 ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 30 ปี มีประสบการณ์เฉลี่ย 9.11 ปี

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 48.0 ไม่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และร้อยละ 52.0 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ในจำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 48.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 27.6 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ ร้อยละ 13.2 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ตามลำดับ

แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 43.3 ปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) รองลงมา ร้อยละ 25.4 ปรึกษาจากเพื่อนบ้าน/คนในชุมชน ร้อยละ 17.3 ปรึกษาจากสมาชิกในครัวเรือน และร้อยละ 14.0 ปรึกษาจากเกษตรกรผู้นำ/ปราชญ์ชาวบ้าน ตามลำดับ

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรของเกษตรกรได้แก่ การประกอบอาชีพ กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร และช่องทางการจำหน่าย ปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 150		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพ		
1.1 อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)		
1) ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	70	46.7
ปลูกผัก	69	98.6
ทำสวนยางพารา	40	57.1
ทำสวนผลไม้	42	60.0
เลี้ยงสัตว์	15	21.4
ประมง	8	11.4
2) ค้าขาย	50	33.3
3) รับราชการ	14	9.3
4) รับจ้าง	16	10.7
1.2 อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	33	22.0
มีอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	117	78.0
ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	80	72.7
ปลูกผัก	80	100.0
ทำสวนยางพารา	34	42.5
ทำสวนผลไม้	60	75.0
เลี้ยงสัตว์	10	12.5
ประมง	5	6.3
ค้าขาย	17	15.5
รับจ้าง	20	18.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 150

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร		
พื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์	137	91.3
พื้นที่เช่า	3	2.0
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	10	6.7
3. ช่องทางการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตลาดในท้องถิ่น	116	77.3
พ่อค้าคนกลาง	34	22.7
กลุ่มสมาชิก	28	18.7
ห้างสรรพสินค้า	11	7.3

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงของสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ดังนี้

การประกอบอาชีพหลัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 46.7 ประกอบอาชีพทำการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 33.3 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 10.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง และ ร้อยละ 9.3 ประกอบอาชีพรับราชการ ตามลำดับ

อาชีพหลักของเกษตรกรที่ปลูกผัก ที่ประกอบอาชีพการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.6 ปลูกผัก รองลงมา ร้อยละ 60.0 ทำสวนผลไม้ ร้อยละ 57.1 ทำสวนยางพารา ร้อยละ 21.4 เลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 11.4 ทำประมง ตามลำดับ

การประกอบอาชีพรอง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 78.0 มีอาชีพรอง ร้อยละ 22.0 ไม่มีอาชีพรอง โดยพบว่า ร้อยละ 72.7 ประกอบอาชีพทำการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 18.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 18.2 ประกอบอาชีพค้าขาย ตามลำดับ

อาชีพรองของเกษตรกรที่ปลูกผักที่ประกอบอาชีพการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ปลูกผัก รองลงมา ร้อยละ 75.0 ทำสวนผลไม้ ร้อยละ 42.5 ทำสวนยางพารา ร้อยละ 12.5 เลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 6.3 ทำประมง ตามลำดับ

กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 91.3 มีการถือครองในพื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์ รองลงมา ร้อยละ 6.7 มีการถือครองในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และร้อยละ 2.0 มีการถือครองในพื้นที่เช่า ตามลำดับ

ช่องทางการจำหน่าย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 77.3 จำหน่ายผ่านทางตลาดในท้องถิ่น รองลงมา ร้อยละ 22.7 จำหน่ายผ่านทางพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 18.7 จำหน่ายผ่านทางกลุ่มสมาชิก และร้อยละ 7.3 จำหน่ายผ่านทางห้างสรรพสินค้า ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ประกอบด้วย การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ปรากฏตามตารางที่ 4.4 ถึงตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเตรียมดิน

n = 150		
การเตรียมดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเตรียมดินสำหรับปลูกผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไถพรวนดิน 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วัน	38	25.3
ปรับสภาพดินที่เป็นกรดด้วยปูนขาว ปูนมาร์ล หรือปูนโดโลไมท์	48	32.0
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก (ปุ๋ยมูลสัตว์ต่าง ๆ)	132	88.0

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเตรียมดิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 88.0 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมา ร้อยละ 32.0 มีการปรับสภาพดินที่เป็นกรดด้วยปูนขาว ปูนมาร์ล หรือปูนโดโลไมท์ และร้อยละ 25.3 มีการไถพรวนดิน 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการปลูก

n = 150

การปลูก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แหล่งที่มาเมล็ดพันธุ์ผักที่ใช้เพาะปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ซื้อจากร้านค้า	90	60.0
ซื้อจากเกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน	24	16.0
เก็บรักษาพันธุ์ไว้ด้วยตนเอง	54	36.0
ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ	52	34.7
2. การจัดการเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านเลย	120	80.0
แช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ 50 - 55 องศาเซลเซียส นาน 10-15 นาที	70	46.7
3. การเพาะกล้าพันธุ์ผักก่อนนำไปปลูก		
ไม่มีการเพาะกล้า	18	12.0
มีการเพาะกล้า	132	88.0
4. การใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใส่ปุ๋ยเคมี	42	28.0
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก	133	88.7
ใส่ปุ๋ยชีวภาพ	56	37.3
5. การควบคุมวัชพืชในแปลงผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แล้วไถตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ ก่อนปลูก	7	4.7
การคลุมดินด้วยฟางข้าวและแกลบ	20	13.3
การใช้มือถอนหรือจอบตาก	150	100.0

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการปลูก ดังนี้

แหล่งที่มาเมล็ดพันธุ์ผักที่ใช้เพาะปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.0 ซื้อจากร้านค้า รองลงมา ร้อยละ 36.0 เก็บรักษาพันธุ์ไว้ด้วยตนเอง ร้อยละ 34.7 ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และร้อยละ 16.0 ซื้อจากเกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน ตามลำดับ

การจัดการเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.0 มีการนำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านเลย รองลงมา ร้อยละ 46.7 มีการแช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ 50 - 55 องศาเซลเซียส นาน 10-15 นาที ตามลำดับ

การเพาะกล้าพันธุ์ผักก่อนนำไปปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 88.0 มีการเพาะกล้า รองลงมา ร้อยละ 12.0 ไม่มีการเพาะกล้า ตามลำดับ

การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 88.7 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมา ร้อยละ 37.3 มีการใส่ปุ๋ยชีวภาพ และ ร้อยละ 28.0 มีการใส่ปุ๋ยเคมี ตามลำดับ

การควบคุมวัชพืชในแปลงผัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีการใช้มือถอนหรือจอบตาก รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีการคลุมดินด้วยฟางข้าวและแกลบ และร้อยละ 4.7 ใช้คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แล้วไถตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ ก่อนปลูก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านแหล่งน้ำ

n = 150

แหล่งน้ำ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แหล่งน้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บ่อบาดาล	63	42.0
แหล่งน้ำธรรมชาติ	35	23.3
อื่น ๆ (ระบุ) บ่อน้ำ/น้ำประปา	85	56.7
2. วิธีการให้น้ำ		
ให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ระบบน้ำหยด	10	6.7
ระบบมินิสปริงเกอร์	47	31.3
สายยาง	96	64.0
อื่นๆ บัวรดน้ำ	5	3.3

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านแหล่งน้ำ ดังนี้

แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.7 ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งอื่น ๆ เช่น บ่อน้ำ และน้ำประปา รองลงมา ร้อยละ 42.0 ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งบ่อบาดาล และ ร้อยละ 23.3 ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ตามลำดับ

วิธีการให้น้ำ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 64.0 ให้น้ำผักด้วยการใช้สายยาง รองลงมา ร้อยละ 31.3 ให้น้ำผักด้วยการใช้ระบบมินิสปริงเกอร์ ร้อยละ 6.7 ให้น้ำผักด้วยการใช้ระบบน้ำหยด และ ร้อยละ 3.3 ให้น้ำผักด้วยการใช้ระบบอื่นๆ เช่น บัวรดน้ำ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการจัดการศัตรูพืช

n = 150

การจัดการศัตรูพืช	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักในแปลงปลูกผัก		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้วิธีเขตกรรม	5	3.3
ใช้วิธีกล	80	53.3
ใช้ชีววิธี	72	48.0
ใช้สารธรรมชาติ	85	56.7
ใช้สารเคมี	5	3.3
ใช้ทุกวิธีดังกล่าวผสมผสานกัน แต่ใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น เมื่อมีการระบาดของแมลง	10	6.7

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการจัดการศัตรูพืช ดังนี้

วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักในแปลงปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.7 ใช้สารธรรมชาติ รองลงมา ร้อยละ 53.3 ใช้วิธีกล ร้อยละ 48.0 ใช้ชีววิธี ร้อยละ 6.7 ใช้ทุกวิธีดังกล่าวผสมผสานกัน และร้อยละ 3.3 ใช้วิธีเขตกรรม และใช้สารเคมี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

n = 150

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเก็บเกี่ยวผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นับอายุตามชนิด/พันธุ์	69	46.0
ดูสภาพความเหมาะสมของผัก	121	80.7
เก็บเกี่ยวตามความต้องการของคู่ค้า	19	12.7
ดูตามความสุกแก่ของชนิดพันธุ์ผัก	53	35.3
2. การจัดการผลผลิตผักหลังการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำการตัดเกรด/คัดขนาด	32	21.3
ตัดแต่ง	40	26.7
ล้าง/ทำความสะอาด	48	32.0
บรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด	112	74.7
เก็บในห้องเย็นรอจำหน่าย	16	10.7

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ดังนี้

การเก็บเกี่ยวผัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.7 ดูสภาพความเหมาะสมของผัก รองลงมา ร้อยละ 46.0 นับอายุตามชนิด/พันธุ์ ร้อยละ 35.3 ดูตามความสุกแก่ของชนิดพันธุ์ผัก และ ร้อยละ 12.7 เก็บเกี่ยวตามความต้องการของคู่ค้า ตามลำดับ

การจัดการผลผลิตผักหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 74.7 บรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด รองลงมา ร้อยละ 32.0 ล้าง/ทำความสะอาด ร้อยละ 26.7 ตัดแต่ง ร้อยละ 21.3 ทำการตัดเกรด/คัดขนาด และ ร้อยละ 10.7 เก็บในห้องเย็นรอจำหน่าย ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

3.1 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย

การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามวัดความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9 และตารางที่ 4.10 ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.9 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันศัตรูพืช หรือมีในปริมาณที่ไม่เกินมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้	ถูก	150	100.0	1
2. สารสกัดจากพืช เป็นสารควบคุมโรคและแมลง นิยมใช้กันมาก คือ สะเดา	ถูก	135	90.0	4
3. สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโดยชีววิธี คือสารเคมีที่จัดอยู่ในกลุ่มอันตราย (เฉลี่ยคือ ไม่ใช่ สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโดยชีววิธี ไม่ใช่สารเคมีที่จัดอยู่ในกลุ่มอันตราย)	ผิด	142	94.7	3
4. การปลูกผักปลอดสารพิษต้องเพาะปลูกในโรงเรือนมุ้งตาข่ายเท่านั้น (เฉลี่ยคือ ไม่ใช่ การปลูกผักปลอดภัยสามารถปลูกในแปลงหรือปลูกในโรงเรือนได้ ขึ้นอยู่กับชนิดของผักที่เพาะปลูก)	ผิด	127	84.7	6
5. เมื่อพบการระบาดของโรคและแมลง สามารถจัดการโดยใช้สารเคมีป้องกันทันที (เฉลี่ยคือ ไม่ใช่ เมื่อพบการระบาดของโรคและแมลง สามารถใช้วิธีการซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและปลอดภัย ส่วนการใช้สารเคมี เป็นทางเลือกสุดท้ายในการจัดการศัตรูพืช โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเองผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ)	ผิด	118	78.7	8

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 150

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
6. ใส่เดือนฝอย มีหน้าที่ช่วยควบคุมตัวงหมัดฝักในแปลงเพาะปลูกได้ดี	ถูก	97	64.7	10
7. การใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชในปริมาณที่เกินมาตรฐานการรับรอง ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และเสี่ยงเกิดโรคร้ายตามมา	ถูก	150	100.0	1
8. การเลือกใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืช ต้องพิจารณาว่า เป็นสารเคมีสลายตัวได้เร็วและใช้ในอัตราที่เหมาะสมกับศัตรูพืชนั้นๆ	ถูก	127	84.7	6
9. การใช้พลาสติกหรือฟางข้าวคลุมแปลง เป็นการเพิ่มการระบาดของโรคและแมลงเพิ่มมากขึ้น (เฉลยคือ ไม่ใช่ การใช้พลาสติกหรือฟางข้าวคลุมสามารถช่วยป้องกันโรคและแมลงพาหะได้)	ผิด	135	90.0	4
10. เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อสาเหตุทำให้เกิดโรคน้ำโคนเน่า (เฉลยคือ ไม่ใช่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อราสามารถควบคุมโรคเน่าโคนเน่า)	ผิด	113	75.3	9

จากตารางที่ 4.9 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร เป็นดังนี้

ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่าเกษตรกรมีความรู้ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด จำนวน 2 ข้อได้แก่ ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันศัตรูพืช หรือมีในปริมาณที่ไม่เกินมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชในปริมาณที่เกินมาตรฐานการรับรอง ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และเสี่ยงเกิดโรคร้ายตามมา (ร้อยละ 100.0) รองลงมาคือ สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโดยชีววิธี คือสารเคมีที่จัดอยู่ในกลุ่มอันตราย (เฉลยคือ ไม่ใช่ สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโดยชีววิธี ไม่ใช่สารเคมีที่จัดอยู่ในกลุ่มอันตราย) (ร้อยละ 94.7) และสารสกัดจากพืช เป็นสารควบคุมโรคและแมลง นิยมใช้กันมาก คือ สะเดา (ร้อยละ 90.0)

ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไล่เดือนฝอย มีหน้าที่ช่วยควบคุมตัวงมหัดฝักในแปลงเพาะปลูกได้ดี (ร้อยละ 64.7) เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อสาเหตุทำให้เกิดโรคเน่า โคนเน่า เน่าคอดิน (เฉลี่ยคือ ไม่ใช่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อราสามารถควบคุมโรคเน่า โคนเน่า เน่าคอดิน) (ร้อยละ 75.3) และเมื่อพบการระบาดของโรคและแมลง สามารถจัดการโดยใช้สารเคมีป้องกันทันที (เฉลี่ยคือ ไม่ใช่ เมื่อพบการระบาดของโรคและแมลง สามารถใช้วิธีกลซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและปลอดภัย ส่วนการใช้สารเคมี เป็นทางเลือกสุดท้ายในการจัดการศัตรูพืช โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเองผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ) (ร้อยละ 78.7)

ตารางที่ 4.10 จำนวนข้อความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย

n = 150

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 2	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
3 - 4	38	25.3	มีความรู้ในระดับน้อย
5 - 6	81	54.0	มีความรู้ในระดับปานกลาง
7 - 8	31	20.7	มีความรู้ในระดับมาก
9 - 10	0	0.0	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 3 ข้อ	ค่าสูงสุด 7 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 5.16 ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.118		

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผัก ร้อยละ 54.0 ตอบได้ถูกต้อง 5 - 6 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 25.3 ตอบได้ถูกต้อง 3 - 4 ข้อ และร้อยละ 20.7 ตอบได้ถูกต้อง 7 - 8 ข้อ ตามลำดับ โดยเกษตรกรตอบถูกต้องต่ำสุด 3 ข้อ สูงสุด 7 ข้อ ตอบถูกต้องเฉลี่ย 5.16 ข้อ

3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับแหล่งความรู้จากสื่อ 4 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) สื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนบ้าน/เครือข่าย ประชานกลุ่ม/ผู้นำ เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร
- 2) สื่อกลุ่ม ได้แก่ การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน การประชุม การรณรงค์
- 3) สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ วารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารแนะนำ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน โทรทัศน์
- 4) สื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูบ (Youtube) ตี๊กต็อก (TikTok)

ผลการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.11 และตารางที่ 4.12 ปรากฏผลดังนี้
 ตารางที่ 4.11 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
1. สื่อบุคคล						2.93 (0.691)	ปานกลาง	2
1.1 เพื่อนบ้าน/เครือญาติ	31 (20.7)	22 (14.7)	51 (34.0)	23 (15.3)	23 (15.3)	2.90 (1.320)	ปานกลาง	3
1.2 ประธานกลุ่ม/ผู้นำเกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น	31 (20.7)	8 (5.3)	45 (30.0)	59 (39.3)	7 (4.7)	3.02 (1.212)	ปานกลาง	2
1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	128 (85.3)	15 (10.0)	4.05 (0.381)	มาก	1
1.4 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ	38 (25.3)	38 (25.3)	23 (15.3)	51 (34.0)	0 (0.0)	2.58 (1.200)	น้อย	4
1.5 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร	54 (36.0)	52 (34.7)	22 (14.7)	22 (14.7)	0 (0.0)	2.08 (1.046)	น้อย	5
2. สื่อกลุ่ม						3.13 (0.788)	ปานกลาง	1
2.1 การฝึกอบรม	8 (5.3)	7 (4.7)	23 (15.3)	96 (64.0)	16 (10.7)	3.70 (0.918)	มาก	1
2.2 การสัมมนา	39 (26.0)	8 (5.3)	59 (39.3)	44 (29.3)	0 (0.0)	2.72 (1.148)	ปานกลาง	4
2.3 การศึกษาดูงาน	16 (10.7)	14 (9.3)	38 (25.3)	59 (39.3)	23 (15.3)	3.39 (1.175)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
2.4 การประชุม	24 (16.0)	0 (0.0)	58 (38.7)	46 (30.7)	22 (14.7)	3.28 (1.210)	ปานกลาง	3
2.5 การรณรงค์	55 (36.7)	0 (0.0)	66 (44.0)	15 (10.0)	14 (9.3)	2.55 (1.324)	น้อย	5
3. สื่อมวลชน						2.38 (1.035)	น้อย	4
3.1 หนังสือ/คู่มือ	23 (15.3)	22 (14.7)	23 (15.3)	60 (40.0)	22 (14.7)	3.24 (1.304)	ปานกลาง	1
3.2 วารสาร	47 (31.3)	14 (9.3)	53 (35.3)	22 (14.7)	14 (9.3)	2.61 (1.315)	ปานกลาง	2
3.3 หนังสือพิมพ์	84 (56.0)	21 (14.0)	38 (25.3)	0 (0.0)	7 (4.7)	1.83 (1.102)	น้อย	8
3.4 นิตยสาร	62 (41.3)	30 (20.0)	22 (14.7)	29 (19.3)	7 (4.7)	2.26 (1.303)	น้อย	5
3.5 เอกสารแนะนำ แผ่นพับ	62 (41.3)	23 (15.3)	21 (14.0)	30 (20.0)	14 (9.3)	2.41 (1.429)	น้อย	4
3.6 ป้ายประชาสัมพันธ์	62 (41.3)	15 (10.0)	59 (39.3)	0 (0.0)	14 (9.3)	2.26 (1.261)	น้อย	5
3.7 วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน	69 (46.0)	37 (24.7)	37 (24.7)	0 (0.0)	7 (4.7)	1.93 (1.062)	น้อย	7
3.8 โทรทัศน์	61 (40.7)	7 (4.7)	38 (25.3)	37 (24.7)	7 (4.7)	2.48 (1.360)	น้อย	3
4. สื่อออนไลน์						2.51 (1.005)	น้อย	3
4.1 เว็บไซต์ (Website)	84 (56.0)	0 (0.0)	30 (20.0)	29 (19.3)	7 (4.7)	2.17 (1.360)	น้อย	4
4.2 เฟสบุ๊ก (Facebook)	37 (24.7)	30 (20.0)	15 (10.0)	38 (25.3)	30 (20.0)	2.96 (1.501)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 150

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
4.3 ไลน์ (Line)	54 (36.0)	23 (15.3)	37 (24.7)	22 (14.7)	14 (9.3)	2.46 (1.354)	น้อย	3
4.4 ยูทูบ (Youtube)	46 (30.7)	7 (4.7)	22 (14.7)	53 (35.3)	22 (14.7)	2.99 (1.493)	ปานกลาง	1
4.5 ดิกท็อก (TikTok)	90 (60.0)	8 (5.3)	30 (20.0)	8 (5.3)	14 (9.3)	1.99 (1.366)	น้อย	5
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.69 (0.725)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงแหล่งข้อมูลการได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.93) โดยได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 1 แหล่งคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.05) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง คือ ประธานกลุ่ม/ผู้นำ เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.02) เพื่อนบ้าน/เครือญาติ (ค่าเฉลี่ย 2.90) และได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 2.58) และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.08)

2. สื่อกลุ่ม

สื่อกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) โดยได้รับความรู้ในระดับมากจำนวน 1 แหล่ง คือ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.70) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 3 แหล่ง คือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.39) การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.28) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.72) และได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 แหล่ง คือ การรณรงค์ (ค่าเฉลี่ย 2.55)

3. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.38) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่งคือ หนังสือ/คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.24) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.61) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 6 แหล่ง คือ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.48) เอกสารแนะนำ แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.41) นิทรรศการและป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.26) วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.93) และหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 1.83)

4. สื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์ของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51) โดยได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่งคือ ยูทูป (Youtube) (ค่าเฉลี่ย 2.99) เฟสบุ๊ก (Facebook) (ค่าเฉลี่ย 2.96) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 3 แหล่ง คือไลน์ (Line)(ค่าเฉลี่ย 2.46) เว็บไซต์ (Website) (ค่าเฉลี่ย 2.17) และ ดีกท็อก (TikTok) (ค่าเฉลี่ย 1.99)

ตารางที่ 4.12 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.93	0.691	ปานกลาง	2
2. สื่อกลุ่ม	3.13	0.788	ปานกลาง	1
3. สื่อมวลชน	2.38	1.035	น้อย	4
4. สื่อออนไลน์	2.51	1.005	น้อย	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.69	0.725	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ได้รับจากสื่อกลุ่มมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.13) รองลงมาคือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.93) สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.51) และ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.38) ตามลำดับ

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย ผลการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.13 ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

n = 150

ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
1. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	51 (34.0)	92 (61.3)	4.57 (0.584)	มากที่สุด	3
2. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	43 (28.7)	100 (66.7)	4.62 (0.575)	มากที่สุด	1
3. การปลูกผักปลอดภัยสามารถลดการใช้สารเคมีลงได้	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	52 (34.7)	91 (60.7)	4.56 (0.585)	มากที่สุด	4
4. การปลูกผักปลอดภัยสามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี	0 (0.0)	0 (0.0)	23 (15.3)	84 (56.0)	43 (28.7)	4.13 (0.652)	มาก	9
5. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ลดต้นทุนการผลิตลง	0 (0.0)	17 (11.3)	28 (18.7)	61 (40.7)	44 (29.3)	3.88 (0.962)	มาก	10
6. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักดีขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	61 (40.7)	82 (54.7)	4.5 (0.588)	มากที่สุด	7
7. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมีเชื้อโรค และศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (10.0)	38 (25.3)	97 (64.7)	4.55 (0.671)	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 150

ความคิดเห็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
8. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	45 (30.0)	98 (65.3)	4.61 (0.578)	มากที่สุด	2
9. การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	76 (50.7)	67 (44.7)	4.40 (0.579)	มากที่สุด	8
10. การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (4.7)	60 (40.0)	83 (55.3)	4.51 (0.588)	มากที่สุด	6
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.43 (0.477)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43)

เกษตรกรให้ความคิดเห็นระดับมากที่สุดมี 8 ประเด็น คือ การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.62) การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.61) การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.57) การปลูกผักปลอดภัย สามารถลดการใช้สารเคมีลงได้ (ค่าเฉลี่ย 4.56) การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.55) การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.51) การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.50) การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.40) เกษตรกรให้ความคิดเห็นระดับมากที่สุดมี 2 ประเด็นคือ การปลูกผักปลอดภัย สามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี (ค่าเฉลี่ย 4.13) และการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ลดต้นทุนการผลิตลง (ค่าเฉลี่ย 3.88) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต เกี่ยวกับความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ในด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.14 และตารางที่ 4.15 ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.14 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย						4.19 (0.439)	มาก	3
1.1 การเตรียมดิน	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (6.7)	78 (52.0)	62 (41.3)	4.35 (0.602)	มากที่สุด	1
1.2 การจัดการพื้นที่ปลูก	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.3)	114 (76.0)	31 (20.7)	4.17 (0.460)	มาก	3
1.3 การจัดการแหล่งน้ำ	0 (0.0)	0 (0.0)	20 (13.3)	94 (62.7)	36 (24.0)	4.11 (0.604)	มาก	4
1.4 การจัดการศัตรูพืช	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (16.0)	89 (59.3)	37 (24.7)	4.09 (0.634)	มาก	5
1.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (16.0)	64 (42.7)	62 (41.3)	4.25 (0.716)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 150

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
2. ด้านการตลาด						4.34 (0.344)	มากที่สุด	2
2.1 ช่องทางและ แหล่งจำหน่ายผัก ปลอดภัย	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.3)	82 (54.7)	63 (42.0)	4.39 (0.553)	มากที่สุด	1
2.2 ข้อมูล สถานการณ์การตลาด ผักปลอดภัย	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (10.0)	75 (50.0)	60 (40.0)	4.30 (0.642)	มากที่สุด	4
2.3 การรวมกลุ่มผลิต ผักเพื่อจำหน่ายผ่าน ช่องทางต่างๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	12 (8.0)	71 (47.3)	67 (44.7)	4.37 (0.628)	มากที่สุด	2
2.4 การจัดการ บริหารต้นทุน-กำไร	0 (0.0)	0 (0.0)	12 (8.0)	71 (47.3)	67 (44.7)	4.31 (0.344)	มากที่สุด	3
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ						4.40 (0.424)	มากที่สุด	1
3.1 ความต่อเนื่อง ของการแนะนำ ส่งเสริมของเจ้าหน้าที่	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.3)	86 (57.3)	59 (39.3)	4.36 (0.547)	มากที่สุด	3
3.2 ปัจจัยการผลิต ต่างๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (10.0)	47 (31.3)	88 (58.7)	4.49 (0.673)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 150

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
3.3 สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐานการรับรองคุณภาพ	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (3.3)	82 (54.7)	63 (42.0)	4.39 (0.553)	มากที่สุด	2
3.4 ช่องทางการติดต่อข่าวสาร	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (10.0)	66 (44.0)	69 (46.0)	4.36 (0.658)	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.30 (0.325)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาแสดงความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นความต้องการแต่ละด้านพบว่า

ความต้องการด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) ซึ่งมีความต้องการด้านความรู้ในเนื้อหาของการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากที่สุดมี 2 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมดิน (ค่าเฉลี่ย 4.35) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.25) และความต้องการในระดับมาก ได้แก่ การจัดการพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.17) การจัดการแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.11) และการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.09)

ความต้องการด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) ซึ่งมีความต้องการด้านการตลาดในระดับมากที่สุดมี 4 ประเด็น ได้แก่ ช่องทางและแหล่งจำหน่ายผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.39) การรวมกลุ่มผลิตผักเพื่อจำหน่ายผ่านช่องทางต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.37) การจัดการบริหารต้นทุน-กำไร (ค่าเฉลี่ย 4.31) และข้อมูลสถานการณ์การตลาดผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.30)

ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ซึ่งมีความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆในระดับมากที่สุดมี 4 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.49) สนับสนุนการเข้าสู่

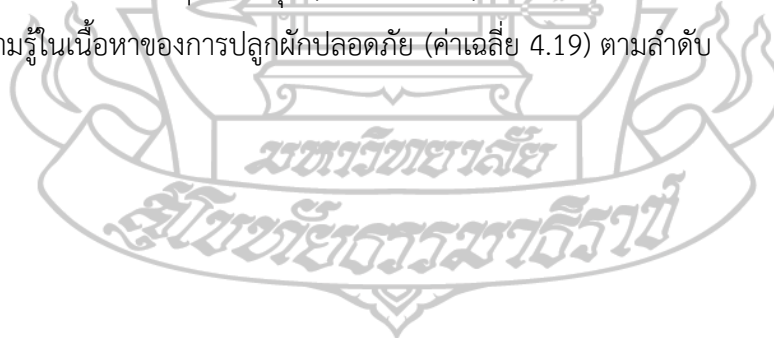
มาตรฐานการรับรองคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.39) และความต่อเนื่องของการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ และช่องทางการติดต่อข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.36)

ตารางที่ 4.15 สรุปความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

ความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย	4.19	0.439	มาก	3
2. ด้านการตลาด	4.34	0.344	มากที่สุด	2
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ	4.40	0.424	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.30	0.325	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่า ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ภาพรวมความต้องการส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมาคือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.34) และด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.19) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการ
ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

5.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

จากการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.16 สภาพแวดล้อมภายในที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผัก 2. เป็นที่ที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง 3. ใช้พื้นที่ในการปลูกไม่มาก 4. มีเกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย 5. เกษตรกรมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปลูกผัก	1. ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด 2. เกษตรกรขาดความรู้ในการปลูกผักปลอดภัย 3. ผลผลิตออกน้อยในช่วงฤดูแล้ง

5.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

จากการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.17 สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจึงมีตลาดรองรับผลผลิต 2. มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ให้การสนับสนุน	1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2. โรคและแมลงศัตรูพืช 3. ช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต 4. ราคาผักมีความผันผวน

5.3 วิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

จากการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.18 วิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรโดยใช้

TOWS Matrix

<p>สภาพแวดล้อมภายใน</p> <p>สภาพแวดล้อมภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผัก 2. เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง 3. ใช้พื้นที่ในการปลูกไม่มาก 4. มีเกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย 5. เกษตรกรมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปลูกผัก 	<p>จุดอ่อน (Weaknesses)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด 2. เกษตรกรขาดความรู้ในการปลูกผักปลอดภัย 3. ผลผลิตออกน้อยในช่วงฤดูแล้ง
<p>โอกาส (Opportunities)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจึงมีตลาดรองรับผลผลิต 2. มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ให้การสนับสนุน 	<p>กลยุทธ์ SO (จุดแข็ง-โอกาส)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ประโยชน์จากสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมเพื่อปลูกผัก 2. ขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับของตลาด 	<p>กลยุทธ์ WO (จุดอ่อน-โอกาส)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน 2. พัฒนาคือความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดหาตลาดให้กับเกษตรกร
<p>อุปสรรค (Threats)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2. โรคและแมลงศัตรูพืช 3. ช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต 4. ราคาผักมีความผันผวน 	<p>กลยุทธ์ ST (จุดแข็ง-อุปสรรค)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การปลูกผักที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพอากาศ 2. มีการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน 3. สร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการรับมือกับอุปสรรคต่างๆ 	<p>กลยุทธ์ WT (จุดอ่อน-อุปสรรค)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักปลอดภัย โดยการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต 2. จัดฝึกอบรมให้เกษตรกรด้านการปลูกผักปลอดภัย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

5.4 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

5.4.1 ปัญหาจากการสัมภาษณ์เกษตรกร

การศึกษาปัญหาปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตารางที่ 4.19 และตารางที่ 4.20 ดังนี้

ตารางที่ 4.19 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านการผลิต						2.77 (0.569)	ปานกลาง	2
1.1 พื้นที่ปลูกผักไม่เหมาะสมต่อการผลิต	0 (0.0)	9 (6.0)	63 (42.0)	78 (52.0)	0 (0.0)	3.46 (0.609)	มาก	2
1.2 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ	6 (4.0)	13 (8.7)	102 (68.0)	13 (8.7)	16 (10.7)	3.13 (0.864)	ปานกลาง	4
1.3 ดินเป็นกรด	0 (0.0)	34 (22.7)	94 (62.7)	15 (10.0)	7 (4.7)	2.97 (0.718)	ปานกลาง	6
1.4 ดินเป็นด่าง	0 (0.0)	28 (18.7)	85 (56.7)	30 (20.0)	7 (4.7)	3.11 (0.752)	ปานกลาง	5
1.5 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง	15 (10.0)	4 (2.7)	29 (19.3)	55 (36.7)	47 (31.3)	3.77 (1.212)	มาก	1
1.6 การทำลายของโรคและแมลง	9 (6.0)	9 (6.0)	83 (55.3)	24 (16.0)	25 (16.7)	3.31 (1.018)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

n = 150

ปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
2. ด้านการตลาด						2.31 (0.709)	น้อย	3
2.1 ราคาผลผลิตตกต่ำ	47 (31.3)	31 (20.7)	56 (37.3)	9 (6.0)	7 (4.7)	2.32 (1.119)	น้อย	2
2.2 ผลผลิตมีไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของ ตลาด	6 (4.0)	7 (4.7)	74 (49.3)	54 (36.0)	9 (6.0)	3.35 (0.828)	ปานกลาง	1
2.3 ไม่มีแหล่งจำหน่าย ผลผลิต	63 (42.0)	41 (27.3)	46 (30.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.89 (0.848)	น้อย	3
2.4 ถูกเอาเปรียบจาก พ่อค้าคนกลาง	78 (52.0)	40 (26.7)	32 (21.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.69 (0.802)	น้อยที่สุด	4
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ						3.07 (0.768)	ปานกลาง	1
3.1 ขาดความต่อเนื่อง ในการส่งเสริม	9 (6.0)	15 (10.0)	72 (48.0)	40 (26.7)	14 (9.3)	3.23 (0.965)	ปานกลาง	1
3.2 ขาดการบูรณาการ ของหน่วยงาน	9.0 (6.0)	15 (10.0)	108 (72.0)	18 (12.0)	0 (0.0)	2.90 (0.673)	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.93 (0.553)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.19 ผลการศึกษาแสดงปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.93) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นปัญหาแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) ซึ่งมีปัญหาด้านการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากมี 2 ประเด็น ได้แก่ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง(ค่าเฉลี่ย 3.77) พื้นที่ปลูกผักไม่เหมาะสมต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.46) และปัญหาในระดับปานกลางมี 4 ประเด็น

ได้แก่ การทำลายของโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 3.31) ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ (ค่าเฉลี่ย 3.13) ดินเป็นด่าง (ค่าเฉลี่ย 3.11) และดินเป็นกรด (ค่าเฉลี่ย 2.97)

ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) ซึ่งมีปัญหาด้านการตลาด ในระดับปานกลางมี 1 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.35) ปัญหาในระดับน้อยมี 2 ประเด็นได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย 2.32) ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.89) และปัญหาในระดับน้อยที่สุดมี 1 ประเด็น ได้แก่ ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.69)

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.07) ซึ่งมีปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆในระดับปานกลางมี 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.23) และความต่อเนื่องของการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ และขาดบูรณาการของหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย 2.90)

ตารางที่ 4.20 สรุปปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	2.77	0.569	ปานกลาง	2
2. ด้านการตลาด	2.31	0.709	น้อย	3
3. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ	3.07	0.768	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.93	0.553	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.20 สรุปได้ว่า ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ภาพรวมปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.07) รองลงมาคือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.77) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.31) ตามลำดับ

5.4.2 ปัญหาจากการสหนากลุ่ม

การศึกษาปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรจากการสหนากลุ่มตัวแทนจากเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ในด้านการผลิต ด้านการตลาดและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆปรากฏผลดังนี้

1) ด้านการผลิต มีปัญหาดังนี้

(1) มีพื้นที่เพาะปลูกจำกัด เกษตรกรจึงประสบปัญหาในการขยายพื้นที่ปลูกเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น

(2) ค่าแรงและปัจจัยการผลิตอื่นๆ ค่อนข้างสูง ทำให้เกษตรกรมีกำไรน้อยลง

(3) การเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพของผัก ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้

(4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการปลูกผัก

2) ด้านการตลาด มีปัญหาดังนี้

(1) การขาดการรับรองมาตรฐาน ทำให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของผัก

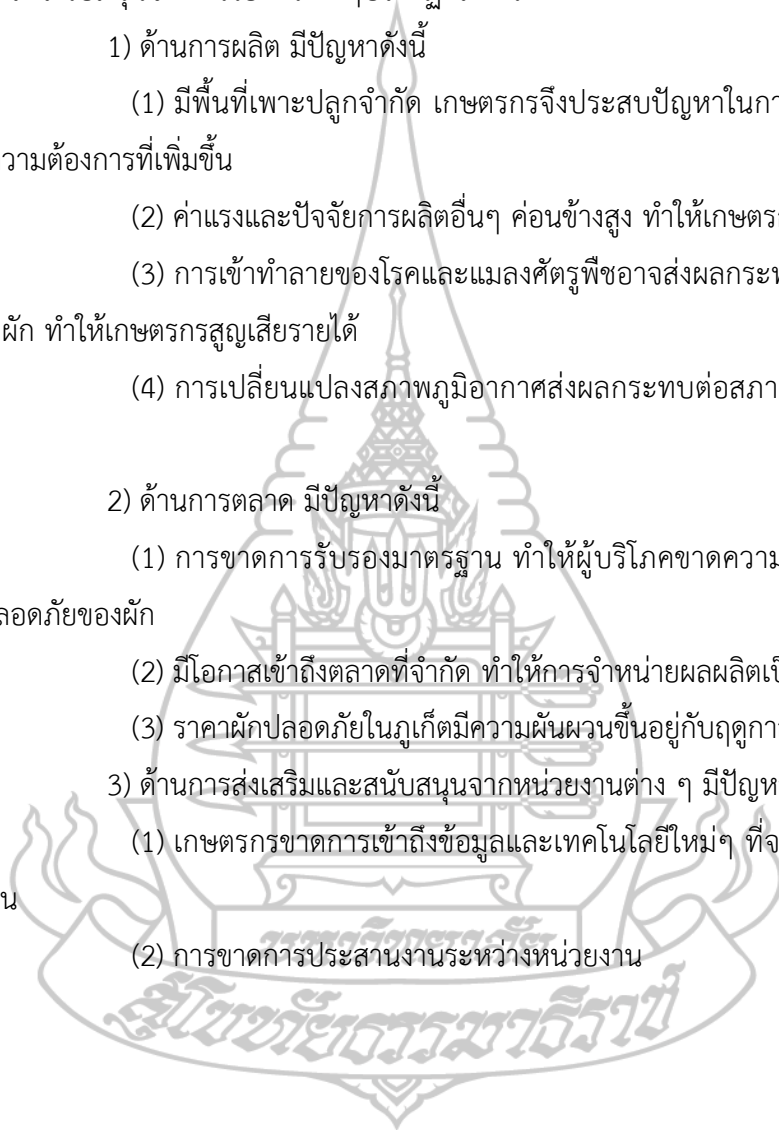
(2) มีโอกาสเข้าถึงตลาดที่จำกัด ทำให้การจำหน่ายผลผลิตเป็นไปได้ยาก

(3) ราคาผักปลอดภัยในภูเก็ตมีความผันผวนขึ้นอยู่กับฤดูกาลและปัจจัยอื่นๆ

3) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีปัญหาดังนี้

(1) เกษตรกรขาดการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน

(2) การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

5.5 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

5.5.1 ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เกษตรกร

การศึกษาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และได้ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตารางที่ 4.21 และตารางที่ 4.22 ดังนี้

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150

ข้อเสนอแนะ	ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
1. ด้านการผลิต						4.10 (0.625)	มาก	1
1.1 ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการปลูกผักที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ	0 (0.0)	0 (0.0)	30 (20.0)	80 (53.3)	40 (26.7)	4.07 (0.682)	มาก	2
1.2 ควรมีการจัดอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกผักตามมาตรฐานความปลอดภัยแก่เกษตรกร	0 (0.0)	14 (9.3)	10 (6.7)	84 (56.0)	42 (28.0)	4.03 (0.851)	มาก	3
1.3 ควรสร้างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (12.0)	71 (47.3)	55 (36.7)	4.21 (0.698)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

n = 150

ข้อเสนอแนะ	ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
2. ด้านการตลาด						3.98 (0.712)	มาก	3
2.1 ควรมีแหล่งรับซื้อ ผลผลิตผักในพื้นที่	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (12.0)	83 (55.3)	49 (32.7)	4.21 (0.638)	มากที่สุด	1
2.2 ควรมีการส่งเสริม ช่องทางการตลาด	0 (0.0)	20 (13.3)	30 (20.0)	42 (28.0)	58 (38.7)	3.92 (1.059)	มาก	3
รองรับผลผลิตในช่วงที่ ผลผลิตมีจำนวนมาก								
2.3 ควรมีการสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารด้าน การตลาด	0 (0.0)	14 (9.3)	6 (4.0)	97 (64.7)	33 (22.0)	3.99 (0.798)	มาก	2
2.4 ควรมีการจัดตั้ง สหกรณ์ หรือรวมกลุ่ม เกษตรกรเพื่อสร้าง อำนาจต่อรอง	0 (0.0)	14 (9.3)	13 (8.7)	110 (73.3)	13 (8.7)	3.81 (0.718)	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ						3.99 (0.926)	มาก	2
3.1 ควรมีการให้ความรู้ เกี่ยวกับด้านการปลูกผัก ปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก วิตีโอ	0 (0.0)	20 (13.3)	4 (2.7)	87 (58.0)	39 (26.0)	3.97 (0.908)	มาก	2
3.2 ควรจัดให้มีการ อบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก โดยเน้นวิธีการสาธิต และการลงมือปฏิบัติ	0 (0.0)	20 (13.3)	19 (12.7)	45 (30.0)	66 (44.0)	4.05 (1.051)	มาก	1

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

n = 150

ข้อเสนอแนะ	ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					— x S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (3)	มากที่สุด (5)			
3.3 ควรจัดทำแปลง	0	20	4	87	39	3.97	มาก	2
สาธิตด้านการปลูกผัก ปลอดภัย	(0.0)	(13.3)	(2.7)	(58.0)	(26.0)	(0.908)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.02 (0.719)	มาก	

จากตารางที่ 4.21 ผลการศึกษาแสดงข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นข้อเสนอแนะแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ควรสร้างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการปลูกผักที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.07) และควรมีการจัดอบรม และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการ ปลูกผักตามมาตรฐานความปลอดภัยแก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.03) ตามลำดับ

ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.99) ควรมีการส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก (3.92) และควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ หรือรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก โดยเน้นวิธีการสาธิตและการลงมือปฏิบัติ (ระดับ 4.05) ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับด้านการปลูกผักปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทางสื่อ ออนไลน์

เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก วิดีโอ และควรจัดทำแปลงสาธิตด้านการปลูกผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 สรุปข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

n = 150				
ข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการผลิต	4.10	0.625	มาก	1
2. ด้านการตลาด	3.98	0.712	มาก	3
3. ด้านการส่งเสริม	3.99	0.926	มาก	2
สนับสนุนจาก หน่วยงานต่างๆ				
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.02	0.719	มาก	

จากตารางที่ 4.22 สรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะด้านการผลิตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.99) และด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.98) ตามลำดับ

5.5.2 ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม

การศึกษาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสนทนากลุ่มตัวแทนจากเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ในด้านการผลิต ด้านการตลาดและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆปรากฏผลดังนี้

1) ด้านการผลิต มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เช่น การใช้ระบบน้ำ การปลูกในโรงเรือน และการใช้ชีวภัณฑ์

(2) ให้การฝึกอบรมและพัฒนาเกษตรกรในด้านการปลูกผักปลอดภัย การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช และการรับรองมาตรฐาน

(3) สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร รวมถึงการเจรจาต่อรองราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต

(4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร เช่น ระบบชลประทานและระบบขนส่ง เพื่อสนับสนุนการปลูกผักปลอดภัย

2) ด้านการตลาด มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) พัฒนาและส่งเสริมผลผลิตผักปลอดภัยเพื่อสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่น
ในหมู่ผู้บริโภค

(2) ขยายช่องทางการตลาดโดยการเข้าถึงช่องทางการตลาดที่หลากหลาย
เช่น ตลาดเกษตรกร ห้างสรรพสินค้า และร้านอาหาร

(3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น การจัดงานแสดงสินค้าและการจัดงาน
ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความต้องการในหมู่ผู้บริโภค

3) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) ให้มีการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานรัฐเพื่อสนับสนุนเกษตรกรใน
การลงทุนในการผลิต การรับรองมาตรฐาน และการตลาด

(2) ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุน
เกษตรกรอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

(3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ
ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร

5.6 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสนทนา
กลุ่มตัวแทนจากเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต ในด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการ
ส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ปรากฏผลดังนี้

5.6.1 ด้านการผลิต มีแนวทางดังนี้

1) การจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้ความรู้เกษตรกรในด้านต่างๆ ของการ
ปลูกผักปลอดภัย เช่น ความรู้ในการจัดการพื้นที่ปลูก การจัดการดินและน้ำ การจัดการศัตรูพืช การ
เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

2) ส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช

3) มีการบริหารจัดการน้ำ เช่น การใช้น้ำหยด

4) สนับสนุนการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น GAP (Good Agricultural
Practices) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

5.6.2 ด้านการตลาด มีแนวทางดังนี้

1) สนับสนุนการจำหน่ายผักในตลาดชุมชนอย่างต่อเนื่อง

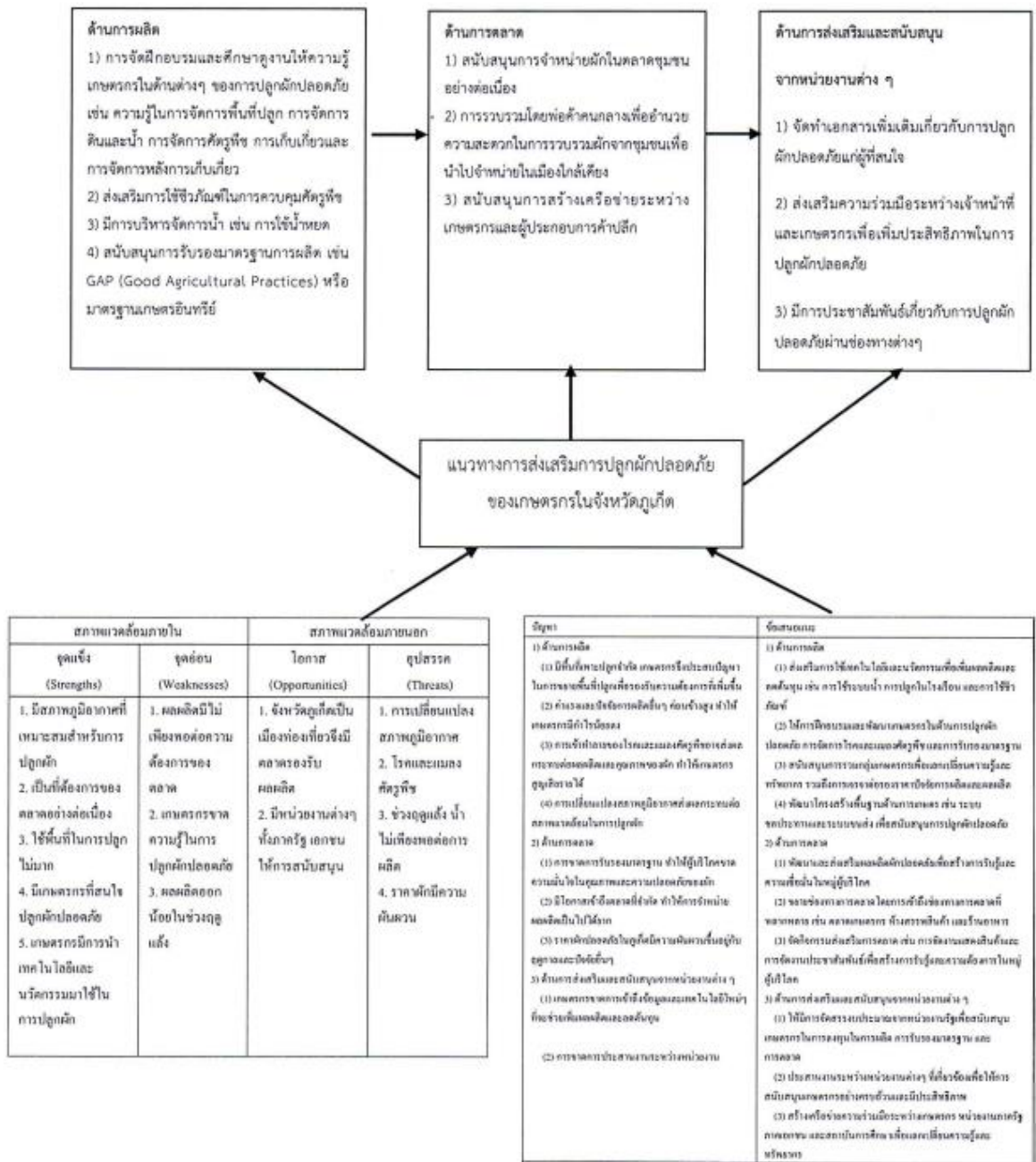
2) การรวบรวมโดยพ่อค้าคนกลางเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมผัก
จากชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายในเมืองใกล้เคียง

3) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้าปลีก

5.6.3 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีแนวทางดังนี้

- 1) จัดทำเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยแก่ผู้สนใจ
  - 2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกผักปลอดภัย
  - 3) มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยผ่านช่องทางต่างๆ
- สรุปสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 สรุปสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 3) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 4) ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร 5) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่วิจัย หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ตที่ได้จากการสำรวจสถานการณ์การปลูกพืชผักปีเพาะปลูก พ.ศ. 2565 ของจังหวัดภูเก็ต ทั้ง 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกะทู้ และอำเภอถลางจำนวน 240 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5 ของประชากรทั้งหมด และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก และประเด็นการสนทนากลุ่มผู้แทนเกษตรกรผู้ปลูกผักจำนวน 10 ราย คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item

objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.99 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.811 - 0.881 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และประเด็นการสนทนากลุ่ม

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 ราย และทำการการสนทนากลุ่ม เกษตรกรจำนวน 10 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด การสนทนากลุ่มวิเคราะห์ โดยการ จัดหมวดหมู่ข้อมูลและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) สภาพแวดล้อมภายนอก(โอกาส อุปสรรค) และวิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์เรื่องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตเป็นเพศหญิงร้อยละ 52.0 มีอายุเฉลี่ย 53.21 ปี ร้อยละ 40.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 9.11 ปี เกษตรกรร้อยละ 52.0 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ในจำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผักของเกษตรกรส่วนมากปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) มีอาชีพหลักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร โดยมีการปลูกผักเป็นส่วนใหญ่ และมีอาชีพรองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร โดยมีการปลูกผักเป็นส่วนใหญ่ กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตรส่วนใหญ่มีการถือครองในพื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์ ช่องทางการจำหน่ายส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผ่านทางตลาดในท้องถิ่น

1.3.2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.0 เตรียมดินโดยมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักจากร้านค้า มีการนำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านเลย เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเพาะกล้าพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 88.7 มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือถอนหรือจอบถากวัชพืชในแปลงปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งอื่น ๆ เช่น บ่อน้ำ และน้ำประปา มีการให้น้ำผักด้วยการใช้สายยาง เกษตรกรร้อยละ 56.7 ใช้สารธรรมชาติ การจัดการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 80.7 ดูสภาพความเหมาะสมของผัก และเกษตรกรร้อยละ 74.7 บรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด

1.3.3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของ

เกษตรกร

1) ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย โดยเกษตรกรตอบข้อความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยได้จำนวนข้อที่ตอบถูกเฉลี่ย 5.16 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ ประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด คือ ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันศัตรูพืช หรือมีในปริมาณที่ไม่เกินมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชในปริมาณที่เกินมาตรฐานการรับรอง ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และเสี่ยงเกิดโรคร้ายตามมา ส่วนประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ ไล่เดือนฝอย มีหน้าที่ช่วยควบคุมด้วงหมัดผักในแปลงเพาะปลูกได้ดี

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มมากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และ สื่อมวลชน ตามลำดับ

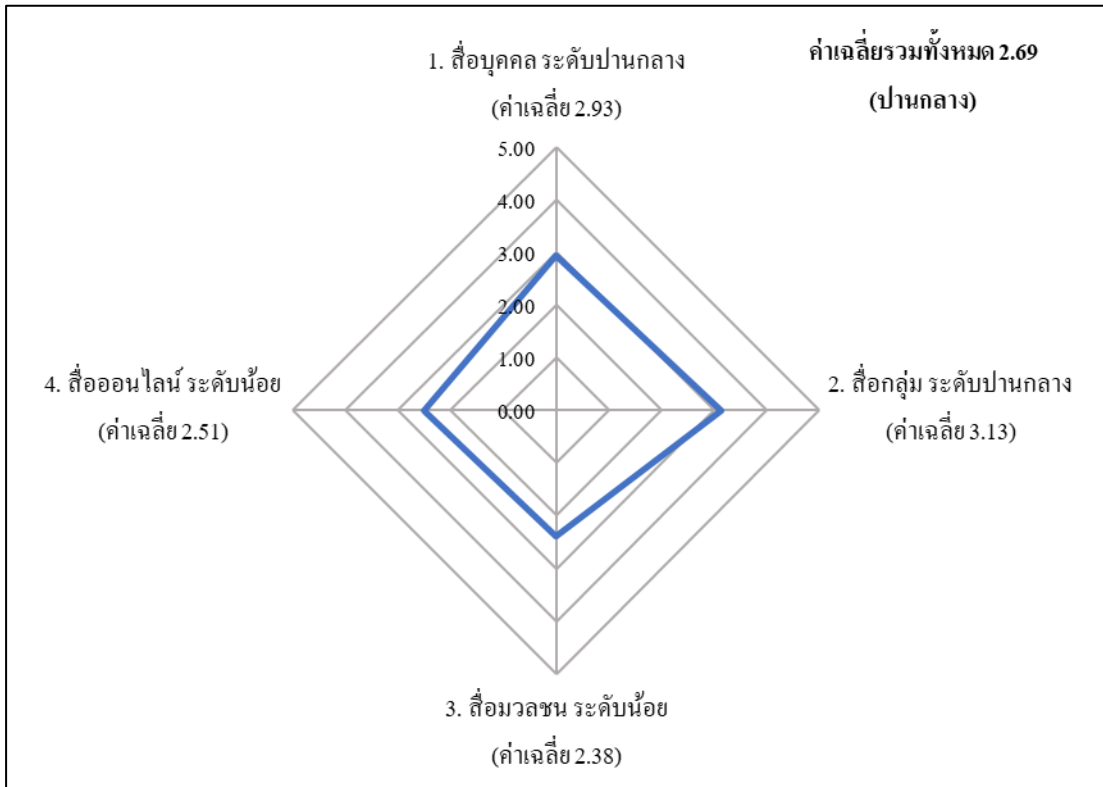
(1) สื่อกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อกลุ่มอยู่ในระดับมาก 1 แหล่งแรก ได้แก่ การฝึกอบรม และสื่อกลุ่มรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง 3 แหล่ง ได้แก่ 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุม 3) การสัมมนา และสื่อกลุ่มอยู่ในระดับน้อย 1 แหล่ง ได้แก่ การรณรงค์ ตามลำดับ

(2) สื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก 1 แหล่งแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสื่อบุคคลรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ประธานกลุ่ม/ผู้นำ เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น 2) เพื่อนบ้าน/เครือญาติ และสื่อบุคคลอยู่ในระดับน้อย 2 แหล่ง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ 2) และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร ตามลำดับ

(3) สื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง 2 แหล่งแรก ได้แก่ 1) ยูทูบ (Youtube) 2) เฟสบุ๊ก (Facebook) และสื่อออนไลน์รองลงมาอยู่ในระดับน้อย 3 แหล่ง ได้แก่ 1) ไลน์ (Line) 2) เว็บไซต์ (Website) และ 3) ดิกต็อก (TikTok) ตามลำดับ

(4) สื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง 2 แหล่งแรก ได้แก่ 1) หนังสือ/คู่มือ 2) วารสาร และสื่อมวลชนรองลงมาอยู่ในระดับน้อย 6 แหล่ง ได้แก่ 1) โทรทัศน์ 2) เอกสารแนะนำ แผ่นพับ 3)

นิทรรศการ 4) ป้ายประชาสัมพันธ์ 5) วิद्यุกระจายเสียง / วิद्यุชุมชน และ 6) หนังสือพิมพ์ ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

3) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย* เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ให้ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ประเด็น ได้แก่ การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น รองลงมา การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค การปลูกผักปลอดภัย สามารถลดการใช้สารเคมีลงได้ การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักดีขึ้น และการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การปลูกผักปลอดภัย สามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี และการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ลดต้นทุนการผลิตลง ตามลำดับ

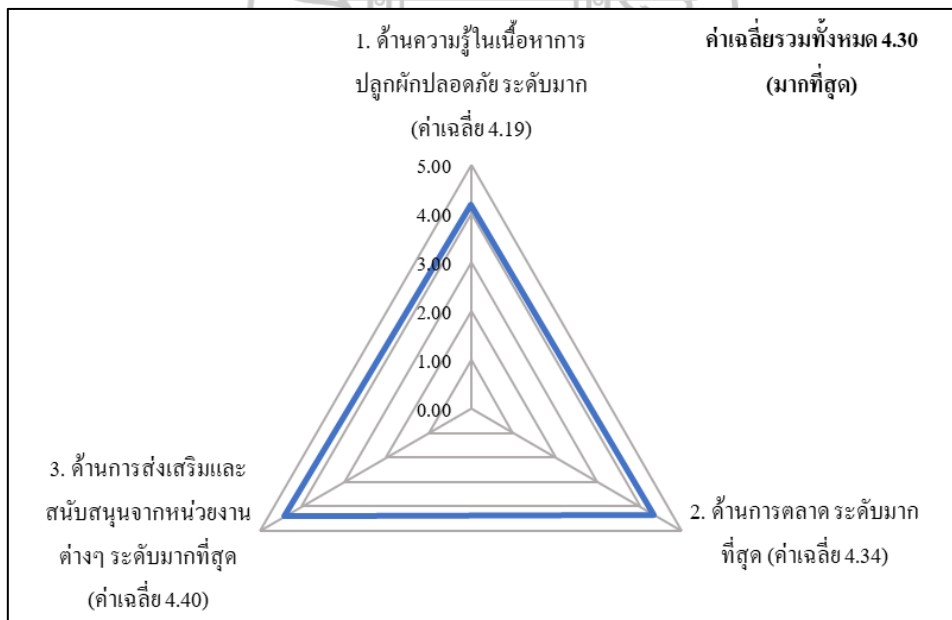
1.3.4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อ

พิจารณาความต้องการในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านความรู้ในเนื้อหาของการผลิตผักปลอดภัย ตามลำดับ

1) ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆในระดับมากที่สุดมี 4 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ปัจจัยการผลิตต่างๆ 2) สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐานการรับรองคุณภาพ 3) ความต่อเนื่องของการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ และ 4) ช่องทางการติดต่อข่าวสาร ตามลำดับ

2) ความต้องการด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการด้านการตลาดในระดับมากที่สุดมี 4 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ช่องทางและแหล่งจำหน่ายผักปลอดภัย 2) การรวมกลุ่มผลิตผักเพื่อจำหน่ายผ่านช่องทางต่างๆ 3) การจัดการบริหารต้นทุน-กำไร และ 4) ข้อมูลสถานการณ์การตลาดผักปลอดภัย ตามลำดับ

3) ความต้องการด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความต้องการด้านความรู้ในเนื้อหาของการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากที่สุดมี 2 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) การเตรียมดิน 2) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และความต้องการในระดับมาก มี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการพื้นที่ปลูก 2) การจัดการแหล่งน้ำ และ 3) การจัดการศัตรูพืช ตามลำดับ ดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 สรุประดับความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

1.3.5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

1) สภาพแวดล้อมภายในในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

(1) จุดแข็ง ได้แก่ มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผัก เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง ใช้พื้นที่ในการปลูกไม่มาก มีเกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย และมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปลูกผัก

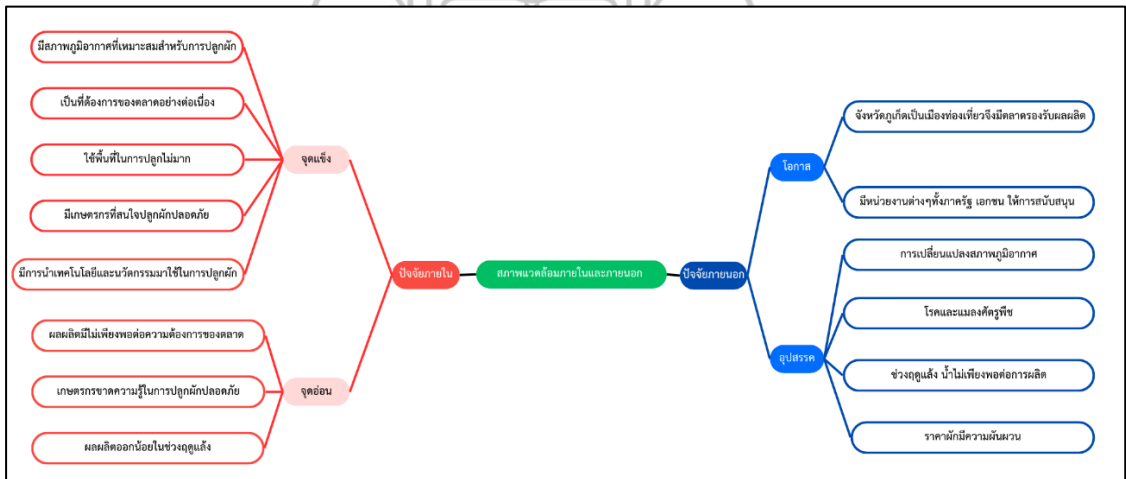
(2) จุดอ่อน ได้แก่ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เกษตรกรขาดความรู้ในการปลูกผักปลอดภัย และผลผลิตออกน้อยในช่วงฤดูแล้ง

2) สภาพแวดล้อมภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

(1) โอกาส ได้แก่ จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจึงมีตลาดรองรับผลผลิต มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ให้การสนับสนุน

(2) อุปสรรค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคและแมลงศัตรูพืช ช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต และราคามีความผันผวน

สรุปดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 สรุปสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

3) การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix รายละเอียดดังนี้

(1) กลยุทธ์ so (จุดแข็ง-โอกาส) ได้แก่ ใช้ประโยชน์จากสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมเพื่อปลูกผัก และขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับของตลาด

(2) กลยุทธ์ wo (จุดอ่อน-โอกาส) ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน และพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดหาตลาดให้กับเกษตรกร

(3) กลยุทธ์ st (จุดแข็ง-อุปสรรค) ได้แก่ การปลูกผักที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพอากาศ มีการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน และสร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการรับมือกับอุปสรรคต่างๆ

(4) กลยุทธ์ wt (จุดอ่อน-อุปสรรค) ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการปลูกผักปลอดภัย โดยการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต และจัดฝึกอบรมให้เกษตรกรด้านการปลูกผักปลอดภัย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

4) ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่ามีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละด้าน พบว่าปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการผลิต และด้านการตลาด ตามลำดับ

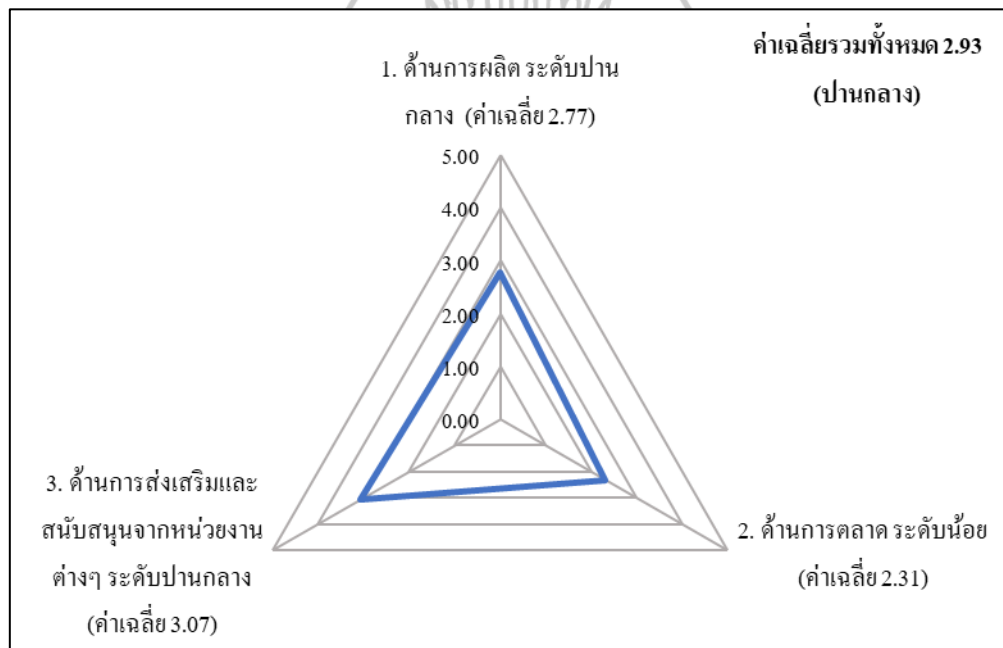
(1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในระดับปานกลางมี 3 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม 2) ความต่อเนื่องของการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ และ 3) ขาดบูรณาการของหน่วยงาน ตามลำดับ

(2) ด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาด้านการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากมี 2 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง 2) พื้นที่ปลูกผักไม่เหมาะสมต่อการผลิต และปัญหาในระดับปานกลาง มี 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การทำลายของโรคและแมลง 2) ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ 3) ดินเป็นด่างและ 4) ดินเป็นกรด ตามลำดับ

(3) ด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาด้านการตลาดในระดับปานกลางมี 1 ประเด็นแรก ได้แก่ ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ปัญหาในระดับน้อยมี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ราคาผลผลิตตกต่ำ 2) ไม่มี

แหล่งจำหน่ายผลผลิต และปัญหาในระดับน้อยที่สุดมี 1 ประเด็น ได้แก่ ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ตามลำดับ

ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีปัญหา 3 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ มีพื้นที่เพาะปลูกจำกัด เกษตรกรจึงประสบปัญหาในการขยายพื้นที่ปลูกเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น ค่าแรงและปัจจัยการผลิตอื่นๆ ค่อนข้างสูง ทำให้เกษตรกรมีกำไรน้อยลง การเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืชอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพของผัก ทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการปลูกผัก ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ การขาดการรับรองมาตรฐาน ทำให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของผัก มีโอกาสเข้าถึงตลาดที่จำกัด ทำให้การจำหน่ายผลผลิตเป็นไปได้ยาก และราคาผักปลอดภัยในภูเก็ตมีความผันผวนขึ้นอยู่กับฤดูกาลและปัจจัยอื่นๆ และปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ เกษตรกรขาดการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน และการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4 สรุประดับปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

5) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่าให้ระดับข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า มีข้อเสนอแนะด้านการผลิตมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และด้านการตลาด ตามลำดับ

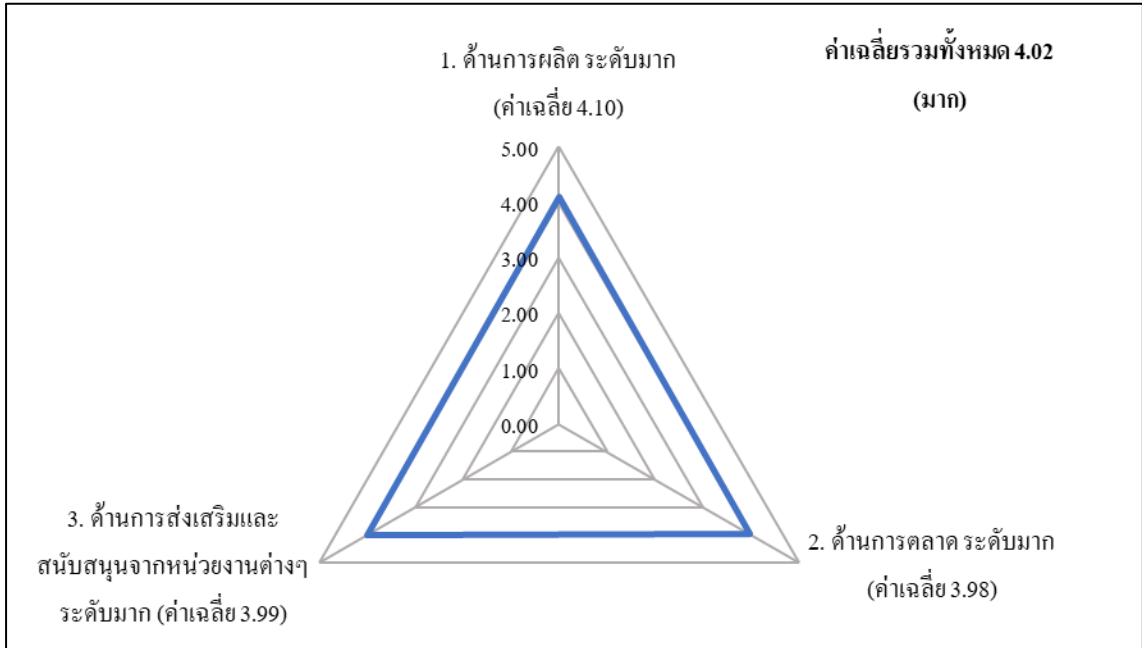
(1) *ด้านการผลิต* ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็นแรก ได้แก่ ควรสร้างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการปลูกผักที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ และ 2) ควรมีการจัดอบรม และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกผักตามมาตรฐานความปลอดภัยแก่เกษตรกร ตามลำดับ

(2) *ด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ* ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก โดยเน้นวิธีการสาธิตและการลงมือปฏิบัติ 2) ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับด้านการปลูกผักปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก วิดีโอ และ 3) ควรจัดทำแปลงสาธิตด้านการปลูกผักปลอดภัย ตามลำดับ

(3) *ด้านการตลาด* ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตผักในพื้นที่ ระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ควรมีการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด 2) ควรมีการส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก และ 3) ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ หรือรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร จากการสนทนากลุ่ม พบว่า มีข้อเสนอแนะ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการผลิต ได้แก่ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เช่น การใช้ระบบน้ำ การปลูกในโรงเรือน และการใช้ชีวภัณฑ์ ให้การฝึกอบรมและพัฒนาเกษตรกรในด้านการปลูกผักปลอดภัย การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช และการรับรองมาตรฐาน สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร รวมถึงการเจรจาต่อรองราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร เช่น ระบบชลประทานและระบบขนส่ง เพื่อสนับสนุนการปลูกผักปลอดภัย ด้านการตลาด ได้แก่ พัฒนาและส่งเสริมผลผลิตผักปลอดภัยเพื่อสร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นในหมู่ผู้บริโภค ขยายช่องทางการตลาดโดยการเข้าถึงช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เช่น ตลาดเกษตรกร ห้างสรรพสินค้า และร้านอาหาร จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เช่น การจัดงานแสดงสินค้าและการจัดงานประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และความต้องการในหมู่ผู้บริโภค และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ให้มีการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานรัฐเพื่อสนับสนุนเกษตรกรในการลงทุนในการผลิต การรับรองมาตรฐาน และการตลาด ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนเกษตรกรอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือระหว่างเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และทรัพยากร ดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

6) *แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร* จากการสนทนากลุ่มตัวแทนจากเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดภูเก็ต พบว่า มีแนวทาง 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการผลิต ได้แก่ การจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้ความรู้เกษตรกรในด้านต่างๆ ของการปลูกผักปลอดภัย เช่น ความรู้ในการจัดการพื้นที่ปลูก การจัดการดินและน้ำ การจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช มีการบริหารจัดการน้ำ เช่น การใช้น้ำหยด และสนับสนุนการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น GAP (Good Agricultural Practices) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาด ได้แก่ สนับสนุนการจำหน่ายผักในตลาดชุมชนอย่างต่อเนื่อง การรวบรวมโดยพ่อค้าคนกลางเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมผักจากชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายในเมืองใกล้เคียง และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้าปลีก และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยแก่ผู้สนใจ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกผักปลอดภัย และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยผ่านช่องทางต่างๆ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรเป็นเพศหญิงร้อยละ 52.0 มีอายุเฉลี่ย 53.21 ปี ร้อยละ 40.0 จบการศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับอนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น.65) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.38 ปี สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น. 81) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมเพิ่มมากขึ้น

เกษตรกรจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับอนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น.65) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา แต่ไม่สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมตอนต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ มีการส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีการสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ เทคโนโลยี

2.1.2 สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 9.11 ปี สอดคล้องกับปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.130) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.79 ปี

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ในจำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ไม่สอดคล้องกับอนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 65) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ทั้งนี้ อาจเพราะเกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับประโยชน์ต่างๆ เช่น ความรู้ ข้อมูล เทคโนโลยี แหล่งทุน ตลาด และการต่อรองราคา เป็นต้น

แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก พบว่า เกษตรกรส่วนมากปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) สอดคล้องกับปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.123) พบว่าแหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก มาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) ทั้งนี้อาจเพราะเกษตรกรมีความเชื่อมั่นในความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) ที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยตรง เกษตรกรสามารถเข้าถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) ได้ง่าย สะดวก

2.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร สอดคล้องกับปฎิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.122) พบว่า เกษตรกรประกอบอาชีพหลัก คือทำการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีการทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักนั้นสะท้อนถึงความสำคัญของภาคการเกษตรในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากภาคเกษตรเป็นหลัก

กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการถือครองในพื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์ สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โปธิ์พาด (2564, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินของตนเอง สอดคล้องกับวิจิตรา เหลียวตระกูลและคณะ (2562) ศึกษาพฤติกรรมการผลิตผักและทัศนคติในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ที่ดินได้โดยอิสระ นำไปสู่การพัฒนาการปลูกผักได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่เกษตรกรเอง

ช่องทางการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผ่านทางตลาดในท้องถิ่น สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โปธิ์พาด (2564, น.82) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายเอง ไม่สอดคล้องกับอนุวัฒน์ อยู่สูงศักดิ์ (2562 น. 66) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผักปลอดภัยมักมีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น ต้องการการขนส่งและเก็บรักษาอย่างระมัดระวัง การขายผ่านพ่อค้าคนกลางอาจทำให้ผักเสียหาย เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยส่วนใหญ่เป็นรายย่อย มีปริมาณผลผลิตไม่มาก พ่อค้าคนกลางอาจไม่รับซื้อ เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยส่วนใหญ่สะดวกที่จะขายสินค้าผ่านตลาดท้องถิ่น

2.2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมดินโดยมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักจากร้านค้า มีการนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูกเลย เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเพาะกล้าพันธุ์ มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือถอนหรือจอบถากวัชพืชในแปลงปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งอื่น ๆ เช่น บ่อน้ำ และน้ำประปา มีการให้น้ำผักด้วยการใช้สายยาง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารธรรมชาติ เกษตรกรมีการจัดการเก็บเกี่ยวโดยดู

สภาพความเหมาะสมของผัก และบรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด ไม่สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 66) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เตรียมดินโดย ไถพรวนดิน 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วัน เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักจากร้านค้า ไม่มีการเพาะกล้าพันธุ์ มีการใส่ปุ๋ยเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือถอนหรือจอบถากวัชพืชในแปลงปลูก ใช้สารเคมีฆ่าแมลงในแปลงผัก การจัดการเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเก็บเกี่ยวผักโดยใช้วิธีการนับอายุตามชนิดพันธุ์ผัก มีการขนย้ายผักที่เก็บเกี่ยวแล้วเข้าสู่ที่ร่มหรือโรงเรือน จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เกษตรกรแต่ละคนอาจมีวิธีการปลูกผักปลอดภัยที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น การเตรียมดิน การปลูก แหล่งน้ำ การจัดการศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

2.3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

2.3.1 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562 น. 66) พบว่า เกษตรกรมีความรู้เฉลี่ยในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับอินทราภรณ์ อินทรประจบและคณะ (2564) พบว่า เกษตรกรมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่องการผลิตผักปลอดภัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความรู้ของเกษตรกรเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การศึกษา และทักษะ โดยเกษตรกรในแต่ละพื้นที่จะมีระดับความรู้ที่แตกต่างกันไป

2.3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้ประเภทสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุม การสัมมนา และการรณรงค์ ตามลำดับ รองลงมา คือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และ สื่อมวลชน ตามลำดับ สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.84) พบว่า เกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับแต่ไม่สอดคล้องกับปฏิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.123-124) พบว่า แหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ นิยมใช้สื่อกิจกรรม ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประชุม การสัมมนา และการรณรงค์ เป็นวิธีการส่งเสริมที่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีการใช้เทคนิคการส่งเสริม เพื่อทำความเข้าใจ และถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลเป้าหมายเป็นจำนวนมาก

2.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความคิดเห็นที่เกษตรกรมีความเห็นด้วยมากที่สุด คือ การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น รองลงมา การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของ

ตลาดมากขึ้น การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ปลอดภัย การปลูกผักปลอดภัย สามารถลดการใช้สารเคมีลงได้ การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช การปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตและผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย การปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักดีขึ้น และการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ไม่สอดคล้องกับวิจิตรฯ เหลียวตระกูลและคณะ (2562) พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติทางการเกษตรต่อการผลิตผักปลอดภัยในระดับความคิดเห็นมาก โดยเกษตรกรมีความตระหนักถึงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร และสารเคมีที่ปนเปื้อนในผักส่งผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค ไม่สอดคล้องกับวิธวัช ชัยธิดา (2562 น.71) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดสารพิษในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมของเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการปลูกผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีความตระหนักถึงอันตรายของสารเคมี ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพของตนเองและผู้บริโภค ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสุขภาพ นิยมผักปลอดภัย ผลักดันให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต

2.4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการในแต่ละด้าน พบว่า ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด ในประเด็นเพิ่มปัจจัยการผลิตต่างๆ มากที่สุด ไม่สอดคล้องกับอนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.69) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการผลิตผักปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านการดูแลรักษามากที่สุด ไม่สอดคล้องกับปฏิมา วอนยิ้มสกุล (2562, น.126) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน เกิดจากปัจจัยการผลิตมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพราะมองว่าการสนับสนุนจากภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถพัฒนาสินค้าเกษตรอย่างพืชผักได้ ขณะที่ในบางพื้นที่ที่มีการเข้าถึงข้อมูล เกษตรกรอาจให้ความสำคัญกับด้านอื่น ๆ เช่น การดูแลรักษาหรือช่องทางการตลาด

2.5 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

2.5.1 สภาพแวดล้อมภายในในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) จุดแข็ง ได้แก่ มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมสำหรับการปลูกผัก เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง ใช้พื้นที่ในการปลูกไม่มาก และมีเกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปลูกผัก 2) จุดอ่อน ได้แก่ ผลผลิตมีไม่เพียงพอ

ต่อความต้องการของตลาด เกษตรกรขาดความรู้ในการปลูกผักปลอดภัย และผลผลิตออกน้อยในช่วงฤดูแล้ง สอดคล้องกับ สลักจิต จันทรปล้อง (2564, น.71) ศึกษาแนวทางขับเคลื่อนการเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย ตำบลหนองผักแว่น อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) จุดแข็ง พบว่า สมาชิกในกลุ่มมีความเข้มแข็ง สามัคคีและรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในการระดมทุนการผลิตและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีช่องทางการจำหน่ายที่แน่ชัด เกษตรกรมีการวิเคราะห์และวางแผนการผลิตพืชตามความต้องการของตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนเป็นของตัวเอง 2) จุดอ่อน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก เกษตรกรบางรายยังไม่มีประสบการณ์ด้านการปลูกผัก เกษตรกรมีประสบการณ์น้อยด้านการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่ทันสมัย

2.5.2 สภาพแวดล้อมภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 2 ด้าน ได้แก่ 1) โอกาส ได้แก่ จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวจึงมีตลาดรองรับผลผลิต มีหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ให้การสนับสนุน 2) อุปสรรค ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคและแมลงศัตรูพืช ช่วงฤดูแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต และราคาผักมีความผันผวน สอดคล้องกับสลักจิต จันทรปล้อง (2564, น.72) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก 2 ด้าน ได้แก่ 1) โอกาส พบว่า ท่าเลที่ตั้ง การคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายผลผลิต ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในด้านวิชาการและงบ 2) อุปสรรค พบว่า การแพร่ระบาดของโรคพืช แมลงศัตรูพืช และอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงมีผลต่อการเจริญเติบโต และผลผลิตทางการเกษตร พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนในด้านต่างๆ ทันเหตุการณ์ สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และสถานการณ์การระบาดของโรคอุบัติใหม่ ส่งผลต่อการจำหน่ายผลผลิต

2.5.3 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักของเกษตรกร พบว่า มีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด ในประเด็นขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมมากที่สุด สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.86-87) พบว่า ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นด้านการสนับสนุนมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีงบประมาณที่จัดสรรให้กับโครงการส่งเสริมการเกษตรมักไม่เพียงพอ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปี ทำให้กิจกรรมส่งเสริมขาดความต่อเนื่อง

2.5.4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรให้ระดับข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.88-89) พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตร

ที่ดีของเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความเห็นด้วยในเรื่องการสร้างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง โดยมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เช่น การใช้ระบบน้ำ การปลูกในโรงเรือน และการใช้ชีวภัณฑ์ ให้การฝึกอบรมและพัฒนาเกษตรกรในด้านการปลูกผักปลอดภัย การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช และการรับรองมาตรฐาน สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร รวมถึงการเจรจาต่อรองราคาปัจจัยการผลิตและผลผลิต

2.5.5 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรให้แนวทาง 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการผลิต ได้แก่ การจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้ความรู้เกษตรกรในด้านต่างๆ ของการผลิตผักปลอดภัย เช่น ความรู้ในการจัดการพื้นที่ปลูก การจัดการดินและน้ำ การจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช มีการบริหารจัดการน้ำ เช่น การใช้น้ำหยด และสนับสนุนการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น GAP (Good Agricultural Practices) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้านการตลาด ได้แก่ สนับสนุนการจำหน่ายผักในตลาดชุมชนอย่างต่อเนื่อง การรวบรวมโดยพ่อค้าคนกลางเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมผักจากชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายในเมืองใกล้เคียง และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้าปลีก และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ จัดทำเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยแก่ผู้ที่สนใจ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตผักปลอดภัย และมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยผ่านช่องทางต่างๆ สอดคล้องกับประมุข ศรีชัยวงศ์และคณะ (2564) ศึกษาพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยแบ่งออกได้เป็น 4 แนวทางหลัก คือ 1) พัฒนาและขยายเครือข่ายในวงกว้าง เช่น จัดตั้งเครือข่ายระดับตำบล เพิ่มจำนวนสมาชิกของเครือข่ายเดิมที่มีอยู่แล้วในแต่ละหมู่บ้าน 2) พัฒนาศักยภาพในการผลิตของเครือข่าย ทั้งในระดับบุคคล และระดับเครือข่ายผ่านกระบวนการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ได้แก่ 2.1) ข้อมูลและความรู้ที่ทันสมัย เช่น เทคนิคการบริหารจัดการศัตรูพืชที่ไม่ใช้สารเคมี เทคนิคการปลูกพืชที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ข้อมูลการตลาด การจัดระบบและวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค เป็นต้น 2.2) ปัจจัยการผลิต เช่น การจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร และเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ได้แก่ เครื่องบดย่อยเศษพืช และหม้อนึ่งฆ่าเชื้อสำหรับการเพาะเห็ด เป็นต้น 2.3) เครือข่ายการตลาดอาหารปลอดภัยและอาหารอินทรีย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปจำหน่ายในเมือง 2.4) งบประมาณหรือกองทุนเพื่อพัฒนาเครือข่าย 3) พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ 4) ส่งเสริม

และสร้างความตระหนักให้กับเยาวชน เช่น การส่งเสริมให้มีการนำพืชอาหารที่ปลอดภัยมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารกลางวันภายในโรงเรียน การกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาทุกแห่งต้องมีพื้นที่ปลูกพืชผักที่ไม่ใช้สารเคมี ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรเอง โดยมีเป้าหมายหลักคือเพิ่มความรู้และทักษะให้แก่เกษตรกร สร้างระบบการผลิตที่ยั่งยืน และสร้างตลาดรองรับผลผลิตที่ปลอดภัย

3. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

- 1) *ด้านการผลิต* ได้แก่ ให้มีการจัดฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้ความรู้เกษตรกรในด้านต่างๆ ของการผลิตผักปลอดภัย เช่น ความรู้ในการจัดการพื้นที่ปลูก การจัดการดินและน้ำ การจัดการศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช มีการบริหารจัดการน้ำ เช่น การใช้น้ำหยด สนับสนุนการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น GAP (Good Agricultural Practices) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- 2) *ด้านการตลาด* ได้แก่ สนับสนุนการจำหน่ายผักในตลาดชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการรวบรวมโดยพ่อค้าคนกลางเพื่ออำนวยความสะดวกในการรวบรวมผักจากชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายในเมืองใกล้เคียง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้าปลีก
- 3) *ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ* ได้แก่ ให้จัดทำเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยแก่ผู้ที่สนใจ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปลูกผักปลอดภัย มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยผ่านช่องทางต่างๆ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

- 1) จากผลการวิจัย พบว่า ประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ ไล่เดือนฝอย มีหน้าที่ช่วยควบคุมด้วงหมัดผักในแปลงเพาะปลูกได้ดี ดังนั้น เกษตรกรควรเข้ารับการอบรมในเรื่องการจัดการศัตรูพืชในพืชผัก เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบวิธีการสังเกตอาการของการเข้าทำลาย และวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมากที่สุด ดังนั้น เกษตรกรควรเข้าถึงแหล่งความรู้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างรวดเร็ว และทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม

3) จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น เกษตรกรควรเข้าร่วมรับการอบรมเกี่ยวกับด้านการปลูกผักปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง และควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตผักในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการปลูกผักปลอดภัย การมีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางรายได้ ลดต้นทุนการขนส่ง ส่งเสริมการผลิตในพื้นที่ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคด้วยการผลิตผักที่มีคุณภาพในพื้นที่ที่มีตลาดรองรับและมีการรับรองมาตรฐานการผลิต เช่น GAP (Good Agricultural Practices) หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยได้รับความรู้จากการฝึกอบรมมากที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรอบรมเกษตรกรให้ตรงกับความต้องการเน้นการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ระบบการให้น้ำ โดยมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติการที่เข้าใจง่าย การจัดอบรมเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกษตรกรเกิดทักษะและความเข้าใจมากขึ้น มีการศึกษาดูงานแปลงต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

2) จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมมากที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยให้กับเกษตรกร และวางแผนร่วมกันระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือ โดยเจ้าหน้าที่มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมและการส่งเสริมที่ชัดเจน เช่น การอบรม การให้คำปรึกษา และการเยี่ยมชมแปลง ทำให้เกษตรกรได้รับการสนับสนุนในการผลิตผักปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติต่อไป

2) จากผลการวิจัย พบว่า ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเพาะปลูก จัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับวิธีการเพิ่มผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

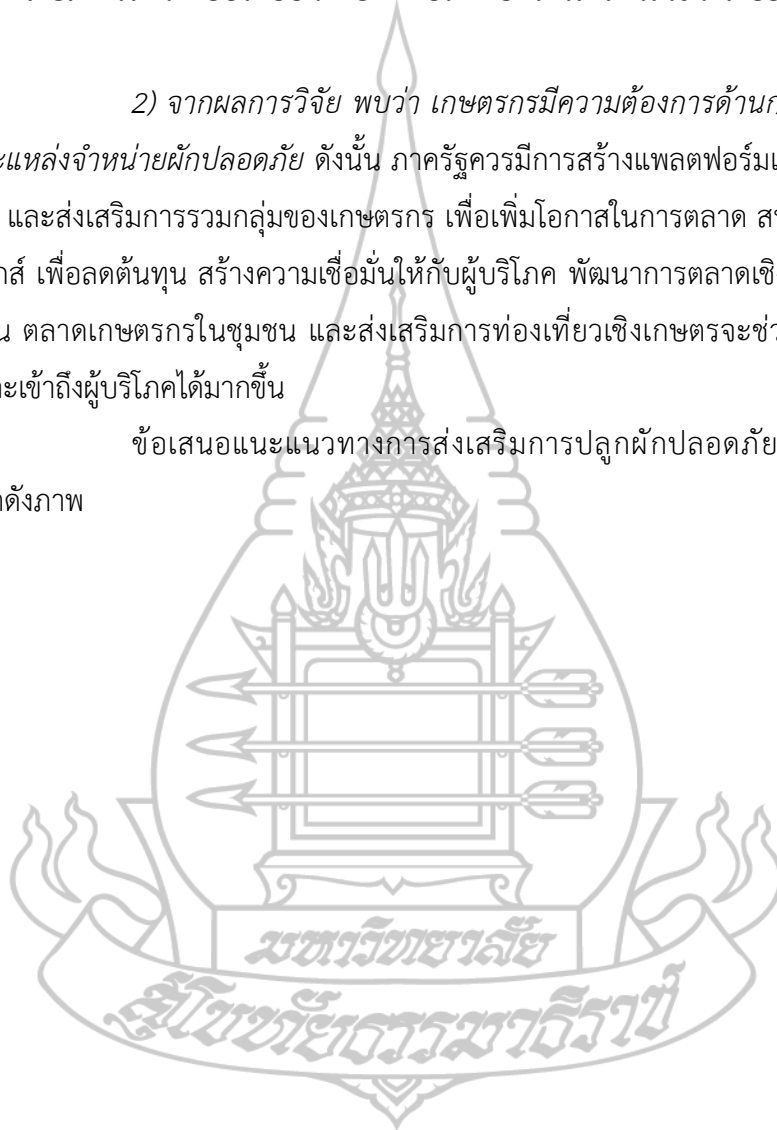

3.1.5 ข้อเสนอแนะต่อยุบาย

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต ในเรื่องปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง ดังนั้น ภาครัฐควรพัฒนาระบบชลประทาน มีการส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการให้น้ำแบบระบบน้ำหยด เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้น้ำได้อย่างเพียงพอในช่วงฤดูแล้ง

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการตลาด ในเรื่องช่องทางและแหล่งจำหน่ายผักปลอดภัย ดังนั้น ภาครัฐควรมีการสร้างแพลตฟอร์มเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้บริโภค และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อเพิ่มโอกาสในการตลาด สนับสนุนการขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อลดต้นทุน สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค พัฒนาการตลาดเชิงรุก และตัวอย่างโครงการเช่น ตลาดเกษตรกรในชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะช่วยเพิ่มรายได้ของเกษตรกรและเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตตั้งภาพ

ภาพที่ 5.6 สรุปแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการผลิตผักปลอดภัย เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2.2 ควรวิจัยผักชนิดใดที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดในการปลูกผักปลอดภัย เพื่อหาว่าผักชนิดใดที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดในการปลูกผักปลอดภัย เพราะช่วยให้เข้าใจถึงแนวโน้มและความสนใจของเกษตรกร ซึ่งนำไปสู่การวางแผนและส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2545). *ผักปลอดภัยจากสารพิษ*. กรุงเทพฯ.
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2565). แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 2, หน้า 26-60). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ดาวฤดี มีชัย. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรในตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2527). *การส่งเสริมการเกษตร : หลักการและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2553). *SWOT Analysis and TOWS Matrix*. สืบค้นจาก <http://www.drmanage.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538632242>
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. (2540). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม จิตต่อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2564). ตัวแปร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 5, หน้า 38). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปฎิมา วอนยิ้มสกุล. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ประมุข ศรีชัยวงศ์ และคณะ. (2564). พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 296–307.
- ปาริชาติ อารณวิชานพ. (2555). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2565). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน้า 17-51). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2557). *ศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน.
- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2561). การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2* (หน่วยที่ 6, หน้า 42-43). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้. ใน *ประมวลผลสาระชุดแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้* (หน้า 1-8). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (ม.ป.ป.). *การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)*. สืบค้นจาก <http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/headquater/upload/.pdf>
- รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมสังคัมภีระ อักษร-ไทย*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- วิจิตร อาวะกุล. (2527). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. ม.ป.ท.
- วิจิตรา เหลียวตระกูลและคณะ. (2562). พฤติกรรมการผลิตผักและทัศนคติในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารแก่นเกษตร*, 47(5), 1045-56.
- วีรวัช ชัยธิดา. (2562). *ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกผักปลอดภัยสารพิษในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: ศิริชัยการพิมพ์.

- สราวุธ ชลหาญ. (2563). *การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สลักจิต จันทร์ปล้อง. (2564). *แนวทางขับเคลื่อนการเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัย ตำบลหนองผักแว่น อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต. (2565). *สรุปสถานการณ์การปลูกพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ ปีเพาะปลูก 2565 ของจังหวัดภูเก็ต*.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต (พ.ศ.2566-2570) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ 2567*. ม.ป.ท.
- สุนทรี สังกะเพศ. (2562). *แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานเคหกิจเกษตรในภาคตะวันออก* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อนุวัฒน์ อยู่สงค์. (2562). *การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรีจังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อัญญาณี คล้ายสุบรรณ. (2550). *การจัดการความรู้ ฉบับปฐมบท*. นครปฐม: เพชรเกษม พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- อาทิตย์ วงษ์สง่า. (ม.ป.ป.). *SWOT Analysis*. สืบค้นจาก <https://somkuansub.wordpress.com/wp-content/uploads/2010/12/swot-analysis.pdf>

This is Mendeley biography

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สุโขทัยวิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

*****

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อประกอบการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น

4. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 1 ส่วน ทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ แหลงความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา

2. ประถมศึกษา

3. มัธยมศึกษาตอนต้น

4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

5. อนุปริญญา / ปวส.

6. ปริญญาตรี

7. สูงกว่าปริญญาตรี

8. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

1. ประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัย.....ปี
2. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร
  - 1. ไม่เป็น
  - 2. เป็น (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    - ( ) 2.1 กลุ่มเกษตรกร ( ) 2.2 กลุ่มสหกรณ์
    - ( ) 2.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ( ) 2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
    - ( ) 2.5 กลุ่มยุวเกษตรกร ( ) 2.6 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
    - ( ) 2.7 กลุ่มอื่นๆ (ระบุ).....
3. แหล่งที่ปรึกษาปัญหาการปลูกผัก
  - ( ) 3.1 สมาชิกในครัวเรือน ( ) 3.2 เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน
  - ( ) 3.3 เกษตรกรผู้นำ /ปราชญ์ชาวบ้าน ( ) 3.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล)
  - ( ) 3.5 เจ้าหน้าที่อื่นๆ ของรัฐ ( ) 3.6 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การประกอบอาชีพ
  - 1.1 อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)
    - ( ) 1. ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
      - ( ) 1.1 ปลูกผัก ( ) 1.2 ทำสวนยางพารา ( ) 1.3 ทำสวนผลไม้
      - ( ) 1.4 เลี้ยงสัตว์ ( ) 1.5 ประมง ( ) 1.6 อื่นๆ ระบุ.....
    - ( ) 2. ค้าขาย
    - ( ) 3. รับราชการ
    - ( ) 4. รับจ้าง
    - ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
  - 1.2 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
    - ( ) 1. ไม่มีอาชีพรอง
    - ( ) 2. มีอาชีพรอง
      - ( ) 2.1 ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
        - ( ) 2.1.1 ปลูกผัก ( ) 2.1.2 ทำสวนยางพารา ( ) 2.1.3 ทำสวนผลไม้
        - ( ) 2.1.4 เลี้ยงสัตว์ ( ) 2.1.5 ประมง ( ) 2.1.6 อื่นๆ ระบุ.....
      - ( ) 3. ค้าขาย

- ( ) 4. รั้วข้าง
- ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
2. กรรมสิทธิ์พื้นที่ถือครองทางการเกษตร
- ( ) 2.1 พื้นที่ของตนเองเป็นกรรมสิทธิ์ ( ) 2.2 พื้นที่เช่า
- ( ) 2.3 พื้นที่อื่นๆ (ระบุ).....
3. ช่องทางการจำหน่าย (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. ตลาดในท้องถิ่น 2. พ่อค้าคนกลาง
3. กลุ่มสมาชิก 4. ห้างสรรพสินค้า
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 2.1 การเตรียมดิน

1. ท่านมีการเตรียมดินสำหรับปลูกผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. ไถเตรียมดินด้วยการไถตะลิก 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วันขึ้นไป
- ( ) 2. ไถพรวนดิน 1 ครั้ง แล้วตากดินไว้ 7 วัน
- ( ) 3. ปรับสภาพดินที่เป็นกรดด้วยปูนขาว ปูนมาร์ล หรือปูนโดโลไมท์
- ( ) 4. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก (ปุ๋ยมูลสัตว์ต่าง ๆ)
- ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2.2 การปลูก

1. แหล่งที่มาเมล็ดพันธุ์ผักที่ท่านใช้เพาะปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. ซื้อจากร้านค้า ( ) 2. ซื้อจากเกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน
- ( ) 3. เก็บรักษาพันธุ์ไว้ด้วยตนเอง ( ) 4. ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ
- ( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
2. ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ผักไปปลูก ท่านมีการจัดการเมล็ดพันธุ์อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 1. นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านเลย
- ( ) 2. แช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่นที่อุณหภูมิ 50 - 55 องศาเซลเซียส นาน 10-15 นาที
- ( ) 3. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี
- ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
3. ท่านมีการเพาะกล้าพันธุ์ผักก่อนนำไปปลูกหรือไม่
- ( ) 1. ไม่มีการเพาะกล้า ( ) 2. มีการเพาะกล้า

4. ในการปลูกผัก ท่านใส่ปุ๋ยอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ใส่ปุ๋ยเคมี
- ( ) 2. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก
- ( ) 3. ใส่ปุ๋ยชีวภาพ
- ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ท่านมีวิธีการควบคุมวัชพืชในแปลงผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. คราดเก็บวัชพืชออกให้หมด แล้วไถตากดินไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ ก่อนปลูก
- ( ) 2. การคลุมดินด้วยฟางข้าวและแกลบ
- ( ) 3. การใช้มือถอนหรือจอบถาก
- ( ) 4. การเพิ่มจำนวนต้นต่อพื้นที่
- ( ) 5. การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
- ( ) 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2.3 แหล่งน้ำ

1. ท่านมีการใช้น้ำจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. น้ำฝน ( ) 2. บาดาล
- ( ) 3. แหล่งน้ำธรรมชาติ ( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. วิธีการให้น้ำ

- 1. ไม่ได้ให้น้ำ (อาศัยน้ำฝน)
- 2. ให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - ( ) 2.1 ระบบน้ำหยด ( ) 2.2 ระบบมินิสปริงเกอร์
  - ( ) 2.3 สายยาง ( ) 2.4 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2.4 การจัดการศัตรูพืช

1. ท่านมีวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักในแปลงปลูกผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ใช้วิธีเขตกรรม (เช่น ไถตากดิน ปรับสภาพดิน ระยะปลูกเหมาะสม เป็นต้น)
- ( ) 2. ใช้วิธีกล (เช่น จับทำลาย คลุมแปลงมุ้งตาข่าย/มุ้งไนลอนกาง กัดกวาง เหนียว เป็นต้น)
- ( ) 3. ใช้วิธีฟิสิกส์ (เช่น กัดดับแสงไฟ เป็นต้น)
- ( ) 4. ใช้ชีววิธี (เช่น แมลงหางหนีบ มวนพิฆาต เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอเรีย BS BT เป็นต้น)
- ( ) 5. ใช้สารธรรมชาติ (เช่น สารสกัดจากสะเดา เป็นต้น)
- ( ) 6. ใช้สารเคมี

( ) 7. ใช้ทุกวิธีดังกล่าวผสมผสานกัน แต่ใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น เมื่อมีการระบาดของ

ของแมลง

ตอนที่ 2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1. ท่านใช้วิธีใดในการเก็บเกี่ยวผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. นับอายุตามชนิด/พันธุ์ ( ) 2. ดูสภาพความเหมาะสมของผัก
( ) 3. เก็บเกี่ยวตามความต้องการของลูกค้า ( ) 4. ดูตามความสุกแก่ของชนิดพันธุ์ผัก
( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ท่านมีวิธีการจัดการผลผลิตผักหลังการเก็บเกี่ยวอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ขนย้ายจากแปลงสู่ที่ร่มหรือโรงเรือน ( ) 2. ทำการตัดเกรด/คัดขนาด
( ) 3. ตัดตกแต่ง ( ) 4. ล้าง/ทำความสะอาด
( ) 5. บรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด ( ) 6. เก็บในห้องเย็นรอจำหน่าย
( ) 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 3.1 ความรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ของท่าน

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันศัตรูพืช หรือมีในปริมาณที่ไม่เกินมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้		
2. สารสกัดจากพืช เป็นสารควบคุมโรคและแมลง นิยมใช้กันมาก คือ สะเดา		
3. สารชีวภัณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมโดยชีววิธี คือสารเคมีที่จัดอยู่ในกลุ่มอันตราย		
4. การปลูกผักปลอดภัยต้องเพาะปลูกในโรงเรือนมุ้งตาข่ายเท่านั้น		
5. เมื่อพบการระบาดของโรคและแมลง สามารถจัดการโดยใช้สารเคมีป้องกันทันที		
6. ไล่เดือนฝอย มีหน้าที่ช่วยควบคุมด้วงหมัดผักในแปลงเพาะปลูกได้ดี		
7. การใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืชในปริมาณที่เกินมาตรฐานการรับรอง ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และเสี่ยงเกิดโรคร้ายตามมา		
8. การเลือกใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืช ต้องพิจารณาว่า เป็นสารเคมีสลายตัวได้เร็ว และใช้ในอัตราที่เหมาะสมกับศัตรูพืชนั้นๆ		
9. การใช้พลาสติกหรือฟางข้าวคลุมแปลง เป็นการเพิ่มการระบาดของโรคและแมลงเพิ่มมากขึ้น		
10. เชื้อราไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อสาเหตุทำให้เกิดโรคน้ำ โคนน้ำ เน่าคอดิน		

ตอนที่ 3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับการได้รับความรู้ตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = ได้รับความรู้มากที่สุด 4 = ได้รับความรู้มาก 3 = ได้รับความรู้ปานกลาง
2 = ได้รับความรู้น้อย 1 = ได้รับความรู้น้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับการได้รับความรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ผ่านสื่อบุคคล					
1.1 เพื่อนบ้าน/เครือญาติ					
1.2 ประธานกลุ่ม/ผู้นำ เกษตรกร/ผู้นำท้องถิ่น					
1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1.4 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่นๆ					
1.5 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชนด้านการเกษตร					
2. ผ่านสื่อกลุ่ม					
2.1 การฝึกอบรม					
2.2 การสัมมนา					
2.3 การศึกษาดูงาน					
2.4 การประชุม					
2.5 การรณรงค์					
3. ผ่านสื่อมวลชน					
3.1 หนังสือ/คู่มือ					
3.2 วารสาร					
3.3 หนังสือพิมพ์					
3.4 นิตรศการ					
3.5 เอกสารแนะนำ แผ่นพับ					
3.6 ป้ายประชาสัมพันธ์					
3.7 วิทยุกระจายเสียง / วิทยุชุมชน					
3.8 โทรทัศน์					

ประเด็น	ระดับการได้รับความรู้				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
4. ผ่านสื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 เฟสบุ๊ก (Facebook)					
4.3 ไลน์ (Line)					
4.4 ยูทูบ (Youtube)					
4.5 ตี๊กต็อก (TikTok)					

ตอนที่ 3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัย

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความเห็นด้วยตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด   4 = เห็นด้วยมาก   3 = เห็นด้วยปานกลาง
2 = เห็นด้วยน้อย   1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค					
2. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ท่านมีสุขภาพที่ดีขึ้น					
3. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ท่านสามารถลดการใช้สารเคมีลงได้					
4. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ท่านสามารถป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี					
5. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ท่านลดต้นทุนการผลิตลงได้					
6. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัยจะทำให้ระบบนิเวศในแปลงผักของท่านดีขึ้น					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ท่านได้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยจากการปนเปื้อนสารเคมี เชื้อโรค และศัตรูพืช					
8. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตของท่านเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น					
9. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผลผลิตของท่านมีคุณภาพ					
10. ท่านคิดว่าการปลูกผักปลอดภัย จะทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในผลผลิตของท่าน และผู้บริโภคได้บริโภคผักปลอดภัย					

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความต้องการตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = ระดับความต้องการมากที่สุด 4 = ระดับความต้องการมาก

3 = ระดับความต้องการปานกลาง 2 = ระดับความต้องการน้อย

1 = ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ด้านความรู้ในเนื้อหาของการปลูกผักปลอดภัย					
1.1 ความรู้ในเรื่องการเตรียมดิน					
1.2 ความรู้ในการจัดการพื้นที่ปลูก					
1.3 ความรู้เรื่องการจัดการแหล่งน้ำ					
1.4 ความรู้ในการจัดการศัตรูพืช					
1.5 ความรู้ในเรื่องการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
2. ด้านการตลาด					
2.1 ช่องทางและแหล่งจำหน่ายผักปลอดภัย					
2.2 ข้อมูลสถานการณ์การตลาดผักปลอดภัย					
2.3 การรวมกลุ่มผลิตผักเพื่อจำหน่ายผ่านช่องทางต่างๆ					
2.4 การจัดการบริหารต้นทุน-กำไร					
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ					
3.1 ความต่อเนื่องของการแนะนำส่งเสริมของเจ้าหน้าที่					
3.2 ปัจจัยการผลิตต่างๆ					
3.3 สนับสนุนการเข้าสู่มาตรฐานการรับรองคุณภาพ					
3.4 ช่องทางการติดต่อข่าวสาร					

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นประเด็นปัญหาต่อไปนี้ ปัญหาในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรมาน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = มีปัญหามากที่สุด

4 = มีปัญหามาก

3 = มีปัญหาปานกลาง

2 = มีปัญหาน้อย

1 = มีปัญหาน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ด้านการผลิต					
1.1 พื้นที่ปลูกผักไม่เหมาะสมต่อการผลิต					
1.2 ดินไม่อุดมสมบูรณ์ ดินแน่น ขาดอินทรีย์วัตถุ					
1.3 ดินเป็นกรด					
1.4 ดินเป็นด่าง					
1.5 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง					
1.6 การทำลายของโรคและแมลง					
2. ด้านการตลาด					
2.1 ราคาผลผลิตตกต่ำ					
2.2 ผลผลิตมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด					
2.3 ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต					
2.4 ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง					
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ					
3.1 ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริม					
3.2 ขาดการบูรณาการของหน่วยงาน					

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการ

ปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็น	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ด้านการผลิต					
1.1 ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้และสาธิตเทคโนโลยีการปลูกผักที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ					
1.2 ควรมีการจัดอบรม และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกผักตามมาตรฐานความปลอดภัยแก่เกษตรกร					
1.3 ควรสร้างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการปฏิบัติจริง					
2. ด้านการตลาด					
2.1 ควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตผักในพื้นที่					
2.2 ควรมีการส่งเสริมช่องทางการตลาดรองรับผลผลิตในช่วงที่ผลผลิตมีจำนวนมาก					
2.3 ควรมีการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด					
2.4 ควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ หรือรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง					
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ					
3.1 ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับด้านการปลูกผักปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทางสื่อ ออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก วิดีโอ					
3.2 ควรจัดให้มีการอบรมก่อนเริ่มเพาะปลูก โดยเน้นวิธีการสาธิตและการลงมือปฏิบัติ					
3.3 ควรจัดทำแปลงสาธิตด้านการปลูกผักปลอดภัย					

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประเด็นสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรในจังหวัดภูเก็ต

ตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

- 1.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน
  - 1.1.1 วิเคราะห์จุดแข็ง
  - 1.1.2 วิเคราะห์จุดอ่อน
- 1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก
  - 1.2.1 วิเคราะห์โอกาส
  - 1.2.2 วิเคราะห์อุปสรรค
- 1.3 วิเคราะห์การกำหนดกลยุทธ์โดยใช้ TOWS Matrix

ตอนที่ 2 ปัญหาการในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

- 2.1 ด้านการผลิต
- 2.2 ด้านการตลาด
- 2.3 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

- 3.1 ด้านการผลิต
- 3.2 ด้านการตลาด
- 3.3 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร

- 4.1 ด้านการผลิต
- 4.2 ด้านการตลาด
- 4.3 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวยุพาภรณ์ คำชู
วัน เดือน ปี เกิด	16 มิถุนายน 2537
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2560
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต กรมส่งเสริมการเกษตร
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

